

Wiadomości KSN Solidarność

Biuletyn Informacyjny Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”

Nr 7–8 (364–365)

lipiec – sierpień 2026 r.

fot. solidarnosc.krakow.pl

SPIS TREŚCI

Wyniki ewaluacji a pozycja polskich uczelni w rankingach światowych – Maria Sapor

Działania Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „S”:

- Program V FUIiP
- Opinia Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność” ustawy o zmianie ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (nr UD426)
- Opinia Rady do spraw dialogu ze związkami zawodowymi do projektu ustawy o zmianie ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce
- Sprawozdanie z posiedzenia Komitetu Stałego ETUCE w dniach 4-5.03.2026 r. – Aniela Białowska-Tejchman
- Sprawozdanie z udziału w Konferencji „Central Eastern European Roundtable 2026 - Okrągły Stół Europy Środkowo-Wschodniej”, 20–21.05.2026 r. – Tirania – Aniela Białowska-Tejchman

Ze strony Komisji Krajowej NSZZ „S”:

- Posiedzenie Rady Dialogu Społecznego
- Nowelizacja przepisów dotyczących mobbingu w pracy
- 45. rocznica Łódzkiego Marszu Głodowego
- Referendum ws. Zielonego Ładu
- Przekształcanie umów cywilnoprawnych w umowy o pracę
- Święto Sali BHP Stoczni Gdańskiej
- Dzień Solidarności i Wolności
- Zwolnienia i protesty w Polsce

Ze strony MNiSW:

- Posiedzenie Komisji Edukacji i Nauki w dniu 15 lipca 2026 r.
- Wsparcie uczelni w ograniczaniu przedwczesnego kończenia nauki przy wykorzystaniu danych z systemu ELA
- Program „Rozwój Instytutów Naukowych”
- Zakończenie kolejnego etapu ewaluacji jakości działalności naukowej
- „Wsparcie sojuszy Uniwersytetów Europejskich” – Szansa dla polskich uczelni na rozwój międzynarodowej współpracy
- Aktualizacja Polskiej Mapy Infrastruktury Badawczej
- RGNiSW

Porady prawne – Paweł Sobotko

- Informacja publiczna w szkolnictwie wyższym i nauce a związki zawodowe (cz. 2)

Rocznice

Modlitwa za Polskę – ks. Jerzy Popiełuszko

- Msza Święta za Ojczyznę 27 marca 1983 r.

Przemoc w niemieckiej edukacji i nauce – Wojciech Pillich

Nadesłane przez Czytelników – fotorelacja

- Otwarcie wystawy Galerii S „EX LIBRIS POLONIAE. Historia, kultura i sztuka znaku książki”

Walia – Wielka Brytania – Antoni Winiarski

Wybrane wydarzenia – Ewa Sobieszczańska

Wyniki ewaluacji a pozycja polskich uczelni w rankingach światowych

W lipcu został opublikowany Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego informujący o zakończonym etapie ewaluacji jakości działalności naukowej za lata 2022–2025. W oparciu o uchwałę Komisji Ewaluacji Nauki w sprawie proponowanych kategorii naukowych, Minister podjął decyzję o przyznaniu kategorii naukowych w poszczególnych dyscyplinach naukowych i artystycznych, w których ewaluowane podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki prowadziły działalność naukową.

Kategorie naukowe przyznawane są w drodze decyzji administracyjnych, zgodnie z art. 269 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571, z późn. zm.). W terminie do dnia 31 lipca roku następującego po ostatnim roku okresu objętego ewaluacją, Minister wydaje decyzje w sprawie przyznania kategorii naukowej. Wszystkie ewaluowane podmioty otrzymują decyzje o przyznaniu kategorii naukowych wraz z uzasadnieniem. Jak podaje ministerstwo, ewaluacja objęła 280 podmiotów prowadzących działalność naukową w ramach 55 różnych dyscyplin naukowych i artystycznych. W sumie zostało wydanych 1241 decyzji, w 1145 kategoriach naukowych. Dorobek naukowy oceniano z uwzględnieniem trzech kryteriów, na które złożyło się 440 682 tzw. zdarzeń ewaluacyjnych.

Zgodnie z art. 267 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, podstawowymi kryteriami ewaluacji są:

- 1) poziom naukowy lub artystyczny prowadzonej działalności (publikacje, patenty i prawa ochronne oraz osiągnięcia artystyczne);
- 2) efekty finansowe badań naukowych i prac rozwojowych;
- 3) wpływ działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki.

W ramach kryterium I oceniono dorobek naukowców składający się z 206 916 publikacji, 7 904 patentów i praw ochronnych oraz 12 050 osiągnięć artystycznych.

W ramach kryterium II oceniono dorobek naukowców składający się z 18 357 projektów badawczych oraz 183 855 pozycji dotyczących usług badawczych.

W ramach kryterium III oceniono 2 722 opisy wpływów działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki.

Poszczególnym dyscyplinom przyznawano kategorie opisane za pomocą liter. Dana litera oznacza konkretną ocenę dla prowadzonej działalności naukowej.

Kategorię naukową A+ przyznano w 106 dyscyplinach, kategorię A przyznano w 392 dyscyplinach, kategorię B+ przyznano w 607 dyscyplinach, kategorię B – w 120 dyscyplinach oraz kategorię C – w 16 dyscyplinach.

Należy wyjaśnić, że ewaluacji podlega ocena działalności naukowej prowadzona w poszczególnych dyscyplinach w danej uczelni, a nie cała uczelnia jako jedna instytucja.

W poniższej tabeli zebrano informację o dziesięciu polskich uczelniach z największą liczbą dyscyplin w kategorii A+ oraz pozostałymi kategoriami. Zawarto w niej także informację o miejscu danej uczelni w rankingu shangajskim, którego wyniki ogłoszono w lipcu 2026 r. Sześć z dziesięciu uczelni zostało uwzględnionych w rankingu ARWU (shanghajskim) do pozycji 1000. Można zauważyć, że trzy uczelnie z największą liczbą dyscyplin w kategorii A+ to jednocześnie uczelnie sklasyfikowane w rankingu ARWU najwyżej z polskich uczelni. Uczelnie te od lat regularnie są najwyżej klasyfikowane w różnych rankingach światowych. Ponadto uczelnie te są także uczestnikami programu Inicjatywa Doskonałości – Uczelnie Badawcza (IDUB), w ramach którego otrzymują zwiększone subwencje.

miejsce w rankingu ewaluacji	Nazwa instytucji	kat. A+	kat. A	kat. B+	kat. B	kat. C	miejsce w rankingu ARWU 2026
1.	Uniwersytet Warszawski	9	9	8	0	0	401 - 500
2.	Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie	7	8	2	0	0	701 - 800
3.	Uniwersytet Jagielloński	6	15	9	0	0	501 - 600
4.	Uniwersytet M. Kopernika w Toruniu	5	12	10	2	0	901 - 1000
5.	Katolicki Uniwersytet Lubelski JP II	5	7	4	0	0	-
6.	Politechnika Gdańska	4	9	2	0	0	-
7.	Politechnika Warszawska	3	6	7	0	0	901 - 1000
8.	Uniwersytet SWPS	3	5	0	0	0	-
9.	Akademia Pożarnicza	3	0	0	0	0	-
10.	Uniwersytet A. Mickiewicza w Poznaniu	2	14	15	0	0	901 - 1000

Ranking ARWU, tzw. szanghajska, dla przypomnienia, uwzględnia sześć obiektywnych wskaźników do oceny uniwersytetów, w tym liczbę absolwentów i pracowników otrzymujących Nagrodę Nobla, Nagrody i Medale Fieldsa, liczbę najczęściej cytowanych badaczy wybranych przez Clarivate, liczbę artykułów opublikowanych w czasopiśmie „Nature” i „Science”, liczbę artykułów indeksowanych w Science Citation Index - Expanded and Social Sciences Citation Index oraz wielkość osiągnięć w stosunku do wielkości uczelni.

Wskaźniki te częściowo pokrywają się z przyjętymi kategoriami naukowymi, według których przyznawano kategorie opisane za pomocą liter.

SOLIDARNOŚĆ

**ŻĄDAMY
WDROŻENIA SYSTEMOWEGO WZROSTU
NAKŁADÓW FINANSOWYCH Z BUDŻETU
PAŃSTWA NA NAUKĘ I SZKOLNICTWO
WYŻSZE, ABY JAK NAJSZYBCIEJ
OSIĄGNĄĆ FINANSOWANIE NA
POZIOMIE ŚREDNIM KRAJÓW UE**

Oczywiste jest, że porównanie pozycji danej uczelni w różnych rankingach jest niezwykle skomplikowane. Rankingi są bowiem wynikiem pewnych kryteriów i metodologii, które mogą nie uwzględniać wszystkich aspektów i specyfiki działalności danej uczelni, w danym kraju, a także sposobów finansowania (w Polsce studenci nie płacą czesnego). Dlatego należy z pewnym dystansem odnosić się do wyników rankingów i do zrozumienia kontekstu tych rankingów, także z uwzględnieniem m.in. budżetów, jakimi dysponują uczelnie. Niestety, w tym roku nakłady na naukę w Polsce wynoszą 1% PKB i są najniższe od 1989 roku.

Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” od wielu lat domaga się wdrożenia systemowego wzrostu nakładów finansowych z budżetu państwa na naukę i szkolnictwo, tak by jak najszybciej osiągnąć finansowanie na poziomie średnim krajów UE, co jest kluczowym znaczeniem dla rozwoju Polski.

Maria Sapor

fot. plakat z Akcji Protestacyjnej KSN NSZZ „Solidarność” rozpoczętej w 2021 roku

KRAJOWEJ SEKCJI NAUKI NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”

Program obrad V Forum Uczelni i Instytutów Polskich, które odbędzie się w dniach 4-5 września w Gdańsku:

Piątek, 04.09.2026

8:00-9:00	Śniadanie
9:00-9:45	Rejestracja uczestników
10:00-11:30	Otwarcie V Forum Uczelni i Instytutów Polskich oraz wystąpienia zaproszonych gości
11:30-12:00	Przerwa kawowa
12:00-12:45	Wykład Inspektora PIP dotyczący współpracy PIP z parterami społecznymi oraz wpływu tej współpracy na wzrost kultury bezpieczeństwa w Polsce - Paweł Grabowski. Z-ca OIP w Gdańsku
12:45-13:15	Bezpieczeństwo i ergonomia jako fundament nowoczesnej dydaktyki i nauki – Tomasz Sobczyk, Zakładowy SIP w Politechnice Gdańskiej
13:30-14:20	Obiad
14:30-15:30	Fakultatywne sesje tematyczne prezentujące wybrane zasoby Politechniki Gdańskiej
15:30-16:00	Przerwa kawowa
16:00-16:45	Etyka i odpowiedzialność w świecie AI – dr hab. inż. Piotr Szczuko, prof. PG
16:45-17:15	Mit autonomicznej sztucznej inteligencji – dr hab. inż. Piotr Szczuko, prof. PG
18:00-21:00	Uroczysta kolacja

Sobota, 05.09.2026

8:00-9:00	Śniadanie
9:00-10:20	Postępowanie w Komisjach Antymobbingowych i politykach antymobbingowych na uczelniach wyższych cz. I (szkolenie) - prof. Łukasz Pisarczyk, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Prawa i Administracji
10:20-10:40	Przerwa kawowa
10:40-11:20	Postępowanie w Komisjach Antymobbingowych i politykach antymobbingowych na uczelniach wyższych cz. II (szkolenie) - prof. Łukasz Pisarczyk, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Prawa i Administracji
11:20-11:30	Przerwa techniczna
11:30-13:00	Otwarte Posiedzenie Rady KSN i podsumowanie V Forum UiIP
13:10-14:00	Obiad
14:20-18:00	Prezentacja atrakcji Starego Miasta • 15:00-16:00 zwiedzanie Starego Miasta • 16:00-17:00 zwiedzanie Bazyliki Świętej Brygidy • 17:15-18:00 Sala BHP
19:00-20:00	Kolacja

Niedziela, 06.09.2026

10:00	Msza Św. w Kolegiacie Najświętszego Serca Jezusowego, ul. Ks. J. Zator-Przytockiego 3
-------	---

*V Forum Uczelni i Instytutów Polskich zostało objęte **Patronatem Rektora Politechniki Gdańskiej**.*

*Podczas Forum prezentowana będzie **wystawa na temat OKPN** przygotowana przez Sekcję historyczną Biblioteki Politechniki Gdańskiej.*

**Opinia Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”
ustawy o zmianie ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie
wyższym i nauce (nr UD426)**

W nawiązaniu do pisma Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 lipca 2026 r., znak DP-WLS.0220.8.2026.AS, działając na podstawie art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych, Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” przedstawia opinię do projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, oznaczonego w Wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów numerem UD426.

Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” stanowczo i jednoznacznie negatywnie opiniuje projekt ustawy w przedstawionym brzmieniu.

W ocenie KSN proponowana regulacja jest rozwiązaniem rażąco niekorzystnym dla pracowników uczelni publicznych, ich rodzin oraz byłych pracowników – emerytów i rencistów. Projekt nie rozwiązuje problemu niedofinansowania szkolnictwa wyższego i nauki, lecz przenosi jego skutki na sferę socjalną pracowników. Zamiast zapewnić uczelniom adekwatne finansowanie publiczne, projektodawca proponuje utrzymanie przez kolejne dziesięć lat mechanizmu ograniczającego dynamikę środków przeznaczanych na ZFŚS. KSN nie może zaakceptować sytuacji, w której stabilność finansowa państwa i uczelni jest budowana kosztem realnej wartości pomocy socjalnej przysługującej środowisku akademickiemu.

1. Rozwiązanie czasowe ma zostać utrwalone na osiemnaście lat

Art. 262 ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce został przyjęty jako rozwiązanie przejściowe na lata 2019–2026. Sam projektodawca w OSR przyznaje, że ośmioletni okres miał być wystarczającym czasem wykorzystania tego instrumentu. Obecnie, zamiast zakończyć okres przejściowy i wprowadzić rozwiązanie docelowe, Rząd proponuje proste zastąpienie daty „2026” datą „2036”. W efekcie wyjątek, który miał mieć charakter czasowy, obowiązywałby przez osiemnaście lat.

Takie działanie trudno uznać za regulację przejściową. Jeżeli po ośmiu latach obowiązywania przepisu nadal istnieją problemy finansowe, które w ocenie projektodawcy uzasadniają jego dalsze stosowanie przez kolejną dekadę, oznacza to przede wszystkim, że nie rozwiązano systemowego problemu finansowania uczelni. Przerzucanie konsekwencji tego zaniechania na pracowników nie może być traktowane jako prawidłowa polityka publiczna.

Szczególnie nietrafny jest argument o konieczności zapewnienia „przewidywalności” finansowej uczelni. Termin wygaśnięcia art. 262 oraz powrót od 2027 r. do zasad określonych w art. 144 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce były znane od 2018 r. Nie można zatem przedstawiać skutków wejścia w życie od dawna obowiązujących przepisów jako nagłego i nieprzewidywalnego obciążenia. Ustawodawca zapewnił uczelniom wieloletni okres dostosowawczy. Brak przygotowania systemu finansowania do znanego z wieloletnim wyprzedzeniem stanu prawnego nie może uzasadniać kolejnego dziesięcioletniego ograniczania środków socjalnych pracowników.

2. Projekt oznacza realne ograniczenie środków przeznaczanych na pracowników

ZFŚS nie jest abstrakcyjną pozycją księgową ani „kosztem”, który można bez społecznych konsekwencji zamrozić. Fundusz służy finansowaniu pomocy materialnej, świadczeń dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i rodzinnej, wypoczynku pracowników i ich dzieci, pomocy mieszkaniowej, działalności kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej oraz świadczeń dla byłych pracowników – emerytów i rencistów. W warunkach wieloletniej inflacji oraz wzrostu kosztów utrzymania utrzymywanie podstawy odpisu na poziomie historycznym prowadzi do systematycznego zmniejszania realnej wartości tych świadczeń.

Dane przytoczone przez samego projektodawcę przeczą próbie przedstawiania proponowanego rozwiązania jako neutralnego dla pracowników. W latach 2019–2025 łączna kwota odpisu na ZFŚS w uczelniach publicznych wzrosła z 488,7 mln zł do 687,2 mln zł, czyli o około 40,6%, podczas gdy planowane roczne wynagrodzenia osobowe brutto wzrosły w tym samym okresie z około 11,16 mld zł do 21,04 mld zł, czyli o około 88,6%. Oznacza to, że środki socjalne rosły w tempie zdecydowanie niższym niż fundusz wynagrodzeń, a ich względne znaczenie w systemie finansowania uczelni wyraźnie malało.

KSN nie podziela argumentacji OSR, że wzrost nominalnej kwoty odpisów dowodzi prawidłowego funkcjonowania obecnego mechanizmu. Nominalny wzrost nie jest równoznaczny z zachowaniem realnej wartości świadczeń. Co więcej, wzrost ten jest także wynikiem decyzji tych rektorów i organizacji związkowych, które – korzystając z możliwości przewidzianej w ustawie – podnosiły odpis ponad poziom z 2018 r. Nie może on służyć jako uzasadnienie dla dalszego utrwalania rozwiązania, które w wielu uczelniach nie doprowadziło do stopniowego dojścia do poziomu 6,5%.

3. OSR wprost pokazuje, kto ma sfinansować „stabilizację” uczelni

Najbardziej wymowna jest sama Ocena Skutków Regulacji. Projektodawca wskazuje, że proponowana zmiana ma zmniejszyć obciążenia uczelni publicznych o około 628,2 mln zł rocznie, a w całym analizowanym okresie o około 6,91 mld zł. Jednocześnie OSR zakłada zerowy wpływ regulacji na budżet państwa. W praktyce oznacza to, że Rząd nie zamierza zapewnić środków publicznych pozwalających na realizację docelowego modelu ZFŚS, lecz chce zachować środki w budżetach uczelni poprzez dalsze ograniczenie tempa wzrostu funduszu socjalnego.

Nie można akceptować sytuacji, w której setki milionów złotych rocznie przedstawiane są wyłącznie jako „zmniejszenie obciążenia” uczelni, bez równoczesnego pokazania społecznej strony tego samego bilansu. Środki, które zgodnie z art. 144 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce powinny zasilać działalność socjalną, nie zasilą jej właśnie dlatego, że projektodawca chce zachować historyczny wyjątek. Z perspektywy pracowników nie jest to neutralna operacja księgowa, lecz utrzymanie niższego poziomu finansowania działalności socjalnej niż wynikałoby z docelowych przepisów ustawy.

OSR wskazuje, że w 2026 r. uczelnie nadzorowane przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki zaplanowały odpis na ZFŚS w wysokości około 570,7 mln zł. Jednocześnie przy zastosowaniu art. 144 ust. 1 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce sam odpis podstawowy wyniosłby około 943,1 mln zł, a po uwzględnieniu obligatoryjnego odpisu na byłych pracowników – emerytów i rencistów – ogólne koszty wyniosłyby około 1,078 mld zł. Skala różnicy jest zatem bardzo duża i nie może być pomijana w ocenie społecznych skutków projektu.

4. Ocena skutków regulacji marginalizuje interes pracowników i ich rodzin

KSN z najwyższym niepokojem ocenia sposób przedstawienia skutków społecznych projektu w OSR. Dokument wskazuje 151 970 pracowników uczelni publicznych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych oraz około 60 000 emerytów i rencistów pozostających pod opieką socjalną uczelni nadzorowanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a mimo to w części dotyczącej wpływu na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe wykazuje wpływ pieniężny na poziomie „0”. Analogicznie nie wykazuje wpływu na osoby starsze.

Takie ujęcie jest, w ocenie KSN, nie do zaakceptowania. ZFŚS z samej swojej istoty jest instrumentem oddziałującym na sytuację materialną pracowników, ich rodzin oraz emerytów i rencistów. Fakt, że projekt formalnie nie odbiera indywidualnego prawa do konkretnego świadczenia, nie oznacza, że jest neutralny dla osób uprawnionych. Wielkość funduszu bezpośrednio determinuje możliwości finansowania pomocy socjalnej, wysokość i zakres świadczeń oraz realną zdolność uczelni do reagowania na trudne sytuacje życiowe pracowników i byłych pracowników.

Za szczególnie wewnętrznie sprzeczne należy uznać stwierdzenie OSR, że regulacja nie ma bezpośredniego wpływu na pracowników i ich rodziny, przy jednoczesnym wskazaniu, że

projekt przyniesie uczelniom „wymierne oszczędności” dzięki zastosowaniu dotychczasowej podstawy naliczania ZFŚS. Jeżeli oszczędność powstaje właśnie wskutek niewzrostu środków przeznaczanych na fundusz socjalny, to społeczny skutek takiej decyzji powinien być uczciwie i wyczerpująco przedstawiony.

5. Projekt premiuje bierność i nie chroni uczelni, które zwiększały odpis

Obowiązujące przepisy od 2019 r. dopuszczają zwiększenie odpisu, po uzgodnieniu ze związkami zawodowymi, do poziomu 6,5% planowanych przez uczelnię w roku poprzednim rocznych wynagrodzeń osobowych. Część rektorów skorzystała z tej możliwości i – w porozumieniu ze stroną społeczną – zwiększała środki przeznaczane na ZFŚS. Inni pozostawili odpis na poziomie minimalnym.

Projekt w obecnym brzmieniu nie tworzy mechanizmu gwarantującego zachowanie poziomu odpisu osiągniętego w danej uczelni w latach poprzednich. Nadal punktem ustawowym pozostaje kwota odpisu z 2018 r., a zwiększenie wymaga uzgodnienia. Powstaje więc niebezpieczna sytuacja, w której uczelnie, które przez lata prowadziły dialog społeczny i zwiększały fundusz, nie uzyskują z tego tytułu żadnej ustawowej ochrony, natomiast uczelnie, które nie podejmowały działań zmierzających do zwiększenia odpisu, mogą przez kolejną dekadę pozostawać przy historycznie niskiej podstawie.

Taki model tworzy wadliwe bodźce i jest sprzeczny z ideą dialogu społecznego. Państwo powinno wspierać i utrzymywać dobre praktyki uzgodnione przez rektorów ze związkami zawodowymi, a nie konstruować regulację, która w praktyce może prowadzić do „równania w dół”. KSN stoi na stanowisku, że ustawodawca powinien bezwzględnie zagwarantować, iż odpis w 2027 r. nie będzie niższy od odpisu faktycznie dokonanego w 2025 r. ani od poziomu wynikającego z zasad ogólnych ustawy o ZFŚS.

6. Niedofinansowanie uczelni nie może być finansowane kosztem polityki socjalnej

KSN nie kwestionuje trudnej sytuacji finansowej wielu uczelni publicznych. Sprzeciwiamy się jednak sposobowi, w jaki Rząd próbuje ten problem rozwiązać. Jeżeli zastosowanie zasad przewidzianych w art. 144 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce powoduje wzrost kosztów uczelni, to właściwą odpowiedzią państwa powinno być zapewnienie adekwatnego wzrostu finansowania szkolnictwa wyższego i nauki. Niedopuszczalne jest zastępowanie takiego finansowania wieloletnim ograniczaniem środków przeznaczanych na pomoc socjalną pracowników.

Szczególnie krytycznie należy ocenić argument, że środki niewydane na ZFŚS będą mogły zostać przeznaczone na wynagrodzenia, infrastrukturę, dydaktykę czy badania. Są to podstawowe zadania państwa i uczelni, które powinny posiadać odrębne, adekwatne finansowanie. Przecistawianie wynagrodzeń i miejsc pracy świadczeniom socjalnym jest fałszywą alternatywą. Pracownicy nie powinni być stawiani przed wyborem: albo godne wynagrodzenia i stabilne zatrudnienie, albo właściwie finansowany fundusz socjalny.

Projekt jest więc kolejnym przykładem przenoszenia na pracowników kosztów chronicznego niedofinansowania sektora. KSN stanowczo odrzuca filozofię, zgodnie z którą środki na badania, kształcenie i utrzymanie infrastruktury mają być pozyskiwane poprzez ograniczanie innych elementów warunków zatrudnienia i zabezpieczenia socjalnego pracowników.

7. Brak ewaluacji projektu jest nieodpowiedzialny

Projektodawca proponuje przedłużenie mechanizmu aż do 2036 r., a jednocześnie w OSR stwierdza, że nie przewiduje przeprowadzania ewaluacji efektów projektu. KSN ocenia takie podejście jednoznacznie negatywnie. Nie można wprowadzać rozwiązania oddziałującego przez dziesięć kolejnych lat na setki tysięcy pracowników, emerytów i ich rodziny, generującego wielomiliardowe skutki dla gospodarki finansowej uczelni, i jednocześnie rezygnować z obowiązku okresowej oceny jego skutków społecznych i ekonomicznych.

Brak ewaluacji oznacza w praktyce brak mechanizmu odpowiedzialności za skutki projektowanej regulacji. Rząd chce zamrozić obowiązywanie wyjątku do końca 2036 r., nie określając mierników, progów bezpieczeństwa, harmonogramu przeglądów ani procedury reagowania na dalszy spadek realnej wartości świadczeń. Jest to szczególnie niepokojące wobec argumentacji samego projektodawcy, który uzasadnia zmianę zmiennością warunków gospodarczych. Skoro warunki te są zmienne, tym bardziej nie ma podstaw do uchwalania dziesięcioletniego rozwiązania bez obowiązkowej ewaluacji.

8. KSN popiera rozwiązanie przejściowe wypracowane w dialogu ze związkami zawodowymi

Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność”, dostrzegając potrzebę uniknięcia jednorazowego skokowego wzrostu obciążeń uczelni w 2027 r., nie odrzuca możliwości zastosowania rzeczywistego rozwiązania przejściowego. Nie może to być jednak kolejne dziesięcioletnie zamrożenie. Za właściwy kierunek KSN uznaje rozwiązanie przedstawione przez Radę do spraw dialogu ze związkami zawodowymi, zgodnie z którym w 2027 r. odpis byłby ustalany na poziomie kwoty odpisu dokonanego w 2025 r., jednak nie niższym niż odpis wynikający z ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, a następnie byłby corocznie zwiększany w taki sposób, aby w 2033 r. osiągnąć poziom 6,5% planowanych przez uczelnię w roku poprzednim rocznych wynagrodzeń osobowych.

Mechanizm ten powinien mieć charakter obligatoryjny, z ustawowym zabezpieczeniem minimalnej ścieżki wzrostu odpisu na wypadek braku porozumienia na poziomie uczelni. Brak porozumienia nie może służyć do blokowania podwyższania funduszu. Jednocześnie ustawodawca powinien zagwarantować zachowanie wyższego poziomu odpisu tam, gdzie został on już osiągnięty w wyniku wcześniejszych uzgodnień ze związkami zawodowymi.

Równolegle konieczne jest podjęcie prac nad zmianą art. 365 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce i wprowadzeniem mechanizmu systematycznego wzrostu nakładów publicznych na szkolnictwo wyższe i naukę. Wzrost odpisu na ZFŚS nie może odbywać się kosztem wynagrodzeń, zatrudnienia, badań ani kształcenia – powinien być finansowo zabezpieczony przez państwo.

Podsumowanie

Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” stanowczo sprzeciwia się uchwaleniu projektu UD426 w obecnym brzmieniu. Propozycja przedłużenia do 2036 r. mechanizmu odwołującego się do odpisu z 2018 r. jest rozwiązaniem antypracowniczym, utrwalającym wyjątek kosztem realnej wartości pomocy socjalnej. Nie rozwiązuje ona przyczyn trudnej sytuacji finansowej uczelni, lecz pozwala Rządowi uniknąć zapewnienia dodatkowego finansowania niezbędnego do realizacji docelowych zasad ustawy.

Za szczególnie nieakceptowalne KSN uznaje to, że wielomiliardowe skutki projektowanej regulacji są prezentowane jako korzyść i stabilizacja po stronie uczelni, przy równoczesnym wykazaniu w OSR zerowego wpływu na rodziny, obywateli i osoby starsze oraz rezygnacji z jakiegokolwiek przyszłej ewaluacji. Tak sporządzona ocena nie oddaje rzeczywistych społecznych konsekwencji projektu.

KSN wzywa Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Radę Ministrów do wycofania się z propozycji prostego przedłużenia art. 262 do 2036 r. i do podjęcia rzeczywistych negocjacji ze stroną społeczną nad rozwiązaniem, które zapewni stopniowe dojście do poziomu 6,5%, ochroni poziom odpisu już osiągnięty w poszczególnych uczelniach oraz zostanie powiązane z trwałym zwiększeniem finansowania publicznego szkolnictwa wyższego i nauki.

Do czasu przedstawienia takiego rozwiązania Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” podtrzymuje jednoznacznie negatywną opinię o projekcie UD426 i wnosi o jego zasadniczą zmianę.

Przewodniczący Krajowej Sekcji Nauki
NSZZ „Solidarność”

Dominik Ernest Szczukocki

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Opinia Rady ds. dialogu ze związkami zawodowymi przy Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego w skład której wchodzi przedstawiciele KSN: Bogusław Dołęga, Joanna Lisok, Dominik Szczukocki:

**Opinia Rady do spraw dialogu ze związkami zawodowymi do projektu ustawy o zmianie ustawy –
Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce**

Przedstawiony projekt ustawy zmienia przepis zawarty w art. 262 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1669, z późn. zm.1)), który brzmi:
„Art. 262. W latach 2019–2026 dla pracowników uczelni publicznej dokonuje się odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych w wysokości kwoty odpisu dokonanego w 2018 r. Wysokość odpisu może być zwiększona po uzgodnieniu ze związkami zawodowymi działającymi w uczelni, jednak nie może być większa niż 6,5% planowanych przez uczelnię w roku poprzednim rocznych wynagrodzeń osobowych.”

Zgodnie z propozycją zawartą w projekcie ustawy przepis brzmiałby następująco:

„Art. 262. W latach 2019–2036 dla pracowników uczelni publicznej dokonuje się odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych w wysokości kwoty odpisu dokonanego w 2018 r. Wysokość odpisu może być zwiększona po uzgodnieniu ze związkami zawodowymi działającymi w uczelni, jednak nie może być większa niż 6,5% planowanych przez uczelnię w roku poprzednim rocznych wynagrodzeń osobowych.”

Rada Dialogu do spraw ze związkami zawodowymi opiniują projekt ustawy w tym brzmieniu stanowczo negatywnie.

UZASADNIENIE.

Głównym celem Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (ZFŚS) jest finansowanie działalności socjalnej, w tym poprawa warunków życiowych i bytowych oraz zaspokajanie potrzeb kulturalnych pracowników i ich rodzin oraz byłych pracowników – emerytów.

Główne rodzaje dofinansowania pracowników i emerytów uczelni, to:

1. **Wypoczynek:** Dofinansowanie do wczasów, kolonii, obozów i zimowisk dla dzieci.
2. **Pomoc materialna:** Finansowanie zapomóg pieniężnych i zasiłków losowych, paczek żywnościowych lub świątecznych.
3. **Cele mieszkaniowe:** Udzielanie pożyczek na remont lub zakup mieszkania.
4. **Kultura i sport:** Dofinansowanie biletów do kina, teatru oraz karnetów na basen czy siłownię.

Przy bardzo niskich wynagrodzeniach pracowników szkolnictwa wyższego w stosunku do średnich wynagrodzeń w gospodarce fundusz ten stanowi dodatkowe wsparcie finansowe, co jest dodatkową motywacją do podejmowania pracy na uczelniach.

W latach 2017-2018 przedstawiciele związków zawodowych, uzgadniając w Ministerstwie SzWiN przepisy wprowadzanej przez ówczesnego Ministra SzWiN – Jarosława Gowina ustawy, uzyskali zapewnienie, że intencją ustawodawcy jest, aby w latach 2019-2026 systematyczne i corocznie rektorzy uzupełniali, w uzgodnieniu z działającymi w uczelniach związkami zawodowymi, w taki sposób aby w 2027 roku osiągnąć poziom odpisu w wysokości 6,5% osobowego funduszu płac. Dodatkowym argumentem był fakt, że w projekcie rządowym ówczesnej ustawy był przepis o corocznym, przez pięć lat zwiększaniu nakładów na szkolnictwo wyższe i naukę o 0,5% PKB. Niestety przepis ten został usunięty na poziomie prac

parlamentarnych. Również rekomendacja ustawowa, że Rektor może, w porozumieniu ze związkami zawodowymi, zwiększyć poziom odpisu do 6,5% nie przyniosła oczekiwanych rezultatów.

Stan obecny jest taki, że niewielu rektorów uczelni skorzystało z tej możliwości, większość uczelni ma odpis na poziomie 2018 roku, a kilka uczelni ma odpis niższy niż w roku 2018.

Proponowana zmiana spowoduje utrzymanie tego stanu przez kolejne 10 lat, czyli wysokość odpisu na ZFŚS w uczelniach pozostawałaby zamrożona przez 18 lat (a w rzeczywistości przez 23 lata!, ponieważ w 2018 r. odpis był utrzymywany na poziomie 2013 r.). Przedstawiciele związków zawodowych stanowczo przeciwko temu protestują.

Proponowana zmiana art. 262 i przedłużenie zamrożenia odpisów na ZFŚS aż do 2036 roku na poziomie z 2018 roku jest rażąco szkodliwa dla pracowników i oznacza drastyczny, ukryty spadek realnej wartości pomocy socjalnej na uczelniach. Wprowadzenie tej zmiany doprowadzi do degradacji warunków bytowych pracowników akademickich z następujących kluczowych powodów:

1. Skutki inflacji i spadku realnej wartości wsparcia. Kwoty odpisu z 2018 roku, przy obecnych cenach, utraciły niemal połowę swojej wartości nabywczej. Zamrożenie funduszu oznacza utratę realnych możliwości finansowania wczasów pod gruszą, zapomóg, działalności kulturalnej i pożyczek mieszkaniowych. Świadczenia socjalne stają się fikcją, nie spełniając swojej roli ustawowej.
2. Dyskryminacja pracowników uczelni publicznych. Pracownicy innych sektorów gospodarki korzystają z corocznie waloryzowanego odpisu podstawowego ZFŚS. Sektor akademicki, mimo wysokich wymagań kwalifikacyjnych, zostaje prawnie zepchnięty na pozycję pracowników drugiej kategorii. Regulacja ta pogłębia kryzys kadrowy i zniechęca młodych naukowców do podejmowania pracy na uczelniach.
3. Katastrofalny stan zdrowia psychicznego i kryzys wypalenia zawodowego. Praca w szkolnictwie wyższym wiąże się dziś z ogromną presją publikacyjną, biurokracją oraz permanentnym stresem. Skutkuje to masowym zjawiskiem wypalenia zawodowego oraz drastycznym spadkiem dobrostanu psychicznego pracowników. ZFŚS ma ustawowy obowiązek finansować działalność socjalną, która w obecnych realiach musi obejmować profilaktykę zdrowotną, wsparcie psychologiczne, dofinansowanie terapii oraz regenerację sił (kultura, sport, wypoczynek). Zamrożenie funduszu pozbawia uczelnie środków na ratowanie zdrowia psychicznego kadry. Przekłada się to bezpośrednio na wzrost absencji chorobowych i spadek jakości kształcenia.

Jednocześnie, rozumiejąc sytuację budżetową uczelni, Rada może zaakceptować przepis przejściowy umożliwiający stabilizację gospodarki finansowej uczelni, a tym samym ochronę miejsc pracy i poziomu wynagrodzeń pracowników uczelni. Dlatego proponują kompromis w postaci następującego przepisu:

„Art. 262. 1. W roku 2027 dla pracowników uczelni publicznej dokonuje się odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych w wysokości kwoty odpisu dokonanego w 2025 r., jednak nie może on być niższy niż odpis wynikający z Ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

2. Rektor, w obligatoryjnym porozumieniu z działającymi w uczelni związkami zawodowymi uzgodni do końca czerwca 2027 r. w regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych coroczne zwiększanie odpisu, tak aby w 2033 roku wysokość odpisu osiągnęła 6,5% planowanych przez uczelnię w roku poprzednim rocznych wynagrodzeń osobowych.

3. Odpis na zakładowy fundusz socjalny dla pracowników uczelni od 2028 r. będzie zwiększany corocznie o kwotę uzgodnioną w porozumieniu, o którym mowa jest w ust. 2.

Dodatkowo, równolegle powinien być zgłoszony projekt zmiany art. 365 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, który będzie zawierał coroczny wzrost nakładów na szkolnictwo wyższe i naukę. Taki projekt zmiany art. 365 został przedstawiony w stanowisku Rady do spraw dialogu ze związkami zawodowymi w dniu 8 lipca 2025 roku.

Przewodniczący Rady do spraw dialogu
ze związkami zawodowymi

Janusz Szczerba

Podpisany elektronicznie przez
Janusz Szczerba
07.08.2026
11:14:32 +02'00'

**Sprawozdanie z posiedzenia Komitetu Stałego ETUCE
(HERSC – Higher Education and Research Standing Committee),
które odbyło się w dniach 4–5 marca 2026 roku w Brukseli**

Posiedzenie Komitetu odbyło się stacjonarnie w Brukseli w obiekcie Meet District. Uczestniczyło w nim ponad 40 osób, reprezentujących 21 krajów europejskich.

Dzień pierwszy, 4 marca

Obrady otworzyła **Jorunn Dahl Norgård**, Przewodnicząca HERSC i powitała przybyłych uczestników.

Po powitaniu i przedstawieniu się obecnych na posiedzeniu członków Komitetu Stałego nastąpiło oficjalne przyjęcie Porządku obrad oraz zatwierdzenie Protokołu z poprzedniego posiedzenia HERSC. Pierwszym kluczowym punktem była dyskusja strategiczna na temat europejskiej polityki szkolnictwa wyższego i nauki w kontekście bieżących potrzeb związków zawodowych.

Prezentacje wprowadzające wygłosili:

Jelmer Evers, Dyrektor Europejski ETUCE, który omówił obecną pozycję organizacji oraz kierunki, w których zmierza unijna polityka w zakresie szkolnictwa wyższego i nauki (HER - Higher Education and Research).

Agnes Roman, Starszy Koordynator ds. Polityki ETUCE, która zaprezentowała kluczowe dane i najnowsze zmiany legislacyjne w strukturach UE.

W ramach wymiany doświadczeń uczestnicy dyskutowali nad formami wsparcia dla pracowników naukowo-dydaktycznych i akademickich, narzędziami wpływu na politykę europejską oraz metodami skutecznego dialogu społecznego i budowania sojuszy z ministerstwami na szczeblu krajowym.

Materiały źródłowe:

[Eurydice report](#) - **Raport Eurydice**

[Education and Training Monitor 2025](#) - **Monitor Edukacji i Szkoleń 2025**

Kolejna sesja strategiczna dotyczyła definiowania jakości w szkolnictwie wyższym oraz roli, jaką związki zawodowe powinny pełnić w procesach jej zapewniania (Quality Assurance - Zapewnienie Jakości).

Następnie zabrali głos:

Ole Espen Rakkestad, reprezentujący Utdanningsforbundet z Norwegii, który wypowiedział się na temat wyzwań i szans płynących z rewizji standardów **ESG** oraz współpracy z **ENQA**.

ESG to standardy i wytyczne dotyczące zapewniania jakości w Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area).

Skrót ENQA oznacza: Europejskie Stowarzyszenie na rzecz Zapewniania Jakości w Szkolnictwie Wyższym (European Association for Quality Assurance in Higher Education). Jest to główna europejska organizacja zrzeszająca agencje krajowe, która zajmuje się zapewnianiem jakości i akredytacją uczelni w Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego. ENQA odgrywa kluczową rolę we wdrażaniu oraz aktualizowaniu europejskich standardów jakości kształcenia ESG.

Petri Mantysaari, ekspert z FUUP z Finlandii, przedstawił aktualizację działań realizowanych w ramach rejestru **EQAR**, do którego należy Polska Komisja Akredytacyjna (PKA).

EQAR to Europejski Rejestr Zapewniania Jakości w Szkolnictwie Wyższym (European Quality Assurance Register for Higher Education).

Agnes Roman, zaprezentowała odpowiedź ETUCE na rewizję kryteriów ESG oraz projekt oficjalnego stanowiska Komitetu.

Tematyka definiowania i zapewniania jakości w szkolnictwie wyższym ma duże znaczenie dla związków zawodowych, które aktywnie uczestniczą w dyskusjach nad rewizją i aktualizacją standardów ESG. Podczas posiedzeń HERSC omawiana jest współpraca z ENQA w powiązaniu z bieżącymi pracami nad standardami ESG oraz współpraca z EQAR w kontekście przyszłości zapewniania jakości kształcenia, obciążenia obowiązkami nauczycieli akademickich oraz wpływu procesów akredytacji na warunki pracy, wolność akademicką i prawa pracowników.

Następnie uczestnicy kontynuowali pracę w 3 grupach roboczych, którym przewodniczyli odpowiednio: **Rob Copeland**, **Annette Dolan** oraz **Andreas Keller**.

Debatowano nad powiązaniem mechanizmów akredytacji instytucjonalnej z warunkami pracy pracowników akademickich oraz zakresem wpływu krajowych związków na kryteria jakościowe.

Dzień zakończył się raportowaniem z grup, zatwierdzeniem dokumentu stanowiska ETUCE oraz uroczystą premierą książki ETUI-ETUCE pt. „*Governing Artificial Intelligence in the Higher Education Sector*” (Zarządzanie sztuczną inteligencją w sektorze szkolnictwa wyższego), połączoną z debatą ekspercką nad wpływem sztucznej inteligencji na sektor akademicki.

Książka ta jest dostępna bezpłatnie w formie elektronicznej.

Materiały źródłowe:

Konferencja ekspercka ETUI-ETUCE bada wpływ AI na sektor szkolnictwa wyższego i nauki - Europejski Komitet Związków Zawodowych ds. Edukacji

[*ETUI-ETUCE Expert Conference Explores Impact of AI on Higher Education and Research Sector - European Trade Union Committee for Education*](#)

Dzień drugi, 5 marca

Drugi dzień posiedzenia rozpoczęło oficjalne powitanie uczestników przez:

Przewodniczącą HERSC, **Jorunn Dahl Norgård**,

Prezydenta EI, **Dawida Edwardsa**

oraz Prezydenta ETUCE, **Johna MacGabhanna**.

Sonia Grigt reprezentująca Education International (EI) zreferowała najważniejsze wydarzenia na arenie międzynarodowej. Omówiła proces rewizji Rekomendacji UNESCO z 1997 roku w sprawie statusu kadr dydaktycznych, przedstawiła wnioski z konferencji HER - Higher Education and Research - zorganizowanej przez EI

w Indiach poświęconej technologii AI, a także efekty wspólnych prac OECD i UE nad ramami rozwoju kariery akademickiej.

Kolejna dyskusja strategiczna była w całości dedykowana przygotowaniom do Konferencji Ministerialnej Procesu Bolońskiego, zaplanowanej na maj 2027 roku w Jassach/Kiszyniowie.

W części pierwszej **Lana Par**, Prezydent ESU (European Students' Union - Europejskie Stowarzyszenie Studentów), przedstawiła priorytety i perspektywę organizacji studenckich.

ESU to najważniejsza europejska organizacja reprezentująca interesy studentów na szczeblu międzynarodowym, zrzeszająca krajowe związki i reprezentacje studenckie z całej Europy. ESU jest jednym z głównych partnerów instytucjonalnych w ramach Grupy ds. Monitorowania Procesu Bolońskiego (BFUG - Bologna Follow-up Group). Organizacja bierze czynny udział w przygotowywaniu komunikatów i stanowisk na ministerialne konferencje szkolnictwa wyższego. Związki zawodowe pracowników naukowych i akademickich ETUCE regularnie współpracują z ESU, tworząc sojusze na rzecz obrony edukacji publicznej, zrównoważonego finansowania uczelni, poprawy warunków nauki i pracy oraz ochrony wolności akademickiej. Na posiedzeniach HERSC przedstawiciele ESU prezentują priorytety środowiska studenckiego.

W części drugiej **Rob Copeland**, Wiceprzewodniczący HERSC, przedstawił raport z bieżących prac w strukturach BFUG - Grupy ds. Monitorowania przebiegu Procesu Bolońskiego.

Podczas Sesji formalnie przyjęto projekt Apelu HERSC skierowanego do ministrów odpowiedzialnych za realizację Procesu Bolońskiego.

Materiały źródłowe:

Dokumenty BFUG: Europejski Obszar Szkolnictwa Wyższego i Proces Boloński

[European Higher Education Area and Bologna Process.](#)

List do ministerstw Rumunii i Mołdawii [Letter to Romanian and Moldovan ministry](#)

Ankieta dotycząca związków zawodowych na stronie internetowej EHEA

[Trade unions in the EHEA website](#)

Ostatnim merytorycznym punktem obrad była kwestia monitorowania wartości podstawowych (Fundamental Values) w Procesie Bolońskim. Prezentacje w tym zakresie przedstawili: **prof. Liviu Matei** z King's College w Londynie oraz **Karin Amossa** z SULF w Szwecji. Po prezentacji odbyła się trzydziestominutowa dyskusja nad wynikami najnowszych badań ankietowych dotyczących wolności akademickiej.

Materiały źródłowe:

Ankieta dotycząca wartości podstawowych, oświadczenia EHEA w sprawie wartości podstawowych [ANNEX-1-EHEA-STATEMENTS-ON-FUNDAMENTAL-VALUES \(1\).pdf](#)

W trakcie spotkania przedstawiono aktualny potencjał naszej światowej organizacji Education International (EI) oraz jej części europejskiej ETUCE (European Trade Union Committee for Education – Komitet Europejskich Związków Zawodowych w obszarze Edukacji). EI zrzesza obecnie 375 organizacji członkowskich obejmujących 33 miliony nauczycieli i pracowników edukacji a ETUCE liczy 4,9 mln członków oraz zrzesza 120 organizacji z 48 krajów.

Posiedzenie zakończyło się podsumowaniem przez prowadzących.

Sprawozdanie przygotowała:

Aniela Białowska-Tejchman

Przewodnicząca Komisji ds. Współpracy Międzynarodowej KSN, NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”

Sprawozdanie z udziału w Konferencji „Central Eastern European Roundtable 2026 - Okrągły Stół Europy Środkowo-Wschodniej”, która odbyła się w dniach 20–21 maja 2026 roku w Tiranie, w Albanii

Konferencja była poświęcona głównie prawom związkowym, odnowie struktur związkowych oraz polityce edukacyjnej. Odbyła się stacjonarnie w Centrum Konferencyjnym Hotelu Tirana International. Wzięło w niej udział 60 uczestników z 24 krajów.

Dzień pierwszy, 20 maja

Prezydent ETUCE, **John MacGabhann** oraz reprezentanci gospodarzy, liderzy albańskich organizacji związkowych **Nevrus Kaptelli**, Przewodniczący SPASH, i **Shpetim Brahaj**, Przewodniczący FSASH powitali uczestników Konferencji.

Uroczyste otwarcie odbyło się z udziałem przedstawicieli władz państwowych Albanii: Wiceminister Edukacji pani **Orjany Osmani** oraz Przewodniczącego Parlamentarnej Komisji ds. Edukacji, **Luciano Boci**, którzy opowiedzieli o osiągnięciach swojego kraju.

Albania jest krajem zdeterminowanym aby wstąpić do Unii Europejskiej. Albańczycy starają się dorównać Europejskim standardom, poprawić wskaźniki ekonomiczne kraju a ich związki zawodowe walczą o zwiększenie budżetu na edukację oraz zwiększenie pensji dla nauczycieli. W ostatnim okresie pensja nauczycieli została podniesiona z 5 do 10 EUR/godz. W zakresie edukacji podejmują nowe wyzwania, stosują sztuczną inteligencję, poprawiają jakość kształcenia, uczą studentów miękkich umiejętności. Twierdzą, że spełnili już wymagane warunki wstąpienia do Unii Europejskiej i czekają na przyjęcie.

W dyskusji, przedstawiciele Kosowa powiedzieli, że również mają problemy z niskimi pensjami dla nauczycieli. Kolejnym punktem programu było zarysowanie ram i celów tegorocznego spotkania „Okrągłego Stołu”, które przedstawił Dyrektor Europejski ETUCE, **Jelmer Evers**.

Sesja plenarna dedykowana była Międzynarodowej Organizacji Pracy (ILO - International Labour Organization) oraz prawom pracowniczym i związkowym. Poprowadzili ją: **Aleksander Gocha**, ekspert z ILO-ACTRAV ze Szwajcarii oraz **Dominique Marlet**, reprezentująca Education International (EI).

Zaprezentowali obecnie obowiązującą konwencję ILO i przedstawili propozycje zmian. Wśród poruszanych tematów były: dialog społeczny, ochrona socjalna, układy zbiorowe pracy, negocjacje. Przedstawiono projekt, aby minimalny wiek zatrudnienia był wyższy niż minimalny okres obowiązkowej edukacji. Praca dzieci powinna być zabroniona, w tym, na przykład, przy zbieraniu bawełny. Jeżeli rząd danego kraju podpisze zmiany, to wówczas należy je wdrożyć obligatoryjnie w ciągu dwóch lat. Tematyka ta, ze względu na swoją wagę, była kontynuowana również w pierwszej sesji popołudniowej.

W dalszej części dnia uczestnicy przeszli do bloku poświęconego kampaniom, odnowie struktur związkowych oraz projektom unijnym.

Wprowadzenia i przeglądu zagadnień dokonali wspólnie:

Jelmer Evers, Leonardo Ebner oraz **Ekaterina Efimenko**, dzieląc tematykę na trzy główne filary:

1. Kampanię „Go Public”, z uwzględnieniem możliwości pozyskania dofinansowania na cele Kampanii, również w zakresie budowania potencjału związków zawodowych.
2. Realizowane projekty, w tym seminaria szkoleniowe, studia przypadków, wyniki, korzyści dla beneficjentów i fundatorów.
3. Organizację i pozyskiwanie członków związków zawodowych działających w obszarze edukacji, w tym wzmocnienie roli przywódczej nauczycieli, z uwzględnieniem zagadnienia przyszłości zawodu nauczyciela oraz rozwoju zawodowego pracowników edukacji.

Po przerwie, dyskusje w tej tematyce zostały przeniesione na poziom praktyczny w ramach zorganizowanych trzech grup roboczych.

Dzień zakończył się uroczystą kolacją, na którą zaprosili gospodarze, połączoną z pokazem tradycyjnych tańców i muzyki albańskiej.

Dzień drugi, 21 maja

Drugi dzień obrad rozpoczął się od sesji sprawozdawczej, podczas której zaprezentowano wnioski i efekty wypracowane dnia poprzedniego w grupach roboczych.

Następnie głos zabrała **Sela Kusi**, przedstawicielka Rady Europy (RE) z Biura Programowego RE w Tiranie. Przedstawiła ona działania Rady Europy skupione wokół przyszłości zawodu nauczyciela oraz omówiła przygotowania do zaplanowanego na grudzień spotkania ministerialnego w Podgoricy (*Council of Europe: work on the future of the teaching profession and the Ministerial meeting in Podgorica, 3-4 December*).

Rada Europy (Council of Europe) to instytucja odrębna od Unii Europejskiej. Powstała po II Wojnie Światowej w 1949 roku. Obecnie liczy 46 członków. Skupia prawie wszystkie państwa z Europy oraz kilka państw spoza kontynentu, w tym Armenia, Azerbejdżan, Gruzja, Islandia, Malta i Turcja. Polska jest członkiem Rady Europy od 1991 roku. Rada Europy skupia się przede wszystkim na kwestii przestrzegania praw człowieka, oraz nad kwestiami powiązаныmi, dotyczącymi praw mniejszości narodowych, etnicznych, etc. Ponadto inicjuje akty prawa międzynarodowego z zakresu, m.in.: edukacji, kultury, mediów czy ochrony środowiska naturalnego. Najbardziej znaną instytucją, która powstała w wyniku działań Rady Europy jest Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu.

Kolejne punkty agendy dotyczyły europejskiej polityki edukacyjnej i współpracy instytucjonalnej:

Jelmer Evers zreferował zagadnienia związane z Europejską Polityką Edukacyjną w kontekście działań Europejskiej Fundacji Kształcenia (ETF- European Training Foundation).

Ekaterina Efimenko poprowadziła sesję dedykowaną obronie i promowaniu wartości demokratycznych w edukacji.

W sesji podsumowującej dwudniowe obrady zabrali głos:

Jelmer Evers, John MacGabhann, Nevrus Kaptelli oraz Shpetim Brahaj.

Ocenili, że spotkanie było bardzo udane i podziękowali uczestnikom za owocne dyskusje.

W czasie Konferencji „Okrągłego Stołu”, w dniu 20 maja, w Warszawie, odbywała się demonstracja „Solidarności”. Miałam okazję pokazać transmisję z manifestacji i przedstawić uczestnikom Konferencji rozmiar protestu „S” oraz nasze główne hasła przeciw marginalizowaniu nauki, edukacji i badań naukowych.

Dowiedzieli się, że Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność”, jako przedstawiciel środowiska akademickiego i instytutów badawczych, brała czynny udział w demonstracji, oczekując rzeczywistych działań na rzecz poprawy sytuacji w obszarze szkolnictwa wyższego oraz poszanowania roli nauki w rozwoju naszego kraju.

Sprawozdanie przygotowała:

Aniela Białowska-Tejchman

Przewodnicząca Komisji ds. Współpracy Międzynarodowej KSN, NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”

ZE STRONY KOMISJI KRAJOWEJ NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”

www.solidarnosc.org.pl

Posiedzenie Rady Dialogu Społecznego

9 lipca br. odbyło się posiedzenie RDS. Przedmiotem obrad była sytuacja przedsiębiorstw stanowiących zaplecze sektora górniczego. Jednym z najważniejszych punktów posiedzenia było wystąpienie Wiceprzewodniczącego Związku Zawodowego Górników w Polsce. Partnerzy społeczni i przedstawiciele strony rządowej dyskutowali nad propozycją średniorocznych wskaźników wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej na 2027 r., propozycjami wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę i minimalnej stawki godzinowej na 2027 r., a także nad zwiększeniem wskaźnika waloryzacji emerytur i rent z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w 2027

r. W posiedzeniu plenarnym uczestniczył Zastępca szefa Kancelarii Prezydenta RP Adam Andruszkiewicz.
fot. KPRP [09.07.2026]

Nowelizacja przepisów dotyczących mobbingu w pracy

Prezydent Karol Nawrocki podpisał 30 lipca 2026 r. nowelizację Kodeksu pracy oraz Kodeksu postępowania cywilnego, która wprowadza istotne zmiany w zakresie przeciwdziałania mobbingowi, dyskryminacji i innym naruszeniom godności pracowników. Celem nowych przepisów jest przede wszystkim skuteczniejsza ochrona osób zatrudnionych oraz ułatwienie dochodzenia przez nie swoich praw.

Nowelizacja upraszcza definicję mobbingu, wzmacnia ochronę osób pokrzywdzonych i nakłada na pracodawców nowe obowiązki związane z zapobieganiem niepożądanym zjawiskom w miejscu pracy. Zmiany uwzględniają również doświadczenia wynikające z dotychczasowego orzecznictwa sądowego oraz odpowiadają na współczesne wyzwania rynku pracy.

Zmodyfikowane zostały także przepisy Kodeksu postępowania cywilnego. Dotyczą one między innymi właściwości sądów oraz składów orzekających w sprawach związanych z mobbingiem, dyskryminacją i ochroną dóbr osobistych pracowników. Rozwiązania te mają usprawnić prowadzenie postępowań oraz skrócić czas rozpatrywania spraw.

Nowe regulacje zaczną obowiązywać po upływie trzech miesięcy od dnia ich ogłoszenia. Pracodawcy otrzymają następnie sześć miesięcy na dostosowanie swoich wewnętrznych procedur oraz wdrożenie rozwiązań wymaganych przez ustawę.

Nowelizacja znacząco upraszcza definicję mobbingu. Za mobbing uznane zostanie uporczywe nękanie pracownika, rozumiane jako działania powtarzalne, nawracające lub stałe. Jednocześnie ustawodawca wyraźnie wskazuje, że jednorazowy incydent nie będzie spełniał przesłanek mobbingu.

Przejawami mobbingu mogą być między innymi:

- upokarzanie i uwłaczanie pracownikowi,
- zastraszanie,
- zaniżanie jego oceny zawodowej,

- nieuzasadniona krytyka, poniżanie lub ośmieszanie,
- utrudnianie wykonywania obowiązków poprzez ograniczanie dostępu do informacji, komunikacji czy możliwości wykorzystania posiadanych kompetencji,
- izolowanie pracownika lub wykluczanie go z zespołu.

Nowe przepisy podkreślają również, że sprawcą mobbingu może być nie tylko przełożony, ale także współpracownik, podwładny, jedna osoba lub grupa osób. Za mobbing będą uznawane zarówno działania fizyczne, werbalne, jak i pozawerbalne, a także nakłanianie lub zachęcanie innych do stosowania takich zachowań.

Jedną z najważniejszych zmian jest wprowadzenie minimalnej wysokości zadośćuczynienia dla ofiar mobbingu. Sąd nie będzie mógł zasądzić kwoty niższej niż sześciokrotność minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Niezależnie od tego pracownik zachowa możliwość dochodzenia odszkodowania. Z kolei pracodawca, który wypłaci świadczenia poszkodowanemu, będzie mógł dochodzić od sprawcy mobbingu zwrotu poniesionych kosztów.

Pracodawcy zatrudniający co najmniej dziesięciu pracowników będą zobowiązani do określenia zasad przeciwdziałania mobbingowi, odpowiednich procedur oraz częstotliwości działań zapobiegawczych. Regulacje te mają znaleźć się w regulaminie pracy, układzie zbiorowym lub – jeśli takie dokumenty nie obowiązują – w obwieszczeniu.

Istotną zmianą jest również wzmocnienie roli związków zawodowych. **Treść regulaminu dotyczącego przeciwdziałania mobbingowi będzie wymagała uzgodnienia z zakładową organizacją związkową, a jeżeli u pracodawcy działa więcej niż jedna organizacja – z wszystkimi funkcjonującymi organizacjami związkowymi.**

Podpisana przez Prezydenta nowelizacja Kodeksu pracy znacząco wzmacnia rolę związków zawodowych w tworzeniu procedur antymobbingowych i antydyskryminacyjnych w zakładach pracy.

Nowe przepisy zobowiązują pracodawców zatrudniających co najmniej 10 pracowników do wprowadzenia regulaminu określającego zasady przeciwdziałania mobbingowi, dyskryminacji oraz naruszaniu godności pracowników. Co najważniejsze – taki regulamin będzie wymagał uzgodnienia z zakładową organizacją związkową. Oznacza to, że pracodawca nie będzie mógł samodzielnie narzucić jego treści.

Na osiągnięcie porozumienia strony będą miały 30 dni od przedstawienia projektu regulaminu. Jeżeli uzgodnienie nie będzie możliwe, pracodawca ustali jego treść, uwzględniając dotychczasowe ustalenia ze związkami. Nowelizacja daje związkom zawodowym realny wpływ na kształt wewnętrznych procedur chroniących pracowników przed mobbingiem i dyskryminacją, wzmacniając ich rolę w budowaniu bezpiecznego środowiska pracy.

45. rocznica łódzkiego Marszu Głodowego

Latem 1981 r., w rok po powstaniu NSZZ „Solidarność”, pogłębiający się kryzys gospodarczy doprowadził do narastającego niezadowolenia społecznego. W sklepach brakowało podstawowych produktów spożywczych, czy artykułów higienicznych. Na niektóre z nich – jak mięso, cukier, papierosy – wprowadzono reglamentację, co jednak nie rozwiązało problemu z zaopatrzeniem.

30 lipca 1981 roku przed łódzką archikatedrą zgromadziły się włóknarki z zakładów przemysłowych, a także delegacje z pobliskich miast: Bełchatowa, Kutna, Strykowa. O godzinie 16.00 ruszył pochód w kierunku placu Wolności, na którego czele szły matki z dziećmi. Tłum skandował hasła: „Precz z podwyżką”, „Trzy zmiany jeden głód”, „Jak zjeść kartkę nożem i widelcem”, „Kto jest odpowiedzialny za ten skandal”, „Chleba i wolności”.

W lipcu 1981 roku przez cały kraj przetoczyła się fala ulicznych protestów; największym z nich był właśnie łódzki Marsz Głodowy, który zgromadził – według historyków – ponad 40 tys. osób. Ponad 80 proc. uczestników tego protestu stanowiły kobiety, włóknarki i przedstawicielki innych zakładów pracy, co wyróżniało go na tle innych tego typu manifestacji.

Łódzki protest zorganizowany został przez Zarząd Regionu Ziemia Łódzka NSZZ „Solidarność”, który, w trosce o zachowanie kontroli nad marszem, podjął decyzję o jego zalegalizowaniu; ówczesne władze miasta wyraziły zgodę na przejście protestujących ul. Piotrkowską.

Marsz Głodowy z 1981 r. upamiętnia odsłonięta w 2021 roku tablica na budynku dawnej siedziby Zarządu Regionu Ziemia Łódzka NSZZ „Solidarność” przy ul. Piotrkowskiej 258/260. Na tablicy przypominającej dawną kartkę żywnościową umieszczono napis: „30 lipca 1981 r. ulicą Piotrkowską przeszedł Marsz Głodowy – największa antyrządowa manifestacja w Łodzi w okresie PRL, zorganizowana przez Zarząd Regionalny NSZZ „Solidarność” Ziemi Łódzkiej. Kilkadziesiąt tysięcy mieszkańców miasta i okolic, głównie kobiet z dziećmi, protestowało w obronie godności i życia codziennego”.

Referendum ws. Zielonego Ładu

6 sierpnia Senat odrzucił prezydencki wniosek o rozpisanie referendum w sprawie unijnej polityki klimatycznej. Jak ogłosił Piotr Duda, przewodniczący NSZZ „Solidarność”, w związku z zaistniałą sytuacją, „Solidarność” odwiesza zbieranie podpisów pod obywatelskim wnioskiem o referendum ws. Zielonego Ładu, którą „Solidarność” zainicjowała dwa lata temu.

Na konferencji prasowej, która odbyła się 7 sierpnia, przewodniczący Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” Piotr Duda odniósł się do wczorajszej decyzji Senatu, który nie wyraził zgody na rozpisanie referendum klimatycznego, wskazując, że większość senacka, nie wyrażając zgody na rozpisanie przez prezydenta RP Karola Nawrockiego referendum w sprawie polityki klimatycznej UE, napłuła w twarz narodowi.

Piotr Duda przypomniał, że 20 maja „Solidarność” zorganizowała wielką demonstrację, by wesprzeć prezydencką inicjatywę w sprawie referendum klimatycznego. Przewodniczący Związku przypomniał też o umowie programowej, którą „Solidarność” zawarła w lutym 2025 roku z prezydentem Nawrockim. Jej elementem było właśnie złożenie wniosku o przeprowadzenie referendum ws. polityki klimatycznej UE.

Referendum ogólnokrajowe – czy obywatelskie, czy referendum rozpisane przez Prezydenta za zgodą Senatu – jest to najwyższa forma dialogu społecznego ze społeczeństwem. Niestety, obecnie rządzący nie chcą z tego skorzystać. Piotr Duda zapowiedział, że w związku z zaistniałą sytuacją NSZZ „Solidarność” odwiesza zbieranie podpisów pod obywatelskim wnioskiem o referendum w sprawie Zielonego Ładu. „Mamy już zebrane około 450 tysięcy podpisów. Do zbieramy potrzebną ilość, czyli 500 tys., ale zdecydowanie więcej nabieramy i nie pozwolimy zapomnieć o polityce klimatycznej, która doprowadza do likwidacji polskiej gospodarki, do likwidacji miejsc

pracy, do zubożenia naszych portfeli. Złożymy u pana marszałka Czarzastego odpowiednią ilość podpisów, odbędzie się debata w Sejmie i zobaczymy jak wówczas zachowają się posłowie, którzy też są tacy obywatelscy” – ogłosił przewodniczący Komisji Krajowej.

Przed gdańską siedzibą Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” rozpoczęto ponownie zbieranie podpisów pod obywatelskim wnioskiem o przeprowadzenie referendum ogólnokrajowego ws. polityki klimatycznej UE. Każda osoba, która chciałaby wesprzeć inicjatywę referendalną „Solidarności”, może tam złożyć swój podpis.

Inicjatywa prowadzona przez „Solidarność” cieszy się dużym powodzeniem. Gdańszczanie podchodzą do stołika, pytając o szczegóły ewentualnego referendum. Wielu z nich już złożyło swój podpis.

Podpisy są również zbierane w innych siedzibach NSZZ „Solidarność” na terenie całej Polski. Szczegółowe informacje dostępne są na stronie: **www.preczzzielonymladem.pl**.

fot. tysol.pl

Przekształcanie umów cywilnoprawnych w umowy o pracę

8 lipca 2026 roku weszła w życie ustawa o zmianie ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy. Nowe przepisy mają ograniczyć nadużycia na rynku pracy. Według przedstawicieli PIP, to istotna zmiana, ale bardziej ewolucja niż rewolucja. Nie zmienia się definicja stosunku pracy ani podstawowe zasady rozróżniania umowy o pracę od umów cywilnoprawnych. Zmieniają się przede wszystkim narzędzia, które Państwowa Inspekcja Pracy otrzymuje do skuteczniejszego egzekwowania obowiązujących od lat przepisów.

Artykuł 22 Kodeksu pracy od dawna określa cechy stosunku pracy i zakazuje zastępowania umowy o pracę umową cywilnoprawną przy zachowaniu warunków właściwych dla zatrudnienia pracowniczego. Nowelizacja nie tworzy nowej definicji pracownika. Daje Państwowej Inspekcji Pracy skuteczniejsze narzędzia do stosowania przepisów, które już obowiązują. Dotychczas inspektor pracy mógł między innymi kierować do podmiotu kontrolowanego odpowiednie środki prawne, a Państwowa Inspekcja Pracy mogła również występować do sądu z powództwem o ustalenie istnienia stosunku pracy. Droga sądowa pozostaje nadal dostępna. Nowelizacja wprowadziła dodatkowy mechanizm. Jeżeli w toku kontroli inspektor pracy stwierdzi, że umowa cywilnoprawna została zawarta w warunkach właściwych dla stosunku pracy, może skierować pisemne polecenie usunięcia naruszenia polegającego na niezawarcie umowy o pracę. Jeżeli polecenie nie zostanie wykonane, okręgowy inspektor pracy może – po analizie zebranego materiału – wydać decyzję administracyjną stwierdzającą istnienie stosunku pracy. Państwowa Inspekcja Pracy nie kwestionuje umów cywilnoprawnych czy kontraktów B2B jako takich. Są one legalnymi i potrzebnymi formami współpracy gospodarczej.

Jeżeli strony świadomie wybierają taką formę współpracy, mają rzeczywistą możliwość kształtowania jej warunków, a sposób wykonywania pracy nie odpowiada cechom stosunku pracy, nie ma podstaw do ingerencji inspekcji.

Problem pojawia się wtedy, gdy umowa cywilnoprawna albo kontrakt B2B są jedynie formalną konstrukcją, natomiast człowiek w rzeczywistości pracuje jak pracownik: w warunkach podporządkowania, według organizacji i poleceń podmiotu zatrudniającego, a forma umowy została mu w praktyce narzucona. Szczególnego znaczenia nabiera to w odniesieniu do osób, których pozycja negocjacyjna na rynku pracy jest słabsza. Chodzi o przypadki, w których dochodzi do obchodzenia przepisów prawa pracy poprzez zastosowanie umowy cywilnoprawnej w sytuacji, w której rzeczywiste warunki wykonywania pracy odpowiadają stosunkowi pracy.

Nowe uprawnienia PIP nie oznaczają zamachu na swobodę działalności gospodarczej albo masowe przekształcanie umów cywilnoprawnych w umowy o pracę.

Legalne umowy zlecenia, umowy o świadczenie usług i kontrakty B2B nadal będą funkcjonowały. Celem jest uczciwy rynek pracy – zarówno wobec osób świadczących pracę, jak i wobec przedsiębiorców przestrzegających prawa. Należy podkreślić, że samo zawarcie umowy zlecenia czy kontraktu B2B nie oznacza naruszenia prawa. Inspektor musi zbadać całość relacji łączącej strony i dopiero na podstawie zgromadzonego materiału ocenić jej rzeczywisty charakter.

W okresie od 8 lipca do 13 sierpnia br. do Państwowej Inspekcji Pracy wpłynęło 690 skarg i wniosków dotyczących nieprawidłowego wyboru cywilnoprawnej formy zatrudnienia – przekazała Inspekcja. PIP podało również, że od początku 2026 roku liczba skarg wyniosła 1794, co oznacza trzykrotny wzrost, bo w analogicznym okresie ubiegłego roku było ich 619. Zdecydowana większość skarg dotyczy nieprawidłowo zawartych umów zleceń oraz umów o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego o zleceniu.

Z analizy Państwowej Inspekcji Pracy wynika, że skargi nie występują szczególnie często w jakimś konkretnym sektorze czy branży. Ponadto dotyczą one tak sektora prywatnego jak i publicznego, występują zarówno w małych, jak i dużych firmach. Autorami skarg są zarówno osoby pracujące w usługach, handlu, produkcji, branży ochroniarskiej czy wykonujące pracę platformową.

Tam, gdzie pracownik powinien być zatrudniony na umowie o pracę zamiast umowy cywilnoprawnej, inspektor PIP będzie mógł po przeprowadzeniu kontroli wydać polecenie usunięcia naruszeń i na przykład wyznaczyć termin na zawarcie z pracownikiem umowy o pracę. Jeśli pracodawca nie wykona tego polecenia, inspektor PIP złoży wniosek do Okręgowego Inspektora Pracy o wydanie decyzji przekształcającej nieprawidłowo zawartą umowę – z cywilnoprawnej na umowę o pracę.

Zarówno pracodawca, jak i pracownik będą mogli odwołać się od decyzji PIP do sądu pracy. Sąd natomiast będzie mógł udzielić zabezpieczenia, aby uchronić osobę zatrudnioną przed zwolnieniem w czasie postępowania sądowego.

Święto Sali BHP Stoczni Gdańskiej

14 sierpnia historyczna Sala BHP Stoczni Gdańskiej otworzyła swoje drzwi dla mieszkańców Trójmiasta, turystów oraz pasjonatów historii w ramach corocznego Święta Sali BHP. W programie wydarzenia przewidziano m.in. bezpłatne zwiedzanie wystawy stałej „Stocznia Solidarność”, wycieczkę z przewodnikiem po terenach stoczniowych oraz wyjątkowy spacer z legendą opozycji antykomunistycznej – Andrzejem Kołodziejem.

Sala BHP Stoczni Gdańskiej to jedno z najważniejszych miejsc na historycznej mapie Polski. To tutaj w sierpniu 1980 roku obradował Międzyzakładowy Komitet Strajkowy i to w tym miejscu podpisano

przełomowe Porozumienia Sierpniowe, które dały początek Niezależnemu Samorządnemu Związkowi Zawodowemu „Solidarność”. Obiekt pozostaje do dziś żywym świadkiem ponad 170-letniej tradycji przemysłu stoczniowego w Gdańsku oraz symbolicznym fundamentem polskiej drogi do wolności i praw pracowniczych. Organizatorzy przygotowali szereg atrakcji, które pozwolą uczestnikom przybliżyć zarówno ducha Sierpnia '80, jak i bogate dziedzictwo techniczne gdańskiego przemysłu.

W latach 70. XX wieku w Sali BHP funkcjonowało Muzeum Zakładowe Stoczni Gdańskiej im. Lenina. Po trudnym okresie transformacji ustrojowej i upadłości zakładu w 1996 roku, obiekt w 1999 roku został wpisany do rejestru zabytków.

W 2004 roku nowym właścicielem Sali BHP została Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność”, która przeprowadziła jej gruntowną rewitalizację, ratując ten historyczny obiekt przed niszczeniem. Od 2011 roku miejscem zarządcza Fundacja Promocji Solidarności, która odbudowała dawne Muzeum Zakładowe. Działalność Muzeum Sali BHP Stoczni Gdańskiej – uznanego za narodowe dobro kultury – jest współfinansowana ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz wspierana przez Instytut przez Instytut Dziedzictwa Solidarności.

fot. tysol.pl oraz salabhp.pl

Dzień Solidarności i Wolności

Dzień Solidarności i Wolności jest świętem państwowym, obchodzonym 31 sierpnia w rocznicę podpisania w Gdańsku Porozumień Sierpniowych. Został ustanowiony przez Sejm 27 lipca 2005 roku.

Główne uroczystości związane z 46. rocznicą podpisania Porozumień Sierpniowych odbędą się 31 sierpnia w Gdańsku.

Porządek uroczystości 31 sierpnia 2026 r. w Gdańsku:

- **godz. 14.00** – uroczyste posiedzenie Zarządu Regionu Gdańskiego NSZZ „Solidarność” w Sali BHP Stoczni Gdańskiej, podczas którego przewidziane są wystąpienia zaproszonych gości, wręczenie stypendiów z Funduszu Stypendialnego NSZZ „Solidarność”
- **godz. 16.00** – modlitwa oraz uroczyste złożenie kwiatów przy Bramie Nr 2
- **godz. 18.00** – Msza Święta w Bazylice pw. św. Brygidy w Gdańsku

W wielu miastach, w całym kraju w sierpniu odbywają się uroczystości związane z przypomnieniem wydarzeń sprzed 46. lat.

Należy podkreślić i przypomnieć, że w sierpniu 1980 r. Wolny Świat zobaczył zjednoczone przeciwko reżimowi komunistycznemu społeczeństwo, bramy zakładów pracy w kwiatkach i zawieszone na nich obrazy Matki Bożej i papieża Jana Pawła II, księży spowiadających ludzi w drelichach, robotnika z różańcem i wielkim długopisem z wizerunkiem Jana Pawła II, podpisującym swoisty akt kapitulacji „real-socu” wobec robotników i rzeszę ludzi przy bramach zakładów pracy, wyczekujących na wieści ze strajków. My, w Kraju czuliśmy, że dzieje się coś wielkiego. Nadchodziło 16 miesięcy nadziei.

ZWOLNIENIA I PROTESTY W POLSCE

Negocjacje dotyczące zwolnień grupowych w Walcowni Metali „Dziedzice”

W środę 8 lipca odbyła się kolejna runda negocjacji dotyczących warunków zwolnień grupowych w Walcowni Metali „Dziedzice”. Redukcje mają objąć 200 pracowników, czyli niemal połowę załogi. Według związkowców, priorytetem jest ograniczenie skali zwolnień.

Rozmowy dotyczą też jak najlepszego zabezpieczenia pracowników, którzy będą odchodzić z firmy. Chodzi nie tylko o odprawy, ale również pomoc w znalezieniu nowej pracy.

Następne spotkanie negocjacyjne zarządu Walcowni Metali „Dziedzice” ze związkami zawodowymi odbyło się 14 lipca. Jak zaznacza Paweł Sroczyński, strona społeczna chce rozmawiać również o przyszłości zakładu. Związkowcy chcą wiedzieć co dalej, jakie zarząd ma plany dotyczące wyjścia z zapaści, w jakiej znalazł się nasz zakład.

Walcownia Metali „Dziedzice” podobnie jak cały sektor hutniczy od dłuższego czasu znajduje się w głębokim kryzysie. Hutnictwo zmaga się z wysokimi cenami energii oraz kosztami polityki klimatycznej Unii Europejskiej. Dla czechowickiego zakładu dodatkowym obciążeniem są rosnące ceny miedzi, która w porównaniu do ubiegłego roku zdrożała o kilkadziesiąt procent.

Należąca do Grupy Boryszew Walcownia Metali „Dziedzice” jest jednym z największych zakładów pracy w Czechowicach-Dziedzicach. Spółka zatrudnia 447 osób. Czechowicka walcownia jest producentem półfabrykatów z metali nieżelaznych, a w szczególności prętów mosiężnych, rur mosiężnych, płaskowników mosiężnych oraz rur kondensatorowych do wymienników ciepła.

„NIE” dla likwidacji szpitala w Gostyninie

23 lipca przed budynkiem Urzędu Marszałkowskiego w Warszawie odbyła się pikietą w obronie Wojewódzkiego Samodzielnego Zespołu Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej w Gostyninie. Nasz postulat jest jasny: Mówimy „NIE” dla likwidacji samodzielności naszego szpitala! – mówią związkowcy z Regionu Płockiego NSZZ „Solidarność”, który zorganizował protest. Uczestników manifestacji przywitał i słowo wstępne powiedział przewodniczący Regionu Płockiego NSZZ „Solidarność”, Andrzej Burnat. Manifestacja zgromadziła kilkuset protestujących. Związkowców wsparły Kluby Gazety Polskiej oraz członkowie NSZZ „Solidarność” Regionu Mazowsze.

Komisję Krajową NSZZ „S” reprezentował wiceprzewodniczący Bartłomiej Mickiewicz, który podkreślił, że „Solidarność” walczyła i walczy, o to, co jest szczególnie ważne dla pracownika, szczególnie o jego godność.

Natomiast szef zarządu Regionu Mazowsze NSZZ „Solidarność”, Dariusz Paczuski mówił, że tylko razem, jeden obok drugiego, solidarnie można wywalczyć lepszą przyszłość, lepsze warunki pracy, więź i solidarność międzyludzką.

Maria Ochman, przewodnicząca Krajowego Sekretariatu Ochrony Zdrowia NSZZ „Solidarność” przypomniała, że już raz ekipa PO-PSL próbowała sprywatyzować służbę zdrowia, gdy sprawowały rządy koalicyjne w minionych kadencjach, jednak dzięki twardej postawie „Solidarności to się nie udało”.

W „Siarkopolu” bez porozumienia

28 lipca odbyło się kolejne spotkanie przedstawicieli związków zawodowych działających w Kopalniach i Zakładach Chemicznych Siarki „Siarkopol” z prezesem Grupy Azoty Marcinem Celejewskim, które nie przyniosło przełomu. Strony pozostają przy swoich stanowiskach, a trwający od początku maja spór zbiorowy wchodzi w decydującą fazę. Pracownicy domagają się przede wszystkim wzrostu wynagrodzeń o 1000 zł brutto, przywrócenia zawieszonych świadczeń, w tym nagrody barbórkowej, odpraw jubileuszowych oraz pełnego odtworzenia zakładowych świadczeń socjalnych wraz z wyrównaniem od 2024 roku. W sporze uczestniczy pięć organizacji związkowych reprezentujących załogę zakładu.

Zdaniem strony społecznej, sytuacja ekonomiczna spółki pozwala na realizację zgłaszanych postulatów. Związkowcy wskazują na poprawę wyników finansowych przedsiębiorstwa oraz korzystną koniunkturę na rynku siarki, podkreślając, że pracownicy przez lata ponosili ciężar oszczędności i oczekują dziś rekompensaty za wcześniejsze wyrzeczenia.

Zarząd Grupy Azoty deklaruje gotowość do dalszego dialogu, zaznaczając jednocześnie, że negocjacje muszą uwzględniać kondycję całej grupy kapitałowej. Prezes spółki nie odniósł się do możliwości spełnienia konkretnych postulatów, wskazując, że szczegóły będą przedmiotem zaplanowanych na 4 sierpnia mediacji.

Jeżeli rozmowy prowadzone z udziałem mediatora nie zakończą się porozumieniem, związki zawodowe zapowiadają przeprowadzenie referendum strajkowego. W przypadku uzyskania poparcia pracowników kolejnym etapem może być rozpoczęcie akcji strajkowej w „Siarkopolu”.

ZE STRONY MINISTERSTWA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

<https://www.gov.pl/web/nauka>

KOMISJA EDUKACJI I NAUKI

Posiedzenie Komisji Edukacji i Nauki w dniu 15 lipca 2026 r.

Komisja Edukacji i Nauki (ENM) na posiedzeniu w dniu 15 lipca br. zwołanym w trybie art. 152 ust. 2 regulaminu Sejmu na wniosek grupy posłów zrealizowała następujący porządek dzienny: „Przedstawienie przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego informacji na temat kryzysu zarządzania w Sieci Badawczej Łukasiewicz oraz wpływu decyzji prezesa Sieci Huberta Cichockiego na osłabienie instytucji kluczowej dla polskiej nauki oraz planowanych przez Ministra działań naprawczych”.

Uzasadnienie wniosku o zwołanie posiedzenia przedstawił poseł Zbigniew Dolata (PiS). W uzasadnieniu wniosku zwrócono się przede wszystkim o przedstawienie informacji dotyczących realizacji celów strategii przyjętych przez Sieć Badawczą Łukasiewicz w grudniu 2024 r. oraz informacji na temat wykorzystania środków pozyskanych w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), dochodów uzyskanych z komercjalizacji wyników działalności oraz zmian kadrowych zachodzących w Sieci Badawczej Łukasiewicz.

Prezes Sieci Badawczej Łukasiewicz Hubert Cichocki przedstawił aktualne dane dotyczące wyników finansowych za 2025 r. obejmujące w szczególności informacje o przychodach uzyskanych z komercjalizacji oraz dotacji zagranicznych. Zaprezentował również dane dotyczące efektywności wykorzystania środków publicznych. W toku dyskusji poruszono m.in. kwestie dotyczące metodologii kwalifikowania przychodów z komercjalizacji, udostępnienia wykazu umów cywilnoprawnych zawieranych przez Sieć Badawczą Łukasiewicz oraz rotacji pracowników, ze szczególnym uwzględnieniem pracowników prowadzących działalność naukową.

W posiedzeniu uczestniczyła podsekretarz stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego – Maria Mrówczyńska.

„Wsparcie uczelni w ograniczaniu przedwczesnego kończenia nauki przy wykorzystaniu danych z systemu ELA”

W dniu 2 lipca zostało ogłoszone zaproszenie Ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki o II naborze ofert uczelni w ramach projektu „Wsparcie uczelni w ograniczaniu przedwczesnego kończenia nauki przy wykorzystaniu danych z systemu ELA” finansowanego z Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027. Nabór ofert trwa do 31 lipca 2026 r. Wartość środków przeznaczonych na II nabór ofert wynosi 936 101,36 zł. Projekt zakłada wsparcie uczelni w podejmowaniu działań ograniczających przerywanie studiów przez studentów i/lub studentki, z wykorzystaniem ogólnopolskiego systemu monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów uczelni.

Cel projektu zostanie osiągnięty poprzez:

- przeszkolenie kadry akademickiej w szczególności w zakresie posługiwania się narzędziem do generowania scenariuszy szkoleń i scenariuszy warsztatów, z wykorzystaniem danych z systemu ELA oraz interpretowania prezentowanych wyników,
- wsparcie uczelni w przygotowaniu warsztatów prowadzonych przez kadrę akademicką dla studentów i/ lub studentek z wykorzystaniem danych z systemu ELA przy planowaniu kariery zawodowej studentów i/ lub studentek.

Lista ofert przyjętych do oceny formalnej w ramach II naboru ofert
w projekcie pn. „Wsparcie uczelni w ograniczaniu przedwczesnego kończenia nauki przy wykorzystaniu danych z systemu ELA” finansowanym z Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027

LP.	NUMER OFERTY	NAZWA UCZELNI, która złożyła ofertę w ramach naboru
1.	WE18	Akademia Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu – Akademia Nauk Stosowanych
2.	WE19	Uniwersytet Opolski
3.	WE20	Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
4.	WE21	Uniwersytet Rzeszowski
5.	WE22	Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Nysie
6.	WE23	Publiczna Uczelnia Zawodowa w Grudziądzu
7.	WE24	Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu
8.	WE25	Małopolska Uczelnia Państwowa im. rotmistrza Witolda Pileckiego w Oświęcimiu
9.	WE26	Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Program „Rozwój Instytutów Naukowych”

W dniu 8 lipca br. Minister Marcin Kulasek podpisał komunikat o ustanowieniu nowego programu wsparcia dla instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk oraz instytutów międzynarodowych działających w Polsce. Przedmiotem programu jest wsparcie instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk oraz międzynarodowych instytutów naukowych utworzonych na podstawie odrębnych ustaw działających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie podniesienia jakości działalności naukowej, rozwoju kadry i unowocześnienie zarządzania oraz kształcenia doktorantów.

Program obejmuje finansowanie projektów mających na celu:

- 1) podniesienie jakości badań naukowych prowadzonych przez instytuty w ramach działalności statutowej oraz identyfikację i rozwój nowych obszarów badawczych;
- 2) intensyfikację działalności publikacyjnej i wynalazczej instytutów przez zwiększenie liczby:
 - a) publikacji naukowych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, ujętych w wiodących, indeksowanych, międzynarodowych bazach o największym zasięgu,
 - b) monografii naukowych publikowanych w renomowanych wydawnictwach,
 - c) patentów na wynalazki, w szczególności udzielonych w państwach należących do Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) albo w procedurze zgodnej z Układem o Współpracy Patentowej (Patent Cooperation Treaty);

- 3) intensyfikację międzynarodowej współpracy naukowej przez realizację projektów badawczych wspólnie z partnerami zagranicznymi renomowanymi w skali międzynarodowej;
- 4) wzmocnienie współpracy ze środowiskiem społeczno-gospodarczym w zakresie badań naukowych lub prac rozwojowych w celu ich wdrażania;
- 5) podniesienie jakości kształcenia doktorantów oraz ich włączanie w prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych w instytutach;
- 6) podnoszenie kwalifikacji kadry naukowej, w szczególności pracowników rozpoczynających karierę naukową;
- 7) wdrożenie projakościowych zmian organizacyjnych w zarządzaniu instytutem.

Program skierowany jest do instytutów PAN oraz instytutów międzynarodowych, które spełniają łącznie poniższe warunki:

- 1) posiadają kategorię naukową A lub A+ w co najmniej połowie dyscyplin, w których prowadzą działalność.
- 2) nie posiadają kategorii naukowej B ani C w żadnej dyscyplinie.

W ramach programu mogą być finansowane:

- 1) projekty, w których kosztorys działań w nich wskazanych nie przekracza rocznie 500000 zł, zwane dalej „projektami A”;
- 2) projekty, w których kosztorys działań w nich wskazanych nie przekracza rocznie 3500000 zł, zwane dalej „projektami B”.

Instytut może złożyć wyłącznie projekt A albo projekt A i projekt B, wskazujące działania służące realizacji celów programu wraz z kosztorysem i harmonogramem tych działań. W każdym projekcie instytut wskazuje inne cele programu i inne działania służące ich realizacji.

Instytut składa odrębny wniosek na każdy projekt. Okres realizacji projektów wynosić będzie 48 miesięcy.

Zakończenie kolejnego etapu ewaluacji jakości działalności naukowej

W opublikowanym 22 lipca br. komunikacie Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego informuje, że został zakończony kolejny etap ewaluacji jakości działalności naukowej za lata 2022–2025.

Kategorie naukowe zostaną przyznane w drodze decyzji administracyjnych. Zgodnie z art. 269 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571, z późn. zm.), Minister wydaje decyzje w sprawie przyznania kategorii naukowej w terminie do dnia 31 lipca roku następującego po ostatnim roku okresu objętego ewaluacją. Decyzje o przyznaniu kategorii naukowych wraz z uzasadnieniem zostaną doręczone poszczególnym podmiotom do dnia 31 lipca 2026 r.

Biorąc pod uwagę uchwałę Komisji Ewaluacji Nauki w sprawie proponowanych kategorii naukowych, Minister podjął decyzję w sprawie przyznania kategorii naukowych w poszczególnych dyscyplinach naukowych i artystycznych, w których ewaluowane podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki prowadziły działalność naukową. Wydanych zostało ponad 1,2 tys. decyzji w 1145 kategoriach naukowych, w 280 podmiotach.

Kategorię naukową A+ przyznano w 106 dyscyplinach, kategorię A przyznano w 392 dyscyplinach, kategorię B+ przyznano w 6-7 dyscyplinach, kategorię B – w 120 dyscyplinach oraz kategorię C – w 16 dyscyplinach.

Najwięcej decyzji kategorii A+ otrzymał Uniwersytet Warszawski – w 9 dyscyplinach. Na drugim miejscu znalazła się Akademia Górniczo-Hutnicza – kat. A+ w 7 dyscyplinach, a na trzecim miejscu Uniwersytet Jagielloński – kat. A+ w 6 dyscyplinach.

Warto przypomnieć, że w procesie ewaluacji ocenia się działalność naukową prowadzoną w poszczególnych dyscyplinach, a nie całą uczelnię jako jedną instytucję. Pod uwagę brane są przede wszystkim osiągnięcia naukowe pracowników, efekty finansowe prowadzonych badań oraz wpływ działalności naukowej na rozwój gospodarki i społeczeństwa. Na tej podstawie każdej dyscyplinie przypisywana jest jedna z pięciu kategorii:

A+, A, B+, B albo C. Dlatego uczelnia może jednocześnie należeć do krajowej czołówki w informatyce, a znacznie słabiej wypaść choćby w pedagogice czy naukach o kulturze.

„Wsparcie sojuszy Uniwersytetów Europejskich”

Szansa dla polskich uczelni na rozwój międzynarodowej współpracy

W dniu 5 sierpnia br. NAWA ogłosiła przyznanie finansowania w ramach projektu „Wsparcie sojuszy Uniwersytetów Europejskich”. Finansowanie na łączną kwotę 82 038 000 zł, przyznano 49 spośród 65 zgłoszonych przez polskie uczelnie wniosków. Dzięki udziałowi rodzimych uczelni w sojuszach Uniwersytetów Europejskich wypracowano szereg atrakcyjnych rozwiązań, które wzmocnią współpracę dydaktyczną, naukową i wdrożeniową.

Projekt przyczynia się do rozwoju wymiany akademickiej i naukowej między europejskimi uczelniami – do tej pory z finansowania skorzystało 1465 studentów i pracowników naukowych, którzy poszerzali swoje kompetencje w ramach działań dydaktycznych i naukowych. Celem wymiany jest dzielenie się wiedzą, dobrymi praktykami oraz budowanie trwałych relacji między uczelniami partnerskimi. Beneficjenci zyskali możliwość uczestnictwa w wizytach studyjnych, stażach, szkołach letnich i zimowych, seminariach, warsztatach, szkoleniach oraz międzynarodowych konferencjach.

Projekt „Wsparcie sojuszy Uniwersytetów Europejskich” w całości finansowany ze środków Funduszy Europejskich dla Rozwoju Społecznego (FERS) jest istotnym uzupełnieniem działań prowadzonych w programie Erasmus+.

Przekazane uczelniom środki wspierają projekty służące rozwojowi oferty kształcenia, zapewnianiu dostępności oraz wspomagają rozwój inicjatyw zmierzających do umiędzynarodowienia polskich uczelni i instytucji naukowych. Inwestycje w międzynarodową współpracę, mobilność oraz wymianę doświadczeń przyczyniają się do podnoszenia jakości kształcenia i wzmacniają pozycję polskiej nauki na arenie europejskiej i globalnej.

Szef NAWA wskazał pięć głównych korzyści związanych z realizacją projektu: umiędzynarodowienie badań i kształcenia, wyższa jakość kształcenia, większą mobilność studentów, doktorantów i naukowców, szerszy dostęp do wspólnej infrastruktury i know-how oraz wzmocnienie pozycji Polski w europejskiej przestrzeni badawczej i edukacyjnej.

Istotnym elementem projektu „Wsparcie sojuszy Uniwersytetów Europejskich” jest również rozwój wspólnych treści edukacyjnych, programów kształcenia i standardów jakości. W ramach współpracy i dzielenia się wiedzą, tworzone są nowoczesne materiały dydaktyczne i zasoby edukacyjne. Partnerzy pracują nad rozwojem programów kształcenia, w tym wspólnych lub podwójnych dyplomów, a także mikropoświadczeń, które potwierdzają kompetencje nabyte nawet podczas krótkich kursów.

Ważnym rezultatem działań podejmowanych przez współpracujące uczelnie są przygotowywane wspólnie publikacje naukowe. W ramach sojuszu polskie i zagraniczne zespoły naukowe prowadzą prace badawcze, a ich efektem jest zgłaszanie międzynarodowych publikacji w prestiżowych czasopismach, których współautorami są Polacy.

Jednym z planowanych działań w projekcie „Wsparcie sojuszy Uniwersytetów Europejskich” jest utworzenie platformy współpracy, która umożliwi efektywne dzielenie się wiedzą zdobytą we współpracy na poziomie europejskim i korzystanie z rozwiązań wypracowanych przez sojuszników. Platforma ma prezentować działania z wypracowane w ramach poszczególnych naborów projektu. Jej rozwój będzie następował stopniowo wraz z realizacją kolejnych przedsięwzięć służących wymianie doświadczeń i dobrych praktyk.

Sojusze uczelni opierają się m.in. na regularnych spotkaniach partnerów, które inspirują do tworzenia i rozwoju nowych inicjatyw akademickich oraz budowania trwałej sieci kontaktów – przede wszystkim między uczelniami, ale też między uczelniami a biznesem.

Aktualizacja Polskiej Mapy Infrastruktury Badawczej

W ramach aktualizacji Polskiej Mapy Infrastruktury Badawczej dokonano przeglądu infrastruktur obecnych na mapie od roku 2020 oraz przeprowadzono nabór nowych infrastruktur. W proces oceny byli zaangażowani członkowie Zespołu doradczego do spraw Polskiej Mapy Infrastruktury Badawczej oraz blisko 300 recenzentów krajowych i zagranicznych. Aktualizacja Polskiej Mapy Infrastruktury Badawczej

– czyli zestawienia najważniejszych dla kraju unikalnych urządzeń, laboratoriów i systemów badawczych – przebiegała dwutorowo. W konsekwencji przeglądu z 70 infrastruktur wpisanych na Polską Mapę Infrastruktury Badawczej w roku 2020 na Mapie pozostało 61 infrastruktur.

W ramach naboru do ministerstwa wpłynęły 192 wnioski o wpisanie strategicznej infrastruktury badawczej na Polską Mapę Infrastruktury Badawczej, z czego 183 wnioski przeszły pozytywnie ocenę formalną i zostały skierowane do oceny merytorycznej. Rekomendację w sprawie wpisania na Polską Mapę Infrastruktury Badawczej uzyskały 104 najwyżżej ocenione infrastruktury.

Łącznie na zaktualizowanej Mapie znalazło się 165 infrastruktur.

Przy ocenie wniosków, dokonanej z zastosowaniem skali punktowej (od 1 do 5 punktów), uwzględniono następujące kryteria i wagi:

- unikatowość infrastruktury w skali krajowej i międzynarodowej – 20%;
- zgodność celów i założeń infrastruktury z krajowymi i międzynarodowymi politykami w zakresie badań naukowych, rozwoju i innowacji – 12%;
- potencjał instytucjonalny oraz kadrowy wnioskodawcy – 18%;
- stopień zainteresowania infrastrukturą ze strony krajowego i międzynarodowego środowiska naukowego i przedsiębiorców – 15%;
- zasadność kosztów związanych z infrastrukturą – 15%;
- możliwość powstania infrastruktury w perspektywie krótko- i średniookresowej – 8%;
- perspektywa powstania infrastruktury we współpracy międzynarodowej – 12%.

Decyzje ws. zaangażowania środków publicznych w ramach obowiązujących strumieni finansowania będą każdorazowo podejmowane po wnikliwej ocenie przygotowania danej infrastruktury do realizacji oraz planowanych korzyści z tytułu jej powstania i funkcjonowania dla polskiego środowiska naukowego oraz gospodarczego.

Umieszczenie infrastruktury badawczej na Polskiej Mapie Infrastruktury Badawczej jest wyrazem uznania jej badawczego potencjału.

RADA GŁÓWNA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

Poniżej publikujemy:

- Stanowisko Nr 1/2026 Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 08 lipca 2026 r. dotyczące statusu i ścieżek awansu naukowego w zakresie dydaktyk przedmiotowych
- Uchwała nr 28/2026 Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 08 lipca 2026 roku dotycząca projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (numer w Wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów UPRO11)
- Uchwała nr 28/2026 Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 08 lipca 2026 roku dotycząca projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (numer w Wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów UPRO11)

Stanowisko Nr 1/2026
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 08 lipca 2026 r.

dotyczące statusu i ścieżek awansu naukowego w zakresie dydaktyk przedmiotowych

Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego niezmiennie docenia rolę dydaktyki i uznaje ją za niezwykle istotny obszar działalności akademickiej, kluczowy dla jakości kształcenia oraz rozwoju systemu oświaty. Profesjonalne i oparte na naukowych podstawach zajmowanie się dydaktyką konkretnych przedmiotów już teraz umożliwia budowanie uznanej kariery naukowej, czego dowodem jest obecność na rynku wydawniczym cenionych, międzynarodowych czasopism o wskaźniku wpływu (IF) porównywalnym z czasopismami publikującymi tylko wyniki badań naukowych. Wśród nich znajdują się wiodące periodyki powiązane z różnymi dyscyplinami, na przykład *Teaching of Psychology* (IF 1.7, w obszarze nauk społecznych i psychologii), *Journal of Chemical Education* (IF 3.0) oraz *Chemistry Education Research and Practice* (IF 2.6, w obszarze nauk chemicznych), czy *Physical Review Physics Education Research* (IF 6.8, w obszarze nauk fizycznych).

Publikacje w tego typu w recenzowanych czasopismach indeksowanych w uznanych bazach naukowych jednoznacznie potwierdzają, że rzetelne, oparte na metodologicznej poprawności badania nad procesami nauczania i uczenia się stanowią pełnoprawną i wartościową część systemu nauki na świecie.

Ocena projektu nowelizacji

Przedłożony projekt nowelizacji ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce” odpowiada na realne, zdiagnozowane przez środowisko akademickie trudności w procedurach awansowych. Proponowane zmiany legislacyjne zmierzają w dobrym kierunku, jednak wymagają wyważonego podejścia, biorącego pod uwagę następujące elementy:

- **Zasadność powiązania z dyscyplinami:** Przypisanie akademickiej dydaktyki przedmiotowej do istniejących dziedzin i dyscyplin naukowych jest w pełni sensowne i logiczne. Rozwiązanie to zapobiega atomizacji systemu oraz komplikacjom organizacyjnym, przed którymi Rada Główna ostrzegła w Uchwale nr 115/2024. Projekt słusznie nie tworzy nowych dyscyplin, lecz porządkuje i wzmacnia status badań oraz innowacji dydaktycznych w ramach już istniejącego porządku;
- **Potrzeba pogłębionej analizy wychodzącej poza obszar STEM:** Uzasadnienie konieczności zmian oraz identyfikacja barier systemowych i nierówności w dostępie do awansu opiera się na analizie dotyczącej nauk ścisłych i przyrodniczych. Należy jednak zachować ostrożność i dokładnie przeanalizować korzyści i ryzyka proponowanych zmian w naukach innych niż przyrodnicze czy techniczne. W niektórych obszarach, takich jak nauki humanistyczne (np. językoznawstwo), badania nad dydaktyką i kształceniem nauczycieli są od dziesięcioleci z powodzeniem traktowane jako integralna część dorobku naukowego. Nowe przepisy nie powinny naruszać ani komplikować tych istniejących, dobrych praktyk;
- **Nie w pełni wykorzystane obecne ramy prawne:** Choć nowelizacja dąży do ustawowego ujednolicenia praktyki i usunięcia sporów interpretacyjnych, należy pamiętać, że obecne przepisy nakładają już na rektorów, dziekanów oraz Rady

Dyscyplin obowiązek takiego kształtowania ścieżek awansu, aby badacze rozwijający metodyki kształcenia, w tym akademickiego, nie byli pozbawieni możliwości zdobywania stopni naukowych. Istnieją również mechanizmy pozwalające na budowanie ścieżek kariery w oparciu wyłącznie o dydaktykę (np. stanowisko profesora uczelni w grupie pracowników dydaktycznych). Należy w związku z tym w pierwszej kolejności dążyć do jak najlepszego wykorzystania istniejących możliwości, a ewentualne dodatkowe zmiany ustawowe powinny jedynie uzupełniać, a nie dublować funkcjonalne rozwiązania.

Kluczowe wyzwanie: Kształtowanie postaw w środowiskach naukowych

RGNiSW zauważa, że samo wprowadzenie nowych przepisów do ustawy nie rozwiąże problemu w sposób automatyczny, ponieważ jego źródłem w znacznym stopniu jest niechętnie podejście środowisk naukowych, w szczególności rad dyscyplin naukowych, do takich ścieżek kariery, w których rozwój sposobów i metodyk kształcenia w dyscyplinie stanowi główny obszar działalności nauczyciela akademickiego.

Zgodnie z zasadą autonomii uczelni, to ciała kolegialne będą decydować o ostatecznym stosowaniu i interpretacji tych. Istniejący w wielu radach sceptycyzm wobec specyficznej, interdyscyplinarnej metodologii badań dydaktycznych, łączącej wiedzę merytoryczną z pedagogiką czy psychologią nie znikną gdy zmienią się przepisy. Środowisko akademickie musi wypracować wewnętrzną kulturę uznania, w której rzetelne i wysokiej jakości badania nad edukacją będą bez kontrowersji traktowane przez recenzentów i członków właściwych ciał kolegialnych jako istotna, pełnoprawna część działalności naukowej. Bez tej mentalnej zmiany nawet najbardziej precyzyjna nowelizacja prawa nie przyniesie praktycznych efektów, na których zależy wnioskodawcom.

Uznając wagę problemu, a jednocześnie traktując przedłożoną propozycję zmian przepisów jako wstępną propozycję, Rada zwraca się do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego o podjęcie konsultacji środowiskowych, które pozwoliłyby na wypracowanie najlepszych przepisów wspierających te ścieżki kariery, które umożliwiają skoncentrowanie się na rozwoju metodyk i dydaktyk kształcenia w dyscyplinach naukowych.

Stanowisko otrzymuje Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Przewodniczący Sekcji Dydaktyki Chemii Polskiego Towarzystwa Chemicznego

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Marcin Pałys
Marcin Pałys
2026.07.08
16:38:33 +02'00'

dr hab. Marcin Pałys, prof. UW

Uchwała nr 28/2026
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 08 lipca 2026 roku

dotycząca projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce
(numer w Wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów UPRO11)

Na wniosek Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 11 czerwca 2026 r. (pismo DP-WLN.0220.1.2026.AL) dotyczący projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (numer w Wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów UPRO11), Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego przedstawia następującą opinię.

Projektowana ustawa wprowadza ocenę działalności naukowej złożoną z dwóch filarów: ewaluacji jakości działalności naukowej przeprowadzanej w dyscyplinach oraz nowej, eksperckiej oceny potencjału podmiotu w zakresie nauki i kształcenia. Projekt przewiduje ponadto m.in. wydłużenie okresu objętego oceną z 4 do 5 lat, zmianę sposobu weryfikacji warunku kadrowego objęcia ewaluacją w danej dyscyplinie, wprowadzenie minimum kadrowego jako dodatkowego warunku posiadania uprawnień do nadawania stopni, utworzenie rad naukowych dyscyplin, fakultatywny mechanizm ponownej oceny działalności naukowej w połowie cyklu, a także powiązane zmiany zasad organizacji i finansowania IDUB i RID, w tym zwiększenie liczby laureatów IDUB z 10 do 12 oraz wydłużenie okresu finansowania laureatów z 6 do 8 lat.

Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego podziela cele projektowanej regulacji, którym jest ograniczenie nadmiernej koncentracji dotychczasowego modelu ewaluacji na liczbie i punktacji osiągnięć publikacyjnych oraz lepsze powiązanie oceny działalności naukowej z rzeczywistym potencjałem instytucjonalnym, organizacyjnym i rozwojowym podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Rada pozytywnie odnosi się do takich proponowanych rozwiązań, jak wydłużenia okresu objętego oceną działalności naukowej, ograniczenia znaczenia liczby osiągnięć na rzecz ich jakości, możliwość wyłączenia niektórych dyscyplin z ewaluacji, wprowadzenia mechanizmu fakultatywnej ponownej oceny w połowie cyklu, uzależnienie uprawnień do nadawania stopni od posiadania odpowiednich minimów kadrowych, a także zwiększenia liczby uczelni mogących uzyskać status laureata IDUB oraz wydłużenia okresu finansowania laureatów tego programu.

Jednocześnie Rada wskazuje jednak, że przedstawiony projekt budzi istotne wątpliwości opisane poniżej, które powinny zostać wzięte pod uwagę przed dalszym procedowaniem projektu.

1. **niepełny zakres materiału poddanego opiniowaniu.** Przedstawiony do opiniowania projekt nie pozwala na przeprowadzenie pełnej oceny nowego modelu oceny działalności

naukowej. Postulowane zmiany mają zostać wprowadzone dwuetapowo – w drodze nowelizacji ustawy oraz w drodze nowego rozporządzenia w sprawie oceny działalności naukowej. Opiniowany projekt odnosi się wyłącznie do pierwszego elementu reformy, to jest zmiany ustawy. Osiągnięcie deklarowanych celów (i jednocześnie uniknięcie wywołania nowych problemów) w krytyczny sposób zależy jednak od przepisów, które znajdą się w rozporządzeniach. W szczególności chodzi o określenie kluczowych mechanizmów funkcjonowania nowego modelu, w tym zasad i szczegółowych kryteriów oceny, sposobu dokumentowania działań, limitów osiągnięć, sposobu pracy ekspertów oraz sposobów ustalania wyników. Oznacza to, że opinia gremiów przedstawicielskich może być tylko warunkowa. W szczególności dotyczy to opinii na temat drugiego filaru oceny działalności naukowej, który będzie całkowicie nowym elementem oceny. Rada, zdając sobie sprawę z kolejności prac legislacyjnych, postuluje **jak najszybsze** przedstawienie najważniejszych punktów projektów rozporządzeń, przed zakończeniem prac legislacyjnych nad ustawą, tak aby możliwa była łączna ocena skutków proponowanej zmiany.

2. **niebezpieczeństwo niedookreśloności i uznaniowości, oraz wątpliwość co do dokumentacyjnego charakteru oceny potencjału.** Planowany drugi filar oceny działalności naukowej - ocena potencjału w zakresie nauki i kształcenia, ma mieć charakter ekspercki i obejmować całość instytucji. Ocena ma być oparta na strategii rozwoju, opisach potencjału oraz dowodach przedstawianych przez sam oceniany podmiot. Taki mechanizm rodzi, zdaniem Rady, następujące ryzyka które będą musiały być ograniczone na dalszych etapach prac legislacyjnych, w szczególności przy opracowaniu projektów rozporządzeń:
 - a) **brak realnej porównywalności ocen różnych typów podmiotów.** Jeżeli ocena potencjału nie ma mieć charakteru rankingowego ani względnego, a eksperci mają uwzględniać profil, misję, skalę i rodzaj podmiotu oraz specyfikę prowadzonej działalności, to powstaje pytanie, jak zapewnić wspólne rozumienie standardów oceniania dla podmiotów tak różnych jak duży uniwersytet, wyspecjalizowana uczelnia ekonomiczna, instytut PAN, uczelnia regionalna, uczelnia techniczna czy federacja. Istnieje niebezpieczeństwo, że ta sama jakość działań może być różnie oceniana w zależności od składu ekspertów i przyjętej przez nich interpretacji „profilu” oraz „misji” podmiotu. Z otrzymanych materiałów nie wynika, w jaki sposób planuje się podejść do tego wyzwania. Przy projektowaniu szczegółowego sposobu oceny potencjału potrzebne jest zwrócenie uwagi na małe podmioty i ograniczenia skali działania wynikające z ich wielkości.
 - b) **ryzyko zastąpienia „punktozy” „narracją”.** Dotychczasowa ewaluacja była krytykowana za mechaniczne zarządzanie wskaźnikami; projektowana ocena potencjału, oparta na opisach wraz z dowodami może zastąpić ten problem tworzeniem atrakcyjnych opisów, strategii, dowodów i narracji instytucjonalnych. Zjawisko takie jest już dostrzegalne przy przygotowywaniu opisów wpływu w trzecim kryterium ewaluacji, wokół którego wykształcił się rynek podmiotów komercyjnych przygotowujących takie opisy. Jest ono powiązane z kolejnym ryzykiem:
 - c) **brak opisanych mechanizmów weryfikacji realności przedstawianych opisów.** Z projektu wynika, że ocena potencjału będzie przeprowadzana na podstawie informacji

wprowadzonych przez podmiot do systemu teleinformatycznego oraz oceniana ekspercko. Niezbędne jest uwzględnienie, jako standardowych elementów procedury, wizyty ekspertów, rozmowy z władzami uczelni, pracownikami, doktorantami, studentami i administracją, analiza losowo dobranych dowodów czy triangulacja źródeł. Sposób prowadzenia oceny powinien brać pod uwagę dokonywanie ocen instytucjonalnych przeprowadzanych przez inne gremia, m.in. PKA, KEN, ekspertów programu IDUB i RID oraz wewnętrzne oceny PAN i innych podmiotów.

- d) **poziom obiektywizm projektowanej skali punktowej.** Jeżeli, jak wynika z dotychczas otrzymanych informacji, opisy potencjału mają być oceniane punktowo przez ekspertów, a wynik ma prowadzić do przyznania oceny wyróżniającej, pozytywnej albo negatywnej. Oznacza to w praktyce mechanizm quasi-rankingowy, mimo deklaracji, że ocena nie ma mieć charakteru rankingowego ani względnego.
- e) **wątpliwość deklarowanego ograniczenia obciążeń administracyjnych.** Ocena potencjału będzie wymagała przygotowania nowych opisów, kompletowania dowodów zestawień, oraz bieżącej archiwizacji działań pod kątem przyszłej oceny, co poddaje w wątpliwość deklaracje ograniczenia obciążeń administracyjnych.

W ocenie Rady potrzebne jest jak najszybciej wskazanie w projektach rozporządzeń na tyle jasnych i zobiektywizowanych zasad oceny potencjału uwzględniających zróżnicowanie typów ocenianych podmiotów, oraz możliwości weryfikacji opisów i dowodów, aby ocena potencjału nie stała się polem dowolności interpretacyjnej i przypadkowości konkluzji na temat ocenianego podmiotu.

- 3. **brak doprecyzowania zasad weryfikacji minimum kadrowego.** Z projektu ustawy nie wynika, na jaki dzień i w jakim trybie weryfikowane jest minimum kadrowe warunkujące powstanie, utrzymanie i utratę uprawnień do nadawania stopnia doktora oraz stopnia doktora habilitowanego. Projekt powinien jednoznacznie określić, że minimum kadrowe powinno być spełniane w sposób ciągły, od dnia uzyskania uprawnienia przez cały okres jego wykonywania, a nie tylko na dzień 31 grudnia ostatniego roku okresu objętego oceną albo na dzień wydania decyzji. Projekt powinien również wskazać podmiot i tryb weryfikacji spełniania minimum kadrowego oraz jego utraty. Brak takiej regulacji może prowadzić do sporów o powstanie, utrzymanie albo utratę uprawnień do nadawania stopni. Alternatywnie, Rada poddaje pod rozważenie np. minimalnego 36-miesięcznego okresu zatrudnienia pracownika w 5-letnim okresie ewaluacji.
- 4. **porównywalność ewaluacji podmiotów diametralnie różniących się liczbą N.** Wnioski z poprzednich ewaluacji wskazują wadę dotychczasowego systemu oceny polegającą na zawyżonych rezultatach dla podmiotów o bardzo małych wartościach liczby N. Potrzebne jest zwrócenie szczególnej uwagi na ten problem przy przygotowywaniu nowych rozporządzeń.
- 5. **wagi kryteriów w ewaluacji jakości działalności naukowej** powinny być starannie zaprojektowane i przedyskutowane środowiskowo, aby uwzględnić specyfikę zarówno podmiotów prowadzących prawie wyłącznie badania podstawowe, jak i specyfikę podmiotów i dyscyplin aplikacyjnych.

6. **skład rad naukowych dyscyplin.** Projekt nowelizacji określa wymagania wobec członków rad dyscyplin (dodawany art. 31b ust. 3): zatrudnienie w podstawowym miejscu pracy oraz „istotne osiągnięcia naukowe lub artystyczne”. Nie jest jednak wskazany mechanizm ani organ weryfikujący posiadanie tych istotnych osiągnięć, a więc uprawnienia do członkostwa, mimo że od liczby uprawnionych zależy procedura wyłaniania rady. Dodatkowo, członkostwo w radzie wygasa w przypadku zaprzestania spełniania warunku istotnych osiągnięć, a organem wygaszającym mandat jest rektor, co sugeruje, że rektor poprzez uznanie że osiągnięcia naukowe nie są dłużej „istotne” otrzymuje możliwość usuwania członków rady dyscypliny. Taka konstrukcja jest niewłaściwa i stwarza możliwość nieuzasadnionego wpływania na skład, a w konsekwencji decyzje, rad naukowych dyscyplin.
7. **niejasność okresu uwzględnianego przy ponownej ocenie.** Dodawany art. 269b wprowadza w wybranych sytuacjach możliwość ponownej ewaluacji i/lub oceny potencjału po 2 latach od początku nowego okresu oceny. W artykule tym brak jest jednak określenia okresu uwzględnianego przy ponownej ocenie: czy jest to okres łączny (poprzedni + 2 lata), czy okres odpowiadający długością zwykłemu okresowi ewaluacji, kończący się w roku złożenia wniosku o ponowną ocenę.
8. **brak przepisów zapewniających ciągłość postępowań prowadzonych przed dotychczasowymi organami nadającymi stopnie.** W wielu uczelniach funkcjonują rady naukowe dyscyplin utworzone na podstawie statutów, przed którymi toczą się postępowania o nadanie stopnia. W przepisach przejściowych powinny znaleźć się uregulowania dotyczące ciągłości tych postępowań w momencie rozpoczęcia się pierwszej kadencji rad naukowych wprowadzanych nowelizacją.
9. W związku z podpisaniem przez Prezydenta RP ustawy o związkach metropolitalnych (druk sejmowy 2446), w której znalazły się przepisy analogiczne do przepisów wprowadzanych w art. 1 pkt. 9) – 13) ustawy nowelizującej, a które zostały zaopiniowane w uchwale Rady nr 22/2026, Rada odstępuje od opiniowania tych przepisów w obecnie rozpatrywanym projekcie oczekując przedstawienia zaktualizowanej propozycji.
10. Rada Główna pozytywnie oceniając zmiany przepisów dotyczących konkursów IDUB i RID popiera inicjatywę wprowadzenie analogicznego **programu rozwoju instytutów naukowych (RIN)**. Umieszczenie programu RIN w nowelizowanej ustawie zapewniłoby szersze i bardziej zrównoważone pro-jakościowe wsparcie jednostek naukowych w Polsce.

Uchwałę otrzymuje Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
Marcin Pałys
dr hab. Marcin Pałys, prof. UW

Marcin Pałys
2026.07.09
16:31:15 +02'00'

Uchwała Nr 33/2026
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 04 sierpnia 2026 r.

**dotycząca poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie
wyższym i nauce oraz niektórych innych ustaw**

Po rozpatrzeniu poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz niektórych innych ustaw, przekazanego pismem Zastępcy Szefa Kancelarii Sejmu z dnia 3 lipca 2026 r. (znak: SPS-III.020.210.7.2026), Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego przedstawia następującą opinię.

1. Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego pozytywnie ocenia podstawowy kierunek projektowanych zmian, to jest zapewnienie, by wynagrodzenia na początkowych stanowiskach w karierze naukowej i akademickiej oraz wysokość stypendiów doktoranckich, stały się konkurencyjne w porównaniu do alternatyw na rynku pracy. Obecna wysokość tych wynagrodzeń należy do najpoważniejszych barier rozwoju polskiego sektora nauki. Rada wielokrotnie zwracała uwagę, że obecne warunki wynagradzania osób rozpoczynających karierę naukową zniechęcają najzdolniejszych absolwentów do pracy w sektorze szkolnictwa wyższego i nauki, zagrażając ciągłości pokoleniowej przyszłych kadr.
2. W szczególności na aprobatę zasługuje trwale powiązanie minimalnego wynagrodzenia zasadniczego z obiektywnym, corocznie ogłaszanym wskaźnikiem makroekonomicznym, zapewniając automatyczne nadążanie wynagrodzeń za zmianami na rynku pracy. Pozytywnie należy ocenić także podwyższenie minimalnej wysokości stypendiów doktoranckich, objęcie regulacją instytutów Polskiej Akademii Nauk, instytutów badawczych oraz instytutów Sieci Badawczej Łukasiewicz, a także wprowadzenie przepisów utrudniających obchodzenie obowiązku zapewnienia minimalnego wynagrodzenia oraz mechanizmu wyrównania w razie późniejszego ogłoszenia obwieszczenia.
3. Rada z uznaniem przyjmuje wyraźne przesądzenie w projekcie, że skutki finansowe regulacji powinny być corocznie zabezpieczane w ustawie budżetowej i przekazywane podmiotom w sposób pozwalający na ich jednoznaczną identyfikację. Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że bez takiego zabezpieczenia ciężar podwyżek częściowo przenoszony jest na dotychczasowe budżety uczelni i instytutów, co prowadzi do ograniczania innych wydatków, przede wszystkim nakładów na badania naukowe i infrastrukturę badawczą.
4. Natomiast Rada uznaje koncepcję zlikwidowania ustawowych gwarancji minimalnych wynagrodzeń nauczycieli akademickich dla stanowisk innych niż stanowisko asystenta (projektowany art. 137a ust. 3 w połączeniu z projektowanym art. 137 ust. 6) za całkowicie nieakceptowalną, niezrozumiałą i wysoce szkodliwą. Określanie w regulaminie wynagradzania lub zakładowym układzie zbiorowym wynagrodzeń na innych stanowiskach wymienionych w ustawie, co do zasady nie może dotyczyć wynagrodzeń minimalnych. W sytuacji powszechnie znanego niedofinansowania sektora nauki i szkolnictwa wyższego spowoduje to spłaszczanie

drabinki wynagrodzeń i zbliżenia wszystkich wynagrodzeń do minimalnego wynagrodzenia na najniższym stanowisku (warto pamiętać, że obecnie wynagrodzenie minimalne na najwyższym możliwym stanowisku w karierze akademickiej, tj. profesora, wynosi 200% wynagrodzenia minimalnego na pierwszym, najniższym stanowisku, tj. asystenta). Cała potrzeba nowelizacji uzasadniana jest koniecznością zapewnienia godnego wynagrodzenia minimalnego, podczas kiedy w istocie projekt znosi gwarancję wynagrodzenia minimalnego dla wszystkich (z wyjątkiem jednego) stanowisk naukowych i akademickich.

Należy też zwrócić uwagę na osłabienie motywacji do rozwoju naukowego i awansu w wyniku wprowadzenia takich regulacji: zdecydowany wzrost obowiązków, zadań i odpowiedzialności na kolejnych stanowiskach połączony będzie ze skromnym, mało atrakcyjnym w tym ujęciu wzrostem wynagrodzenia. Także korzystniejsze niż dla wyższych stanowisk finansowanie będzie zachętą dla instytucji do odwrócenia awansu zawodowego. W rezultacie, zamiast wzrostu atrakcyjności kariery akademickiej nastąpi tylko wzrost atrakcyjności jej pierwszego etapu kosztem spadku atrakcyjności kolejnych, co ani nie powstrzyma odpływu utalentowanych kadr, ani nie usunie niebezpieczeństwa przyszłej luki pokoleniowej i kompetencyjnej. Dotyczyć to będzie zwłaszcza podmiotów w trudniejszej sytuacji finansowej. W ocenie Rady zabezpieczenie relacji wynagrodzeń minimalnych pomiędzy poszczególnymi stanowiskami jest bezwzględnie konieczne, a usunięcie projektowanego przepisu art. 137a ust. 3 - niezbędne. Dlatego Rada rekomenduje zachowanie w ustawie minimalnych relacji wynagrodzeń dla wszystkich podstawowych stanowisk nauczycieli akademickich, nie mniej korzystnych niż relacje obowiązujące dotychczas.

5. Rada zwraca również uwagę, że projektowana regulacja powinna być oceniana w szerszym kontekście konkurencyjności wynagrodzeń w sektorze szkolnictwa wyższego i nauki względem innych sektorów finansowanych ze środków publicznych, w szczególności ochrony zdrowia. W ostatnich latach wynagrodzenia pracowników wykonujących zawody medyczne wzrosły znacząco szybciej niż wynagrodzenia nauczycieli akademickich, co w uczelniach medycznych prowadzi do narastającej dysproporcji pomiędzy wynagrodzeniem za działalność kliniczną a wynagrodzeniem za działalność naukową i dydaktyczną. W konsekwencji maleje atrakcyjność kariery akademickiej, ograniczana jest gotowość do podejmowania obowiązków dydaktycznych oraz prowadzenia badań naukowych, a długofalowo zagrożona staje się możliwość zapewnienia wysokiej jakości kształcenia kadr medycznych.
6. Rada zwraca uwagę, że gwarancja minimalnego wynagrodzenia zasadniczego odnosi się wyłącznie do zatrudnionych w uczelniach publicznych. Wskazane jest rozważenie sytuacji doktorantów szkół doktorskich prowadzonych przez podmioty niepubliczne, a także jednoznaczne przesądzenie zasad finansowania skutków ustawy w odniesieniu do tych podmiotów. Analogicznego rozważenia wymaga zakres odesłań przewidzianych dla instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk, instytutów badawczych oraz podmiotów Sieci Badawczej Łukasiewicz, w szczególności w zakresie zasad ustalania wynagrodzeń na pozostałych stanowiskach oraz trybu przekazywania środków.
7. Rada zwraca także uwagę na potrzebę dokładnego przeanalizowania oszacowania skutków finansowych projektu. Przedstawione kwoty nie zostały opatrzone

metodologią wyliczeń ani danymi źródłowymi i mogą nie uwzględniać w pełni pochodnych finansowanych przez pracodawcę, wtórnych skutków dla wynagrodzeń na innych niż najniższe stanowiskach oraz dla pracowników niebędących nauczycielami akademickimi, a także zróżnicowanych modeli finansowania poszczególnych rodzajów podmiotów. Rzetelne oszacowanie tych kosztów ma zasadnicze znaczenie dla wykonalności ustawy, kosztów dla budżetu państwa, a przewidziany termin jej wejścia w życie wymaga uprzedniego uwzględnienia skutków regulacji w pracach nad ustawą budżetową na rok 2027.

8. Rada wskazuje ponadto na potrzebę zweryfikowania wpływu zastąpienia „wynagrodzenia profesora” „wynagrodzeniem referencyjnym” na wysokość świadczeń i limitów ustalanych dotychczas w odniesieniu do wynagrodzenia profesora, w tym stypendiów, dodatków oraz należności, o których mowa w przepisach wskazanych w art. 1 pkt 2 projektu. Wskazane jest przedstawienie analizy porównawczej wykazującej, że w każdym roku okresu przejściowego poziom tych świadczeń nie ulegnie obniżeniu w stosunku do stanu obecnego. Doprecyzowania wymaga również relacja między projektowanym art. 137a ust. 2 a art. 5 projektu, z których nie wynika jednoznacznie, czy w latach 2027–2029 wynagrodzenie referencyjne oblicza się od pełnej kwoty minimalnego wynagrodzenia zasadniczego, czy od kwoty obniżonej zgodnie z przewidzianą ścieżką dojścia. Rada rekomenduje uzupełnienie prac nad projektem o systematyczną ocenę jego skutków, obejmującą w szczególności:
 - a. wpływ nowych regulacji na liczbę osób podejmujących i kontynuujących zatrudnienie na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich;
 - b. wpływ regulacji na strukturę wynagrodzeń w uczelniach, instytutach naukowych Polskiej Akademii Nauk, instytutach badawczych oraz instytutach Sieci Badawczej Łukasiewicz;
 - c. rzeczywisty poziom finansowania skutków ustawy w kolejnych latach budżetowych;
 - d. sytuację doktorantów szkół doktorskich, w tym wpływ regulacji na liczbę osób kształcących się w szkołach doktorskich;
 - e. funkcjonowanie mechanizmu wynagrodzenia referencyjnego oraz jego wpływ na świadczenia ustalane dotychczas w odniesieniu do wynagrodzenia profesora.
9. Rada zwraca również uwagę na problemy o charakterze legislacyjnym i wdrożeniowym:
 - a. Projekt nowelizacji posługuje się niedoprecyzowanym pojęciem „najniższe stanowiska naukowe i akademickie”, podczas kiedy ustawa PSWiN definiuje stanowiska nauczycieli akademickich i pracowników niebędących nauczycielami akademickimi. Skutkuje to niejasnością, których pracowników ta regulacja obejmuje, szczególnie w przypadku instytutów.
 - b. Doprecyzowania wymaga wpływ nowej wysokości stypendium doktoranckiego na zwiększenia tego stypendium przewidziane w ustawie zmienianej, a także tryb przekazywania i rozliczania środków, o których mowa w art. 7 projektu. W szczególności, właściwym mechanizmem finansowania dla uczelni publicznych (art. 7 ust. 4 nowelizacji) jest subwencja, która nie podlega rozliczeniu ani zwrotowi, czego nie bierze pod uwagę art. 7 ust. 8 nowelizacji.

- c. Projekt nowelizacji nie bierze również pod uwagę wynagrodzeń finansowanych z grantów i projektów, dla których zmiany wynagrodzenia minimalnego mogą wymagać zmian umów grantowych i zwiększenia budżetu grantu lub projektu.
- d. Przewidziane terminy dostosowania zakładowych układów zbiorowych pracy i regulaminów wynagradzania są nierealistyczne, ponieważ ostateczne budżety instytucji publicznych są znane nierzadko dopiero w połowie roku kalendarzowego.
- e. w art. 1 projektu dwukrotnie użyto oznaczenia „4)”, co wymaga korekty.

Mając powyższe na uwadze, Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego pozytywnie opiniuje ten kierunek projektowanych zmian, który poprawia warunki wynagradzania osób rozpoczynających karierę naukową i akademicką i doktorantów, oraz negatywnie – likwidację dotychczasowych obligatoryjnych minimów wynagrodzeń na wszystkich innych stanowiskach. Jednocześnie Rada przedstawia powyższe uwagi i rekomendacje, wskazując, że pełne osiągnięcie celów ustawy będzie wymagało rzetelnego oszacowania i rzeczywistego zabezpieczenia jej skutków finansowych, doprecyzowania projektowanych przepisów oraz kontynuowania konsultacji ze środowiskiem akademickim i naukowym.

Uchwałę otrzymuje Marszałek Sejmu i Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Marcin
Pałys

Marcin Pałys
2026.08.04
09:41:51 +02'00'

dr hab. Marcin Pałys, prof. UW

Informacja publiczna w szkolnictwie wyższym i nauce a związki zawodowe (cz. 2)

W poprzednim odcinku wskazaliśmy na zróżnicowaną rolę organizacji związkowej, która może występować zarówno w charakterze wnioskującej o udzielenie informacji publicznej w trybie ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (tekst jedn.: Dz.U. z 2022 r. poz. 902 ze zm.; dalej: u.d.i.p.), jak i adresata takiego wniosku. W jednym z najnowszych orzeczeń Naczelny Sąd Administracyjny (NSA), rozpatrując skargę kasacyjną rektora uczelni w kwestii dotyczącej zdolności sądowej i procesowej skarżącej zakładowej jednostki organizacyjnej ogólnopolskiego związku zawodowego, uchylił wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego (WSA) w Krakowie z dnia 27 czerwca 2025 r., sygn. akt II SAB/Kr 103/25, którym zobowiązano rektora do załatwienia wniosku Komisji Międzyzakładowej Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Inicjatywa Pracownicza przy Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej o udzielenie informacji publicznej i podniósł, iż kluczowe jest ustalenie, czy jednostka organizacyjna związku zawodowego posiada zdolność sądową i procesową, co wynika z osobowości prawnej nadanej na podstawie statutu i rejestru związku. NSA zaznaczył, że konieczne jest odwołanie się do art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (tekst jedn.: Dz.U. z 2026 r., poz. 549), który stanowi, że związek zawodowy oraz jego jednostki organizacyjne wskazane w statucie nabywają osobowość prawną z dniem zarejestrowania. Ponadto NSA uznał, że trafnie wskazano w wyroku Sądu Najwyższego z 16 lutego 2007 r., sygn. akt II PK 196/06, że: „Przepis art. 15 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych (...) należy interpretować w taki sposób, że postanowienia statutu mają decydujące znaczenie dla ustalenia osobowości pewnej jednostek organizacyjnych. Przepis ten rozstrzyga jedynie o tym, od jakiego momentu nabywają osobowość prawną jednostki organizacyjne wskazane w statucie jako posiadające odrębną od samego związku osobowość prawną, a nie o tym, że wszystkie jednostki organizacyjne związku podlegają rejestracji przez sąd. Kwestia, od kiedy jednostka uzyskuje osobowość prawną zależy od treści statutu. Może to być zarówno moment rejestracji jednostki lub akceptacji i rejestracji danej, nowo utworzonej jednostki organizacyjnej przez zwierzchnie władze związku zawodowego (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 25 marca 1993 r., I PZP 73/93)”.

Przenosząc te rozważania na NSZZ „Solidarność” należy zauważyć, że w myśl § 17 obowiązującego Statutu (wg tekstu jednolitego po zmianach uchwalonych przez XXXII KZD w dniu 25 kwietnia 2025 r.) osobowość prawną posiada nie tylko Związek jako całość, lecz również organizacje zakładowe, organizacje międzyzakładowe, organizacje podzakładowe, regiony, krajowe sekretariaty branżowe, Krajowy Sekretariat Emerytów i Rencistów oraz Krajowa Sekcja Morska Marynarzy i Rybaków. Osoby prawne posiadają zarówno zdolność sądową (do występowania w postępowaniu przed sądem jako strona), jak i zdolność procesową (do podejmowania czynności procesowych, np. składania pism). Inne jednostki organizacyjne Związku, nieposiadające osobowości prawnej, nie będą mogły samodzielnie występować przed sądami.

Kontynuując omawianie wybranych orzeczeń sądów administracyjnych, związanych z udzielaniem informacji publicznej przez uczelnie (a w zasadzie – ich organy), powracamy do obszernego zagadnienia, którego prezentację rozpoczęliśmy w poprzednim odcinku:

2. Informacje zaliczane do informacji publicznej, bądź niebędące taką informacją (c.d.)

Fundacja wystąpiła do jednej z uczelni publicznych z wnioskiem o udostępnienie informacji publicznej dotyczącej wynagrodzeń nauczycieli akademickich, w tym według kryterium płci. Uczelnia udostępniła część danych, natomiast odmówiła ujawnienia informacji o płci, uznając ją za cechę osobistą niebędącą informacją

publiczną i wskazując na ryzyko identyfikacji osób. Udostępnione zostało zestawienie tabelaryczne (bez imion i nazwisk), zawierające szczegółowe elementy dotyczące: poszczególnych wydziałów uczelni, grupy (badawczo-dydaktycznej, badawczej albo dydaktycznej), stanowisk zatrudnienia (profesor, profesor uczelni, adiunkt, asystent), funkcji, wymiaru etatu i wysokości wynagrodzenia zasadniczego. Fundacja zaskarżyła bezczynność rektora w zakresie nieudostępnionych danych. WSA w Gdańsku uznał, że **wynagrodzenia nauczycieli akademickich** finansowane ze środków publicznych **stanowią informację publiczną**, a także że zestawienie tych danych według **kryterium płci** jest istotne dla społecznej kontroli realizacji **zasady równego wynagrodzenia**. Sąd wskazał, że odmowa udostępnienia informacji o płci powinna być rozstrzygnięta w drodze decyzji administracyjnej, a nie poprzez bezczynność. Sąd zobowiązał organ do załatwienia wniosku w zakresie danych o płci, uznając jednocześnie, że bezczynność nie miała charakteru rażącego naruszenia prawa (wyrok WSA w Gdańsku z dnia 2 czerwca 2026 r., sygn. akt III SAB/Gd 163/26).

W innej uczelni w 2022 r. wnioskodawczyni zwróciła się do rektora o udostępnienie informacji publicznej dotyczącej procesu przyznawania **nagród dydaktycznych** nauczycielom akademickim, w tym listy wniosków, opinii komisji ds. nagród oraz decyzji o przyznanych nagrodach. Rektor odmówił udostępnienia tych informacji, powołując się na **ochronę prywatności osób fizycznych**, uznając **nauczycieli akademickich** za **osoby niepełniące funkcji publicznej**. We wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy wnioskodawczyni podkreśliła, że wniosek o udostępnienie informacji publicznej, z uwagi na odniesienie do zarządzenia rektora w sprawie zasad, kryteriów oceny i trybu przyznawania nagród rektora dla nauczycieli akademickich, dotyczył wyłącznie nauczycieli akademickich, a zatem **osób pełniących funkcje publiczne** i w związku z pełnioną przez nich funkcją. Nagrody te przyznane bowiem zostały za „osiągnięcia naukowe, w tym artystyczne, badawczo-rozwojowe, dydaktyczne, organizacyjne i za całokształt dorobku”. Ponadto wniosek o udostępnienie informacji publicznej dotyczył tego, w jaki sposób ciało powołane przez rektora weryfikuje liczbę punktów uzyskanych za spełnienie kryteriów określonych w załączniku do powołanego zarządzenia. Wskazane zarządzenie nie określa sposobu tej weryfikacji. **Informacja o sposobie weryfikacji punktów stanowi informację publiczną** i z pewnością nie narusza niczyjej prywatności. Osoby, które wyróżniły się w obszarze prowadzenia badań naukowych i kształcenia studentów winny być znane społeczności akademickiej jako wzór do naśladowania i doceniane. WSA w Gdańsku uznał, iż „wynagrodzenie pracownika uczelni publicznej wraz ze wszystkimi jego składnikami (w tym nagrodami) finansowane jest ze środków publicznych, a gospodarka tymi środkami jest jawna. Stąd też **informacja o wysokości nagród przyznawanych i wypłaconych pracownikowi uczelni publicznej, z podaniem kwoty przypisanej do konkretnego pracownika posiada walor informacji publicznej**. Dane te mieszczą się bowiem w pojęciu zasad funkcjonowania uczelni publicznej (art. 6 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 4 ust. 1 pkt 5 u.d.i.p.) oraz ciężarów publicznych ponoszonych w związku z jej funkcjonowaniem (art. 6 ust. 1 pkt 5 lit. h u.d.i.p.)”. Sąd stwierdził, że „**prawo do prywatności** nie chroni nauczyciela akademickiego, jako osoby pełniącej **funkcję publiczną**, w zakresie informacji mających związek z pełnieniem tej funkcji, a wysokość pobieranego przez niego wynagrodzenia (poza składnikami wynagrodzenia wynikającymi wyłącznie ze statusu rodzinnego lub socjalnego pracownika) z całą pewnością pozostaje w związku z pełnioną przez niego funkcją” (wyrok WSA w Gdańsku z dnia 31 maja 2023 r., sygn. akt III SA/Gd 120/23). Wywiedziona od tego wyroku skarga kasacyjna rektora została oddalona wyrokiem NSA z dnia 29 maja 2026 r., sygn. akt III OSK 2444/23, w którym potwierdzono słuszność wnioskowań przeprowadzonych przez WSA. Na marginesie można zauważyć, że od daty złożenia wniosku o udostępnienie informacji publicznej do uprawomocnienia się wyroku odmawiającego słuszności odmowie jej udostępnienia przez rektora minęły niemal 4 lata.

W orzecnictwie sądów administracyjnych analizowany był wielokrotnie problem, czy dane o indywidualnych wynagrodzeniach konkretnych, **wskazanych z imienia i nazwiska**, nauczycieli akademickich stanowią informację publiczną. Zarysowały się w tej kwestii dwa poglądy, które przytoczył NSA w wyroku z dnia 14 stycznia 2025 r., sygn. akt III OSK 1745/24 (*notabene* wydanym w sprawie zainicjowanej przez jedną z uczelnianych Organizacji Zakładowych NSZZ „Solidarność”):

„W myśl **pierwszego poglądu** informacja o wysokości wynagrodzenia przysługującego osobie pełniącej funkcję publiczną **jest informacją publiczną** i co do zasady podlega ona udostępnieniu w trybie u.d.i.p. W tym ujęciu statusu informacji publicznej nie mają jedynie zindywidualizowane, ściśle powiązane z danym funkcjo-

nariuszem, kategorii składników wynagrodzenia, jeżeli są determinowane uwarunkowaniami o charakterze osobistym lub rodzinnym. Tylko ta kategoria składników wynagrodzenia nie ma związku z pełnioną funkcją publiczną. Uznanie informacji o wysokości wynagrodzenia przysługującego osobie pełniącej funkcję publiczną za informacją publiczną nie oznacza – nawet w świetle referowanego poglądu – bezwzględnej powinności jej udostępnienia, aczkolwiek ewentualna odmowa wymaga wykazania przesłanek z art. 5 u.d.i.p. i wydania stosownej decyzji (zob. np. wyrok NSA z dnia 14 kwietnia 2023 r., III OSK 3899/21, oraz powołane tam orzecznictwo).

W myśl **drugiego poglądu** informacja o wynagrodzeniach pracowników sfery publicznej, zrelatywizowana do konkretnych osób, wskazanych z imienia i nazwiska, **nie jest informacją publiczną** w rozumieniu u.d.i.p. Za takim stanowiskiem przemawia następująca argumentacja: »Wniosek o udostępnienie informacji o wysokości o wysokości nagród i premii wypłacanych konkretnym osobom w konkretnym czasie nie jest tożsamy z wnioskiem o udostępnienie informacji o wysokości środków z budżetu państwa przeznaczanych na premie i nagrody wynagrodzenia związane z wykonywaniem określonych funkcji na określonych stanowiskach w ramach realizowania zadań publicznych. Wniosek taki w istocie dotyczy wskazania kwot wypłacanych konkretnej osobie – oznaczonej z imienia i nazwiska – dotyczy zatem w sposób bezpośredni sfery *ad personam* (...). Pytanie o informację dotyczącą świadczeń wypłacanych konkretnej osobie, jest pytaniem *ad personam*, informacja o wypłaceniu konkretnej osobie takiego świadczenia (premia, nagroda) nie odzwierciedla wysokości środków z majątku publicznego wydatkowanych w związku z wykonywaniem określonych funkcji w ramach realizowania zadań publicznych, a wniosek o taką informację nie jest skierowany na uzyskanie wiedzy, w jaki sposób premiowana jest działalność na określonym stanowisku związanym z wykonywaniem określonych funkcji w ramach realizowania zadań publicznych, lecz zmierza do uzyskania wiedzy o kwotach wypłacanych konkretnym osobom. Wniosek o udostępnienie informacji o wysokości premii i nagród wypłacanych konkretnym osobom nie dotyczy zatem *in genere* jawności wydatkowania środków publicznych, lecz zindywidualizowanego świadczenia wypłacanego konkretnej osobie. Jawności wydatkowania środków publicznych dotyczyłby wniosek o wskazanie kwot wypłacanych piastunom określonych funkcji, np. członkom zarządu, nawet gdyby w realiach konkretnej sprawy nie byłoby do uniknięcia powiązanie odpowiedzi na taki wniosek z konkretnymi osobami. **Żądanie ujawnienia prywatnych danych dotyczących konkretnego zatrudnionego pracownika bądź innego podmiotu nie jest tożsame z żądaniem niespersonifikowanej informacji o wysokości środków finansowych przeznaczanych na działalność i funkcjonowanie organu, w tym również na wypłatę premii i nagród** związanych z wykonywaniem określonych funkcji w ramach realizowania zadań publicznych, czyli ciężarach publicznych wskazanych w art. 6 ust. 1 pkt 5 lit. h u.d.i.p. Dla uzyskania informacji o sposobie wydatkowania finansów publicznych nie jest konieczna znajomość kwot wypłacanych osobom określonym z imienia i nazwiska« (wyrok NSA z dnia 10 lipca 2020 r., I OSK 2623/19; zob. też powołane tam orzecznictwo)».

Jak się wydaje, przeważającym obecnie w orzecznictwie jest pogląd drugi, który też spotkał się z aprobatą NSA w przywołanym wyroku z dnia 14 stycznia 2025 r., sygn. akt III OSK 1745/24.

Powyższa kwestia znalazła również odzwierciedlenie w wyroku WSA w Rzeszowie, który zapadł w rezultacie skargi związku zawodowego na decyzję rektora w przedmiocie odmowy udzielenia informacji publicznej. Związek zwrócił się do Rektora Politechniki Rzeszowskiej o udostępnienie informacji publicznej w postaci **kopii obowiązującej umowy o pracę imiennie wskazanego nauczyciela akademickiego**. W uzasadnieniu podkreślono, że związek zawodowy ma prawo żądać informacji o stanie zatrudnienia i treści umów o pracę, ponieważ pełni on funkcję publiczną i z uwagi na status Politechniki wydatkowane są środki publiczne. Rektor, na podstawie art. 16 ust. 1 w zw. z art. 3 ust. 1 pkt 1 u.d.i.p., odmówił udostępnienia informacji publicznej żądanej we wniosku. W uzasadnieniu wskazał, że informacja nie może być udzielona ponieważ prawo do uzyskania informacji publicznej ulega ograniczeniu z uwagi na **prywatność osoby fizycznej**, co wynika treści art. 5 ust.2 u.d.i.p., zaś pracownik, którego dotyczy zapytanie, **nie pełni funkcji publicznej**, ponieważ nie wykonuje żadnych czynności administracyjnych na uczelni, jak też nie gospodaruje mieniem publicznym. Ponadto podniósł, iż **umowa o pracę nie jest dokumentem urzędowym**, ale ma charakter **dokumentu prywatnego**, w związku z czym **nie podlega udostępnieniu w trybie u.d.i.p.**

W skardze zarzucono, że nauczyciele akademicki są osobami pełniącymi funkcję publiczną, a więc w ich przypadku prywatność nie podlega ochronie z uwagi na to, że osoby wykonujące zadania publiczne w uczelni publicznej, a to nauczyciele akademicki nie mają zapewnionego prawa do prywatności z uwagi na konieczność udzielenia odnoszących się do nich informacji związanych z pełnieniem tych funkcji. Podniesiono również, iż zdaniem Sądu Najwyższego nauczyciel akademicki pełniący funkcję rektora nie może korzystać z ochrony i umowa o pracę wiążąca go z uczelnią nie stanowi dokumentu prywatnego, który nie mieści się w sferze informacji publicznej.

Rozpatrując skargę WSA zwrócił uwagę, iż w myśl art. 5 ust. 2 u.d.i.p. prawo do informacji publicznej podlega ograniczeniu ze względu na **prywatność osoby fizycznej** lub tajemnicę przedsiębiorcy. Z art. 3 ust. 1 u.d.i.p. wynika konieczność rozróżnienia **informacji odnośnie spraw publicznych** od **udostępnienia dokumentów urzędowych**, co wpływa na konieczność rozróżnienia **udostępnienia samej informacji** od **udostępnienia nośnika danych informacji**. Są to różne formy korzystania z prawa do uzyskania informacji publicznej. W ocenie WSA **umowa o pracę** zawarta przez rektora z pracownikiem uczelni **jest dokumentem prywatnym**, który na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 2 u.d.i.p. **nie będzie podlegać udostępnieniu**. „Dokument taki określa bowiem strony umowy o pracę, istotne jej części składowe, jak zakres obowiązków pracownika, czy też jego uprawnienia pracownicze, w tym prawo do wynagrodzenia. Fakt, że umowa o pracę została zawarta z podmiotem sfery publicznej, w tym finansowanej ze środków publicznych, nie będzie sama z siebie przesądzać, że dokument ten ma charakter dokumentu urzędowego. Jest to **dokument z zakresu prawa prywatnego**, określający uprawnienia osoby fizycznej względem pracodawcy”. Żądanie udostępnienia dokumentu, jakim jest umowa o pracę, nie podlega uwzględnieniu na gruncie przepisów u.d.i.p. Możliwe natomiast byłoby **udostępnienie informacji, jakie są zawarte w takim dokumencie prywatnym**, którym dysponuje organ, o ile oczywiście mają one **cechy informacji publicznej**. Udostępnieniu podlegać bowiem może **sama informacja**, nie zaś **dokument prywatny** będący **nośnikiem informacji** (por. wyrok NSA z 14 stycznia 2026 r., sygn. akt III OSK 297/25). Ponieważ wnioskodawca (organizacja związkowa) nie wystąpił o udostępnienie informacji z tego dokumentu, dlatego WSA uznał, że rozważanie zastosowania przepisu art. 5 ust. 2 u.d.i.p., odnoszącego się do ograniczenia prawa do informacji z uwagi na prywatność osoby fizycznej, pozostaje poza zakresem sprawy (wyrok WSA w Rzeszowie z dnia 9 kwietnia 2026 r., sygn. akt II SA/Rz 985/25).

Interesujące zagadnienia były przedmiotem analizy WSA w Gdańsku podczas rozpatrywania skargi na decyzję Rektora Politechniki Gdańskiej w przedmiocie odmowy udostępnienia informacji publicznej. Rektor wydał decyzję odmowną (i utrzymał ją w mocy w ramach ponownego rozpatrzenia sprawy) w sytuacji, gdy zwrócono się do niego „o udostępnienie informacji publicznej w zakresie: składu ciała oceniającego wnioski złożone w ramach konkursu C.; protokołu z posiedzenia ciała oceniającego wnioski złożone w ramach konkursu C.; oceny wraz z uzasadnieniem każdego wniosku złożonego w ramach konkursu C.; uzasadnienia wyboru wniosków, które uzyskały finansowanie w ramach konkursu C”. Organ ustalił, że wnioskowane informacje nie podlegają udostępnieniu na podstawie art. 381 ust. 1 w związku z art. 365 pkt 7 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn.: Dz.U. z 2024 r. poz. 1571 ze zm.; dalej: p.s.w.n.). Organ wskazał, że zgodnie z art. 365 pkt 7 p.s.w.n. środki finansowe na szkolnictwo wyższe i naukę przeznacza się na programy i przedsięwzięcia ustanawiane przez ministra. Z kolei zgodnie z art. 381 ust. 1 tej ustawy wnioski, opinie, umowy i raporty dotyczące zadań finansowanych ze środków finansowych, o których mowa w art. 365 pkt 7 p.s.w.n. stanowią tajemnicę przedsiębiorstwa w rozumieniu przepisów o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Rektor wskazał, że w ramach Programu „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza”, ustanowionego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki i stanowiącego jeden z kluczowych elementów reformy nauki i szkolnictwa wyższego został przeprowadzony m.in. konkurs C., którego dotyczył wniosek. Skład komisji konkursowej był dostępny na stronie Politechniki.

Rektor podkreślił, że p.s.w.n. w art. 381 przesądza wprost, iż dokumenty określone w ust. 1 zawsze będą stanowić **tajemnicę przedsiębiorstwa**. Oznacza to, że ujawnienie, wykorzystanie i pozyskanie informacji dotyczącej tych dokumentów oznaczałoby złamanie prawa i stanowiłoby **czyn nieuczciwej konkurencji**. Należy zauważyć, iż wnioskodawczyni składała wniosek w programie C. i decyzją Rektora wniosek ten nie został zakwalifikowany do finansowania. Z treści wniosku zasadnie można wywieść, że **wnioskodawczyni chce pozy-**

skać informacje dla siebie, w celu porównania wniosków złożonych w ramach konkursu C. Organ podniósł, że z żądania udostępnienia informacji publicznej musi wynikać **interes obiektywny, a nie subiektywny**. Prawo o dostępie do informacji publicznej nie może zaś stanowić instrumentu do poszukiwania dowodów w sprawie indywidualnej.

Rozpatrując skargę WSA stwierdził, że „stanowisko organu odwołujące się w realiach sprawy generalnie do tajemnicy przedsiębiorstwa jest błędne, a podnoszone w tym względzie zarzuty skargi ocenić trzeba jako trafne”. Na gruncie rozpoznawanej sprawy nie może znaleźć bowiem zastosowania powołany w decyzjach Rektora przepis **art. 381 ust. 1 p.s.w.n.** Sąd ocenił, że przepis ten **nie nawiązuje do postępowań związanych z realizowanym konkursem**. Ze wskazanej wyżej regulacji wynika literalnie, że wnioski, opinie, umowy i raporty dotyczące zadań finansowanych ze środków finansowych, o których mowa w art. 365 pkt 4 lit. b oraz w punktach 5, 7, 11 i 12, oraz dotyczące Mapy stanowią tajemnicę przedsiębiorstwa w rozumieniu przepisów o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (ust. 1). Dane osobowe osób oceniających wnioski o przyznanie środków finansowych, o których mowa w ust. 1, nie podlegają ujawnieniu i nie stanowią informacji publicznej (ust. 3). Sąd stwierdził, że **tajemnicę przedsiębiorstwa** stanowią wskazane dokumenty i informacje dotyczące wyłącznie precyzyjnie wskazanych przez ustawodawcę zadań. Zakresem tym nie objęto zatem danych dotyczących programu „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza”, który został wprost wskazany w art. 365 pkt 2 lit. e p.s.w.n. Z tych przyczyn argumentacja organu odwołująca się w istocie wyłącznie do treści art. 381 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 365 pkt 7 p.s.w.n., przedstawiona w uzasadnieniach wydanych w sprawie decyzji, jest błędna. Ujawnienie protokołów z posiedzeń komisji konkursowej, ocen złożonych wniosków wraz z uzasadnieniem oraz uzasadnienia wyboru wniosków musi być przez Rektora dogłębnie rozważone z uwzględnieniem zasad wynikających z art. 5 ust. 1 i ust. 2 u.d.i.p. Zdaniem Sądu: „Odmowy udostępnienia żądanych informacji i dokumentów nie uzasadnia w żaden sposób fakt, że **skarżąca jest pracownikiem badawczo-dydaktycznym** Politechniki Gdańskiej. W tej sprawie skarżąca wnioskując o udostępnienie informacji w trybie u.d.i.p. realizowała bowiem wynikające wprost z Konstytucji RP (art. 61 ust. 1) **prawo obywatela** do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne”. W rezultacie WSA uznał, że **organ naruszył powołane przepisy prawa materialnego** (p.s.w.n. i u.d.i.p.) i uchylił wydane w sprawie decyzje i zasądził na rzecz skarżącej zwrot kosztów postępowania (wyrok WSA w Gdańsku z dnia 31 maja 2023 r., sygn. akt III SA/Gd 119/23). Skarga kasacyjna Rektora od tego orzeczenia została oddalona przez NSA wyrokiem z dnia 29 maja 2026 r., sygn. akt III OSK 2558/23.

Jak więc widać z przedstawionych przykładów, kwalifikacja informacji, które mogą bądź nie mogą zostać udostępnione w trybie dostępu do informacji publicznej, może w praktyce nastroczać sporych problemów.

3. Wymogi formalne wniosku o udostępnienie informacji publicznej

Zasadniczo wniosek o udostępnienie informacji publicznej może zostać złożony **w dowolnej formie**, także wiadomości mailowej. Jednakże, jeśli organ zamierza wydać decyzję o odmowie udostępnienia informacji publicznej, wówczas powinien zwrócić uwagę na to, czy ma pewność, kim jest występujący o udzielenie informacji. Przekonał się o tym Rektor Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi, od którego wnioskodawczyni za pośrednictwem poczty elektronicznej zażądała udostępnienia informacji publicznej w zakresie udzielenia informacji o danych osobowych wskazanego imiennie pracownika PWSFTviT w Łodzi, tj.: 1) Daty rozpoczęcia zatrudnienia w PWSFTviT (dzień/miesiąc/rok); 2) Formy zatrudnienia (umowa o pracę / umowa cywilnoprawna / powołanie itp.); 3) Stanowiska / zakresu obowiązków (np. wykładowca Katedry Montażu? itp.) oraz okresów pełnienia poszczególnych funkcji (jeśli występowały zmiany) – w tym wyszczególnienie na jakiej podstawie i od kiedy pracownik pełni rolę „doradcy” w systemie PEU i co wchodzi w zakres tych obowiązków; 4) Podstawy prawnej zatrudnienia (np. zarządzenie rektora, umowa) – w tym o wskazanie dokumentu oraz przekazanie kopii (lub wyciągu) tych dokumentów. Skarżąca wskazała, iż wnioskuję o udostępnienie powyższych danych na adres email, z którego nadano wniosek.

Rektor odmówił udostępnienia informacji w powyższym zakresie, z uwagi na **brak istnienia nadrzędnego interesu publicznego** w udostępnieniu żądanych **danych osobowych**, który przeważałby nad **prawem pra-**

cownika do ochrony jego prywatności. Podniesiono, że pracownik, którego udostępnienia danych domagała się wnioskodawczyni, **nie pełni funkcji publicznej**, a żądane informacje nie mają związku z wykonywaniem przez niego zadań publicznych w sposób uzasadniający ingerencję w jego sferę prywatności. Wnioskodawczyni złożyła odwołanie, w którego uzasadnieniu wskazała, iż jej zdaniem: organ rażąco błędnie zakwalifikował pracownika, jako osobę niepełniącą funkcji publicznej; błędnie zastosował RODO; nie wskazał jakie konkretnie dobro prawne miałyby zostać naruszone; całkowicie pominął interes publiczny oraz utajnił informacje dotyczące wydatkowania środków publicznych.

Organ po ponownym rozpatrzeniu sprawy zważył, że złożone przez wnioskodawczynię odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie. Rektor stwierdził, że pracownik, którego dotyczy zapytanie, nie jest organem jednoosobowym uczelni, nie wchodzi w skład organu kolegialnego uczelni, nie wydaje decyzji administracyjnych. Tym samym pracownik ten, wbrew twierdzeniom zawartym w odwołaniu, **nie jest funkcjonariuszem publicznym i nie pełni funkcji publicznych**. Dodatkowo, wskazując na art. 1 ust. 1 u.d.i.p. oraz art. 5 ust. 2 u.d.i.p. organ ustalił, iż przedmiot żądanych przez wnioskodawczynię informacji **nie stanowi informacji publicznej** w rozumieniu art. 1 ust. 1 u.d.i.p. Brak podstaw do udostępnienia żądanych informacji, gdyż ich ujawnienie naruszałoby **prawo do prywatności pracownika**, chronione przepisami u.d.i.p. oraz RODO.

Stanowisko to zakwestionowano w skardze do WSA w Łodzi, w której podniesiono szereg zarzutów i wniesiono o uchylenie w całości decyzji Rektora i zobowiązanie organu do udostępnienia żądanych informacji publicznych.

WSA w Łodzi uznał skargę za zasadną, jednak z zupełnie innych przyczyn, niż w niej podniesiono. Sąd stwierdził, że w aktach sprawy znajduje się wydruk wiadomości e-mail, za pomocą której skarżąca zwróciła się z wnioskiem o udostępnienie informacji publicznej. **Wniosek nie jest podpisany** i w aktach nie ma informacji o wezwaniu skarżącej do podpisania wniosku. Sąd stwierdził, że obie decyzje Rektora są dotknięte **wadą o charakterze kwalifikowanym**, uzasadniając **stwierdzenie nieważności** w trybie art. 156 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz.U. z 2025 r. poz. 1691 ze zm.; dalej: k.p.a.) z powodu **rażącego naruszenia prawa**, ponieważ obie decyzje zostały wydane wskutek wniosku skarżącej, przesłanego za pośrednictwem poczty elektronicznej, który **nie został podpisany**. Gdy organ stwierdzi, że zachodzą podstawy do wydania decyzji o odmowie udostępnienia informacji publicznej w trybie art. 16 u.d.i.p., wówczas następuje przejście do drugiego etapu postępowania, mającego *stricte* charakter postępowania administracyjnego. Od tego momentu wniosek o udostępnienie informacji publicznej winien spełniać wymogi określone w art. 63 k.p.a. dla **podania**, a podanie powinno być **podpisane przez wnoszącego**. Ponieważ organ wydał decyzję po rozpatrzeniu podania niepodpisanego, dlatego doszło do rażącego naruszenia prawa i eliminacji z obrotu prawnego wydanych przez Rektora decyzji (wyrok WSA w Łodzi z dnia 30 czerwca 2026 r., sygn. akt II SA/Łd 178/26).

Jak więc z powyższego wynika, wniosek o udzielenie informacji składany w trybie u.d.i.p. co do zasady nie musi odpowiadać żadnym szczególnym wymogom formalnym i nie stanowi on podania, które wymaga podpisu. Jednakże sprawa wymaga sformalizowania, gdy organ zamierza wydać decyzję odmowną, o czym warto pamiętać.

Paweł Sobotko

Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ROCZNICE

457. rocznica uni polsko-litewskiej

1 lipca 1569 roku w Lublinie zaprzysiężono unię polsko-litewską, na mocy której powstała Rzeczpospolita Obójga Narodów. Państwo to przetrwało pod taką nazwą do III rozbioru Polski w 1795 roku. Głównym autorem unii lubelskiej był król Zygmunt August.

Symbolem jedności politycznej Rzeczypospolitej polsko-litewskiej był wspólny sejm, który miał spotykać się w Warszawie. Dzięki unii lubelskiej Warszawa urosła do rangi nieformalnej politycznej stolicy Rzeczypospolitej. Na mocy aktu unii, wybierany był wspólnie król, który miał być jednocześnie wielkim księciem litewskim. Ponadto utrzymano odrębne litewskie urzędy centralne, osobne wojsko oraz skarbiec. Moneta miała być jedna, ale bita oddzielnie w każdym z państw, z osobnym stemplem.

83. rocznica Zbrodni Wołyńskiej

Narodowy Dzień Pamięci o Polakach – Ofiarach Ludobójstwa

11 lipca obchodzony jest Narodowy Dzień Pamięci o Polakach – Ofiarach Ludobójstwa dokonanego przez OUN i UPA na ziemiach wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej. To właśnie w niedzielę 11 lipca 1943 roku ukraińscy nacjonałści zaatakowali Polaków w 99 miejscowościach przedwojennego województwa wołyńskiego na Kresach – wtedy zajętych już przez niemiecką III Rzeszę. Dla

upamiętnienia tego dnia, nazywanego „krwawą niedzielą”, ustanowiono Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa.

Święto to zostało ustanowione na mocy ustawy z dnia 4 czerwca 2025 r. W uzasadnieniu o ustanowieniu tego święta podkreślono, że „męczeńska śmierć z powodu przynależności do narodu polskiego zasługuje na pamięć w formie dnia wyróżnianego corocznie przez państwo polskie, w którym ofiarom będzie oddawany hołd”.

W świetle prawodawstwa międzynarodowego, mordy popełnione przez Ukraińców głównie na Polakach kwalifikowane są jako ludobójstwo. Zgodnie z najnowszymi szacunkami polskich badaczy w latach 1939–1947 z rąk ukraińskich nacjonalistów zginęło nawet ponad 120 tys. obywateli Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej: ok. 60 tys. na Wołyniu i co najmniej 60 tys. w Małopolsce Wschodniej (woj. lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie), na Polesiu i na Lubelszczyźnie.

W wielu miejscach w Polsce zorganizowano uroczystości upamiętniające „krwawą niedzielę”. Centralne, państwowe uroczystości odbyły się w Warszawie pod pomnikiem Ludobójstwa Wołyńskiego.

fot. ipn.gov.pl

81. rocznica Obławy Augustowskiej

12 lipca obchodzony jest Dzień Pamięci Ofiar Obławy Augustowskiej. Obława Augustowska była największą zbrodnią dokonaną na Polakach po zakończeniu II wojny światowej i była wymierzona w podziemie niepodległościowe, które nie uznawało narzuconej przez ZSRS komunistycznej władzy. W lipcu 1945 r. oddziały Armii Czerwonej i NKWD, przy wsparciu Ludowego Wojska Polskiego oraz funkcjonariuszy i współpracowników Urzędu Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej, przeprowadziły szeroko zakrojoną akcję pacyfikacyjną na tere-

nie Puszczy Augustowskiej i jej okolic. To największa niewyjaśniona zbrodnia sowiecka na Polakach po zakończeniu II wojny światowej, zwana „małym Katyniem”.

Prezydent RP Karol Nawrocki w liście skierowanym do rodzin zamordowanych podczas obławy, a także do mieszkańców Augustowa napisał m.in.: „Wiosną 1945 roku II wojna światowa w Europie zbliżała się do końca. Ostatnie walki toczyły się na terenie Niemiec, przede wszystkim wokół Berlina. Miliony ludzi na całym świecie z nadzieją oczekiwały chwili, gdy umilkną działa, żołnierze wrócą do swoich rodzin, a w zrujnowanych miastach i wsiach rozpocznie się odbudowa. Wydawało się, że nadchodzi upragniony pokój i zwyczajne życie.

W tym samym czasie tutaj, na ziemi augustowskiej, skąd Niemcy zostali wyparci już pół roku wcześniej, koniec wojny nie przyniósł prawdziwego wyzwolenia ani upragnionego pokoju, lecz zamianę okupacji niemieckiej na okupację sowiecką. Ci, którzy wypierali z pamięci czerwony terror i wywózki z lat 1939–1941 albo woleli myśleć, że późniejsze wyniszczające zmagania z brunatnym totalitaryzmem odmieniły „sojusznika naszych aliantów” na lepsze, szybko przestali się łudzić. Wraz z wkroczeniem Sowietów ruszyła kolejna fala rabunków, mordów, zastraszania ludności i bezwzględного łamania wszelkiego oporu. Po latach niemieckiej eksterminacji, represji i grabieży nowi okupanci również potraktowali tę ziemię i jej mieszkańców jak łup wojenny. [...]

Obławę augustowską przeprowadziły wspólnie Armia Czerwona i Wojska Wewnętrzne NKWD wraz z aparatem bezpieczeństwa, milicją i wojskiem Polski Ludowej – łącznie blisko 50 tysięcy ludzi. Badacze szacują, że aresztowano ponad 7 tysięcy mieszkańców okolicznych wsi i miasteczek. Uwięzionych poddano brutalnym przesłuchaniom: bito ich i szantażowano, grozono im – by zdobyć informacje o lokalnych strukturach podziemia. Spośród zatrzymanych śledczy wyłonili około 600 osób, które uznali za szczególnie nieprzejeźdźnych wrogów nowej władzy i ustroju. Tych przejął sowiecki kontrwywiad Smiersz, wywiózł za kordon graniczny i słuch o nich zaginął. Najpewniej zostali tam zgładzeni, ale miejsca mordu i pochówku nie udało się dotąd ustalić.

Chcę dzisiaj jako Prezydent Polski oddać hołd ofiarom, a także z całego serca podziękować wszystkim, którzy przez lata komunizmu strzegli pamięci o obławie augustowskiej i upominali się o prawdę o niej, mimo że prawda ta była przemilczana i tłumiona. Dzięki Państwa wytrwałości została ocalona dla całego naszego narodu. Dziękuję za wszelkie inicjatywy mające na celu oddanie czci naszym rodakom, zabitym polskim patriotom.

Cześć i chwała bohaterom! Wieczna pamięć ofiarom obławy augustowskiej! Niech żyje Polska!”.

fot. prezydent.pl – Przemysław Keler/KPRP [12.07.2026]

128. rocznica odkrycia polonu

18 lipca 1898 roku Maria Skłodowska-Curie i Piotr Curie poinformowali o odkryciu polonu. Był to pierwszy z dwóch zidentyfikowanych i opisanych przez nich radioaktywnych pierwiastków. Do odkrycia polonu doprowadziły badania nad substancjami radioaktywnymi. Badania te początkowo M. Skłodowska-Curie prowadziła sama. Mąż towarzyszył jej od 1898 roku. Oprócz wyodrębnienia polonu małżeństwo opracowało również metodę badania siły promieniowania nowej cząstki. Okazała się ona wielokrotnie bardziej radioaktywna od uranu.

Polon jest pierwiastkiem o liczbie atomowej 84 i symbolu Po, nazwanym na cześć Polski. W ten sposób Skłodowska-Curie chciała zwrócić uwagę opinii międzynarodowej na sytuację jej znajdującej się pod zaborami ojczyzny.

Badania prowadzone przez Marię Skłodowską-Curie i Piotra Curie jeszcze w tym samym roku doprowadziły do kolejnego przełomu. W grudniu 1898 roku odkryli oni rad, pierwiastek o liczbie atomowej 88, oznaczony symbolem Ra.

75. rocznica śmierci kardynała Adama Stefana Sapiehy

23 lipca 1951 r. w Krakowie zmarł kardynał Adam Stefan Sapieha. Urodził się w 1867 r. w Krasieczynie na Podkarpaciu. Ukończył studia prawnicze i teologiczne. W 1911 roku został biskupem krakowskim, rozpoczynając najdłuższy pontyfikat w dziejach diecezji. W 1925 roku objął urząd pierwszego metropolity krakowskiego, a w 1946 został wyniesiony do godności kardynała. W czasie II wojny światowej utrzymywał kontakty z polskim ruchem oporu oraz władzami Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie, informując papieża o represjach i terrorze stosowanym przez niemieckiego okupanta wobec ludności cywilnej. Podejmował także działania w obronie

uwięzionych kapłanów, a także osób świeckich kierowanych do obozów koncentracyjnych. Po 1945 roku konsekwentnie bronił niezależności Kościoła i sprzeciwiał się represjom państwa komunistycznego.

Kardynał Adam Stefan Sapieha spoczywa pod konfesją św. Stanisława w archikatedrze na Wawelu.

fot. prezydent.pl – Michał Skoczylas [23.07.2026]

82. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego

Każdego roku 1 sierpnia, o godz. 17.00 – symbolicznej godzinie wybuchu Powstania Warszawskiego w wielu miejscach w Warszawie oraz w całej Polsce odbywają się uroczystości upamiętniające rocznicę wybuchu powstania.

Organizowany jest również marsz, który wyrusza po zakończeniu sygnału syren o godz. 17.00 z Ronda Dmowskiego, a zakończy się pod Pomnikiem Powstania Warszawskiego, na Placu Krasińskich.

Przypomnijmy – w czasie Powstania Warszawskiego, 4 sierpnia 1944 roku, walcząc w szeregach batalionu „Parasol”, poległ w Powstaniu Warszawskim 23-letni poeta Krzysztof Kamil Baczyński.

fot. Marsz Powstania Warszawskiego 2026 – Arkadiusz Dziermański/Zero.pl [01.08.2026]

125. rocznica urodzin Kardynała Stefana Wyszyńskiego

3 sierpnia 1901 r. urodził się Kardynał Stefan Wyszyński w Zuzeli nad Bugiem. W roku 1925 ksiądz Stefan Wyszyński podjął studia na Wydziale Prawa Kanonicznego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Dodatkowo uczestniczył w wykładach z nauk społeczno-ekonomicznych. W 1927 roku uzyskał licencjat z prawa kanonicznego, a w 1929 roku – stopień doktora prawa kanonicznego na podstawie pracy analizującej zagadnienie praw Kościoła do szkoły.

Podczas II wojny światowej ksiądz Stefan Wyszyński znalazł się w wyjątkowo trudnej i niebezpiecznej sytuacji. Za swoją działalność społeczną był imiennie poszukiwany przez Gestapo. Biskup włocławski Michał Kozal oraz rektor seminarium duchownego ksiądz Franciszek Korszyński polecili księdzu Wyszyńskiemu opuszczenie Włocławka. Wojenną tułaczkę rozpoczął od krótkiego pobytu w Warszawie u swojej siostry Anastazji, a następnie udał się do ojca do Wrociszewa. Potem znalazł schronienie w majątku Aleksandra i Jadwigi Zamoy-skich w Kozłowie, u sióstr franciszekanek służebnic Krzyża w Żułowie na Zamojszczyźnie i w Laskach koło War-szawy, gdzie służył pomocą duszpasterską w ośrodkach dla osób ociemniałych.

W okresie Powstania Warszawskiego ksiądz Stefan Wyszyński pełnił obowiązki kapelana Grupy „Kampinos” – zgrupowania Armii Krajowej – i kapelana szpitala powstańczego utworzonego w Laskach. Ratował rannych walczących w pobliskich lasach, towarzyszył przy operacjach, podtrzymywał na duchu dotkniętych skutkami wojny. Zaraz po zakończeniu działań wojennych ksiądz Stefan Wyszyński wrócił do diecezji włocławskiej i za-czął organizować pracę zniszczonego seminarium duchownego w Lubrańcu.

W 1946 roku Ojciec Święty Pius XII mianował księdza Stefana Wyszyńskiego biskupem ordynariuszem diecezji lubelskiej. Sakrę biskupią Stefan Wyszyński otrzymał 12 maja 1946 roku na Jasnej Górze z rąk prymasa August Hlond. Ingres do katedry lubelskiej odbył się 26 maja. Biskup Stefan Wyszyński za swoje zawołanie biskupie przyjął hasło *Soli Deo*, a w herbie biskupim umieścił wizerunek Matki Bożej Częstochowskiej.

Po śmierci kardynała Augusta Hlonda, w roku 1948, biskup Stefan Wyszyński został mianowany arcybiskupem Gniezna i Warszawy, prymasem Polski. Na konsystorzu 12 stycznia 1953 roku Ksiądz Prymas został wyniesio-ny do godności kardynalskiej. Nie uzyskał jednak zgody władz państwowych na wyjazd do Rzymu po odbiór insygniów kardynalskich. 8 maja 1953 roku prymas Wyszyński wraz z całym Episkopatem skierował do władz państwowych słynny memoriał, w którym wyliczył krzywdy doznane przez Kościół w Polsce, stwierdzając, że dalej ustępować nie można – *Non possumus!*

25 września 1953 roku Prymas Polski został aresztowany i wywieziony z Warszawy. Więziony był kolejno w Rywałdzie Królewskim, Stoczku Warmińskim, Prudniku oraz Komańczy. 8 grudnia 1953 roku w Stoczku Warmińskim złożył akt całkowitego oddania się Matce Bożej w niewolę, a w Komańczy 16 maja 1956 roku napisał tekst odnowionych ślubów króla Jana Kazimierza z 1656 roku. Zostały one złożone uroczystie na Ja-snej Górze 26 sierpnia 1956 roku jako Jasnogórskie Śluby Narodu Polskiego przez milionową rzeszę pielgrzy-mów z Episkopatem Polski na czele. 26 października 1956 roku kardynał Stefan Wyszyński został uwolniony. 28 października 1956 roku wrócił do Warszawy i podjął obowiązki pasterskie. Do Rzymu wyjechał dopiero w 1957 roku, aby z rąk papieża Piusa XII otrzymać insygnia kardynalskie.

W latach sześćdziesiątych Prymas Polski czynnie uczestniczył w pracach Soboru Watykańskiego II (1962–1965), najpierw w przygotowaniach, a potem w obradach podczas kolejnych jego sesji. Był członkiem Papieskiej Ko-misji Centralnej Przygotowawczej Soboru Powszechnego Watykańskiego II, później został powołany przez papieża Pawła VI do Prezydium Soboru. Największą radością Prymasa Tysiąclecia i Kościoła w Polsce był wy-bór kardynała Karola Wojtyły na Papieża 16 października 1978 roku. Podczas audjencji dla Polaków, 23 paź-dziernika 1978 roku, Ojciec Święty Jan Paweł II wypowiedział do kardynała Wyszyńskiego znamienne słowa: „Czcigodny i Umiłowany Księżu Prymasie! Pozwól, że powiem po prostu, co myślę. Nie byłoby na Stolicy Pio-trowej tego Papieża Polaka, który dziś pełen bojaźni Bożej, ale i pełen ufności rozpoczyna nowy pontyfikat, gdyby nie było Twojej wiary, niecofającej się przed więzieniem i cierpieniem, Twojej heroicznej nadziei, Twoje-go zawierzenia bez reszty Matce Kościoła, gdyby nie było Jasnej Góry i tego całego okresu dziejów Kościoła w Ojczyźnie naszej, które związane są z Twoim biskupim i prymasowskim posługiwaniem”. Już w czerwcu 1979 roku kardynał Wyszyński przyjął w Ojczyźnie, Papieża Jana Pawła II.

W czasach „Solidarności” Prymas Polski pozostawał zwornikiem równowagi i pokoju społecznego. Zatraskany o dobro ludzi i spokój w Ojczyźnie, ustawicznie wzywał do odpowiedzialności.

Kardynał Stefan Wyszyński otrzymał liczne odznaczenia i nagrody za działalność duszpasterską i naukową od różnych uczelni i organizacji. Katolicki Uniwersytet Lubelski oraz uniwersytety spoza granic kraju przyznały Księdzu Prymasowi tytuł doktora honoris causa.

Prymas Wyszyński zmarł 28 maja 1981 roku, w uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego.

W 1994 roku Prymas Tysiąclecia został pośmiertnie odznaczony Orderem Orła Białego. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ogłosił rok 2001 Rokiem Kardynała Wyszyńskiego.

W 1989 roku rozpoczął się proces beatyfikacyjny sługi Bożego Stefana kardynała Wyszyńskiego i na etapie diecezjalnym zakończył się w 2001 roku przesłaniem akt do Watykanu. 18 grudnia 2017 roku Ojciec Święty Franciszek podpisał dekret o heroicznosci cnót Stefana kardynała Wyszyńskiego. Beatyfikacja bł. Stefana Wyszyńskiego i bł. Elżbiety Róży Czackiej odbyła się 12 września 2021 roku w Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie. Rytowi beatyfikacji oraz uroczystej Mszy Świętej przewodniczył w imieniu papieża Franciszka kard. Marcello Semeraro, prefekt watykańskiej Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych. Wspomnienie liturgiczne bł. Stefana Wyszyńskiego przypada 28 maja.

15. rocznica ustanowienia odznaczenia Krzyż Wolności i Solidarności

5 sierpnia 2010 roku Sejm RP ustanowił nowe odznaczenia – Krzyż Wolności i Solidarności.

Krzyż Wolności i Solidarności jest znakiem wdzięczności państwa polskiego dla osób, które swymi zmaganiem z systemem komunistycznym w latach 1956–1989 przyczyniły się do odzyskania przez Polskę niepodległości po półwieczu zniewolenia i zależności od Związku Sowieckiego.

Nie występowali wprawdzie z bronią w ręku, wyróżniani są jednak odznaczeniem nawiązującym do Krzyża Niepodległości, ustanowionego w II Rzeczypospolitej dla zasłużonych w walce o suwerenny byt naszej Ojczyzny, zwieńczonej zwycięstwem w 1918 roku.

Krzyż Wolności i Solidarności honoruje osoby, które dołączyły do bohaterów z początku wieku, tworząc kolejne ogniwo w łańcuchu pokoleń Niepodległej.

Damy i Kawalerowie Krzyża Wolności i Solidarności walczyli z systemem komunistycznym, który czynił wszystko, aby odebrać narodowi wartości tworzące nazwę odznaczenia: „krzyż” – to ponad tysiąc lat obecności chrześcijaństwa i współtworzenia cywilizacji łacińskiej, „wolność” – istota polskości i „solidarność” – doświadczenie wspólnoty zrodzonej w sierpniu 1980 roku.

Instytut Pamięci Narodowej wypełnia zaszczytne zadanie składania wniosków, na podstawie których Prezydent Rzeczypospolitej przyznaje Krzyż Wolności i Solidarności. Pamięć narodu o ludziach oddanych sprawie wolności i solidarności oraz nasza wierność tym wartościom są jednym z fundamentów niepodległości.

106. rocznica Bitwy Warszawskiej

W rocznicę zwycięskiej Bitwy Warszawskiej, obchodzonej 15 sierpnia, dobrze jest przypomnieć jej bohaterów. Jednym z nich jest niewątpliwie ksiądz Ignacy Jan Skorupka.

Ignacy Skorupka urodził się 31 lipca 1893 r. w Warszawie. Rodzina, choć niezamożna, miała chlubne tradycje. Wśród Skorupków estymą cieszyli się dawni przodkowie, w tym hrabia Adam Franciszek Skorupka, literat i dyrektor teatru, oraz liczni powstańcy styczniowi (córką powstańca była m.in. matka Ignacego). Ks. Ignacy Skorupka 13 sierpnia 1920 r. wyruszył z Warszawy z grupą 800 żołnierzy ochotników,

by piechotą przez Żąbki i Rembertów powędrować do wsi Ossów, do której dotarł późnym wieczorem. Już kilka godzin później słychać tam było odgłosy strzałów. O godzinie 5.30 ruszył do swojej pierwszej i ostatniej w życiu bitwy. Zginął w bitwie pod Ossowem 14 VIII 1920 r., towarzysząc w walce żołnierzom broniącym Warszawy przed Armią Czerwoną.

fot. ipn.gov.pl [15.08.2026]

46. rocznica przedstawienia 21 postulatów

W nocy z 16 na 17 sierpnia 1980 roku gdański Międzyzakładowy Komitet Strajkowy przedstawił 21 postulatów, dotyczących m.in. prawa do strajku i tworzenia wolnych związków zawodowych oraz uwolnienia wszystkich więźniów politycznych.

Listę 21 postulatów stworzyło wspólnie osiemnaście osób. Pracowali nad nią całą noc. Najpierw bowiem postulatów było kilka tysięcy – każdy zakład przyłączający się do strajku przysyłał swoje. Potem zostało ich tysiąc i wreszcie, po negocjacjach 21.

16 października 2003 roku dokument z 21 postulatami wpisany został na listę najbardziej wartościowych dokumentów świata UNESCO – Pamięć Świata.

Najważniejsze postulaty strajkujących stoczniovców dotyczyły utworzenia Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego i zapewnienia prawa do strajku. Wśród innych znalazły się m.in. żądania przywrócenia praw ludziom zwolnionym z pracy po strajkach w 1970 i 1976 roku, zniesienie represji za przekonania, przestrzeganie zagwarantowanej w Konstytucji PRL wolności słowa, druku i publikacji i wprowadzenie zasady doboru kadry kierowniczej na zasadach kwalifikacji, a nie przynależności partyjnej oraz zniesienie przywilejów Milicji Obywatelskiej, Służby Bezpieczeństwa i aparatu partyjnego.

Wszystkie postulaty zostały spisane na dwóch drewnianych tablicach przez Macieja Grzywaczewskiego i Arkadiusza Rybickiego, gdańskich studentów i członków Ruchu Młodej Polski, popierających dążenia strajkujących stoczniovców. Wspomniane tablice zostały zawieszane na bramie stoczni.

fot. Tablice z 21 postulatami Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego umieszczone na budynku portierni przy Bramie nr 2 Stoczni Gdańskiej im. Lenina – pl.wikipedia.org

50. rocznica śmierci ks. Romana Kotlarza

18 sierpnia 1976 r. zmarł ks. Roman Kotlarz. Ks. Roman Kotlarz w czerwcu 1976 r. wspierał protestujących robotników w Radomiu oraz osoby dotknięte represjami ze strony władz komunistycznych. Po wydarzeniach Czerwca 1976 r. był inwigilowany i prześladowany przez Służbę Bezpieczeństwa. Jego śmierć, następująca wkrótce po represjach, stała się symbolem ceny, jaką poniósł za swoją postawę i pomoc prześladowanym. Do dziś pozostaje jedną z ważnych postaci związanych z pamięcią o Radomskim Czerwcu 1976 r. Jego historia jest świadectwem odwagi i solidarności z osobami, które doświadczyły represji ze strony komunistycznego aparatu władzy.

Wciąż nie jest jasne, kto odpowiada za śmierć ks. Romana Kotlarza w sierpniu 1976 r. Ale dzięki ostatnim działaniom pionu śledczego IPN wiemy coraz więcej o tej sprawie, a tym samym o mechanizmach działania PRL-owskiego aparatu represji wobec duchowieństwa katolickiego.

Ksiądz Kotlarz jest symbolem, swoistą „twarzą” protestu robotniczego w czerwcu 1976 r. Związane z tym wydarzenia są znane, przypomnijmy więc tylko, że liczący wówczas niespełna 48 lat kapłan towarzyszył radomskim robotnikom w czasie pokojowej części manifestacji 25 czerwca 1976 r. i najprawdopodobniej pobłogosławił ich w czasie przemarszu przed kościołem św. Trójcy w centrum Radomia. Po powrocie zaś do podradomskiego Pelagowa, gdzie pełnił obowiązki proboszcza, wygłosił kilka bardzo emocjonalnych kazań, w których upominał się o osoby represjonowane. Z powodu tych kazań w kolejnych dniach ksiądz stał się obiektem szykan i nękań ze strony funkcjonariusze SB. 12 lipca 1976 r. został wezwany do Prokuratury Wojewódzkiej w Radomiu na tzw. rozmowę ostrzegawczą ze specjalnie przybyłym z Warszawy Zbigniewem Młynarczykiem, zastępcą dyrektora Departamentu Postępowania Karnego Prokuratury Generalnej, a 21 lipca 1976 r. do Kurii

w Sandomierzu wpłynęło pismo Wydziału ds. Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Radomiu informujące o „szkodliwej dla Państwa działalności ks. Romana Kotlarza z Parafii Rzymsko-Katolickiej w Pelagowie”. Równocześnie rozpoczęło się, mające już zdecydowanie kryminalny charakter, nękanie księdza przez tzw. nieznanymi sprawców, czyli funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa, którzy bili go czy wręcz torturowali na terenie plebanii w Pelagowie, a według późniejszych ustaleń prokuratury – także komendy MO w Radomiu. 15 sierpnia 1976 r. ksiądz zasnął w czasie Mszy św., nazajutrz został przewieziony do szpitala w Krychnowicach, gdzie 18 sierpnia 1976 r. zmarł. Sekcja zwłok wykazała, że przyczyną śmierci było krwotoczne zapalenie płuc.

70. rocznica Jasnogórskich Ślubów Narodu

26 sierpnia 1956 roku na Jasnej Górze zostały uroczyste złożone Śluby Jasnogórskie. Treść Ślubów opracował bl. Ks. Kardynał Stefan Wyszyński. Tekst odnowionych ślubów króla Jana Kazimierza z 1656 roku, Kardynał Wyszyński napisał w Komańczy 16 maja 1956 roku, gdzie przebywał jako więzień. Śluby zostały złożone uroczystie na Jasnej Górze 26 sierpnia 1956 roku jako Jasnogórskie Śluby Narodu Polskiego przez milionową rzeszę pielgrzymów oraz cały Episkopat Polski.

80. rocznica zamordowania Danuty Siedzikówny INKI

28 sierpnia przypada 80. rocznica śmierci Danuty Heleny Siedzikówny ps. Inka – sanitariuszki, łączniczki oraz działaczki antykomunistycznego podziemia niepodległościowego. Senat RP podjął przez aklamację uchwałę w sprawie 80. rocznicy śmierci Danuty Heleny Siedzikówny „Inki”. Uchwała głosi, że „postać Danuty Siedzikówny symbolizuje tragizm i heroizm pokolenia Żołnierzy Niezłomnych, których jedyną winą była miłość do Ojczyzny”.

W uchwale przypomniano, że „W grudniu 1943 r. wstąpiła do Armii Krajowej. Po przejściu szkolenia medycznego służyła jako sanitariuszka i łączniczka w 4. szwadronie 5. Wileńskiej Brygady AK, dowodzonej przez mjr. Zygmunta Szendzielarza ps. Łupaszka. W czerwcu 1945 r. została aresztowana przez komunistyczny aparat bezpieczeństwa za współpracę z podziemiem, jednak z transportu odbił ją patrol 5. Brygady Wileńskiej. »Inka« natychmiast powróciła do działalności konspiracyjnej. Podczas walk z grupami operacyjnymi UB, MO i KBW niosła pomoc medyczną rannym partyzantom, a także – kierując się etyką lekarską – rannym milicjantom. 20 lipca 1946 r., w wyniku dekonspiracji, została ponownie aresztowana w Gdańsku podczas wykonywania zadania zakupu leków”.

INKA, mimo brutalnego śledztwa, bita i poniżana, zachowała niezłomną postawę i nikogo nie wydała. Na podstawie kłamliwych oskarżeń 3 sierpnia 1946 r. Wojskowy Sąd Rejonowy w Gdańsku skazał osiemnastoletnią dziewczynę na karę śmierci. Wyrok ten był jawnym mordem sądowym. W ostatnim grypsie Inka napisała słowa, które stały się jej testamentem: „Jest mi smutno, że muszę umierać. Powiedźcie mojej babci, że zachowałam się jak trzeba. Wyrok wykonano 28 sierpnia 1946 r. Przed strzałem zdążyła wykrzyczeć: Niech żyje Polska! Niech żyje Łupaszka!”.

Miejsce pochówku INKI zostało przez komunistów utajnione. Dopiero we wrześniu 2014 r. zespół Instytutu Pamięci Narodowej odnalazł jej szczątki na Cmentarzu Garnizonowym w Gdańsku, gdzie 28 sierpnia 2016 r. odbył się uroczysty pogrzeb państwowy. W 1991 r. III Rzeczpospolita unieważniła skazujący ją wyrok. Prezydent RP Lech Kaczyński odznaczył ją pośmiertnie Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, a prezydent RP Andrzej Duda mianował na pierwszy stopień oficerski.

Uchwała Senatu głosi, że „postać Danuty Siedzikówny symbolizuje tragizm i heroizm pokolenia Żołnierzy Niezłomnych, których jedyną winą była miłość do Ojczyzny”. „Senat Rzeczypospolitej Polskiej, w uznaniu wybitnych zasług i patriotycznej postawy, uroczystie upamiętnia Danutę Helenę Siedzikówną ps. Inka w 80. rocznicę śmierci”.

46. rocznica podpisania Porozumień Sierpniowych

31 sierpnia obchodzimy kolejną, już 46. rocznicę podpisania Porozumień Sierpniowych - Porozumień podpisanych w Gdańsku, w Szczecinie oraz w Jastrzębiu.

Dzień 31 sierpnia obchodzony jest jako polskie święto państwowe – Dzień Solidarności i Wolności – obchodzone na pamiątkę podpisania Porozumień Sierpniowych z 1980 roku.

Dzień Solidarności i Wolności został ustanowiony ustawą w 2005 r. dla upamiętnienia podpisania Porozumień Sierpniowych między władzami PRL i komitetami strajkującymi w Szczecinie, Gdańsku, Jastrzębiu-Zdroju i Hucie Katowice (Dąbrowa Górnicza). Zakończyły one strajki w 1980 r. i zapoczątkowały powstanie wielomilionowego ruchu społecznego „Solidarność” oraz proces upadku komunizmu w Polsce.

Zasadnicze uroczystości corocznie odbywają się w Gdańsku oraz lokalnie w Szczecinie i w Jastrzębiu. Główne uroczystości miały miejsce w Gdańsku, w historycznej Sali BHP Stoczni Gdańskiej, a następnie pod bramą nr 2, na pl. Solidarności w Gdańsku. Uroczystości zakończono mszą św. w kościele św. Brygidy.

Podczas uroczystości z okazji obchodów 46. rocznicy podpisania Porozumień Sierpniowych oraz powstania NSZZ „Solidarność” w Sali BHP Stoczni Gdańskiej Prezydent RP Karol Nawrocki wręczył Krzysztofowi Wyżkowskiemu najwyższe odznaczenie państwowe Rzeczypospolitej Polskiej – Order Orła Białego.

fot. prezydent.pl – Mikołaj Bujak/KPRP oraz x.com – @DudaSolidarnosc [31.08.2026]

MODLITWA ZA POLSKĘ – KS. JERZY POPIEŁUSZKO

Msza Święta za Ojczyznę 27 marca 1983 r.

Msza święta jest najdoskonalszą formą modlitwy, którą zanoszą lud wierny do Boga – Ojca ludów i narodów. Przez naszą modlitwę chcemy służyć Bogu i ludziom. Chcemy Boga włączyć w trudne i bolesne sprawy naszej Ojczyzny. Służyć Bogu to szukać dróg do ludzkich serc. Służyć Bogu to mówić o złu jak o chorobie, którą trzeba ujawnić, aby móc leczyć. Służyć Bogu to piętnować zło i wszelkie jego przejawy.

Opis męki i śmierci naszego Zbawiciela ukazuje nam, ile Chrystus musiał wycierpieć, znieść poniewierki i upokorzeń od tych, którzy nie chcieli przyjąć słów prawdy przez Niego głoszonej, od tych, którzy wydali na Niego niesłuszny wyrok śmierci przez ukrzyżowanie. Taka była nagroda zgromadzona Chrystusowi za jego miłość i poświęcenie dla dobra ludzkości. Ale zapomniano, ale nie chciano rozumieć, że Miłość i Prawdę można ukrzyżować, ale nie można zabić. Tam, na krzyżu, Prawda i Miłość odniosły triumf nad złem, nad śmiercią, nad nienawiścią.

Jesteśmy uczniami Chrystusa i dlatego rozumiemy, jak bardzo brak prawdy i triumf nienawiści w naszej Ojczyźnie stoi na przeszkodzie wspólnego budowania domu ojczyznie, stoi na przeszkodzie dialogu i porozumienia między braćmi.

Ojciec Święty na mszy św. w stolicy Salvadora powiedział, że „przeciwko dialogowi jest zaplanowane taktyczne kłamstwo, które nadużywa człowieka, używa fałszywych form propagandowych, rozjadrza agresywności. Dialog staje się bezowocny, kiedy strony kierują się ideologiami, które są przeciwne godności ludzkiej, które w walce widzą główny motor historii, w sile źródło prawa, a w podziale ludzi na przyjaciół i nieprzyjaciół ABC polityki. Dialog nie jest chwytem taktycznym, ale szczerym wysiłkiem, by dać odpowiedź i doprowadzić do zgody pośród strapienia, bólu i zmęczenia tak wielu ludzi spragnionych pokoju...”

Problem, który mamy dzisiaj wspólnie rozważyć, jest niezwykle trudny, ale czas ku temu jest chyba stosowny. Bowiem przed dwoma dniami Ojciec Święty otworzył Rok Jubileuszowy, rok odkupienia i pojednania.

Nie ulega wątpliwości, że ogromna większość społeczeństwa oczekuje porozumienia i ugody, ale na uczciwych warunkach.

O ugodę społeczną wołali od początku stanu wojennego biskupi polscy, ale oni też od samego początku określali jasno i wyraźnie warunki tej ugody. Zdecydowanie potępiali to wszystko, co sprzeciwia się porozumieniu. I tak, już 15 grudnia 1981 roku biskupi stwierdzili, że decyzja władz o wprowadzeniu stanu wojennego stanowiła cios dla społecznych oczekiwań i nadziei na to, że drogą porozumienia można rozwiązać istniejące problemy naszej Ojczyzny. Konsekwentnie postulowali biskupi potrzebę dialogu i wykluczenie radykalnych środków, w wyniku których dochodzi do pobicia, utraty życia lub zdrowia. Przypominali wielokrotnie, że związek zawodowy „Solidarność”, broniący praw ludzi pracy, jest konieczny do przywrócenia równowagi życia społecznego. W lutym ubiegłego roku pouczali, że stronami ugody społecznej są władza rządząca i wiarygodni przedstawiciele zorganizowanych grup społecznych, w tym mającego szeroką aprobatę społeczną NSZZ „Solidarność”. A gdy aktem bezprawia 8 października 1982 roku zawieszone dotąd organizacje związkowe zostały zdelegalizowane, ksiądz prymas przemawiając w Niepokalanowie stwierdził, że bez konsultacji z klasą robotniczą, z którą Kościół jest bardzo związany, został zniesiony największy element podmiotowości społecznej, a więc poważny partner autentycznego dialogu, i że przez delegalizację „Solidarności” jako organizacji związkowej został zadany społeczeństwu dotkliwy ból.

Kościół zdecydowanie potępił nadużycie władzy, jakie miało miejsce względem internowanych w Kwidzynie, oraz próby odsyłania zdrowych internowanych do zakładów psychiatrycznych. Ostro potępione były fakty zmuszania do podpisywania deklaracji niezgodnych z sumieniem.

A więc z jednej strony piętnowanie zła, przemocy, z drugiej jednocześnie wołanie o ugodę społeczną, o pojednanie, o dialog.

Co dzisiaj ciągle przeszkadza, co nie służy pojednaniu?

Wielu z obecnych w świątyni mogłoby wymienić cały szereg przyczyn utrudniających narodowe pojednanie.

Na pewno nie służy pojednaniu gorycz bezsilności i upokorzenia, jakiego doznaje wiele naszych sióstr i braci na co dzień.

Nie służy pojednaniu procesy ludzi, którzy są demokratycznie wybranymi przedstawicielami świata pracy. Jeżeli są winni, mogą odpowiadać tylko przed tymi, którzy ich wybrali i im zaufali.

Nie służy pojednaniu przetrzymywanie w więzieniach tylu sióstr i braci naszych z powodu odmienności ich przekonań. A co za tym idzie – tęsknota dzieci za uwięzionymi matkami czy ojcami, żony oczekujących na powrót mężów i matek na powrót synów czy córek, rozbite rodziny, ich niepokoję i udręki.

Nie służy pojednaniu urządzenie łapanek wśród ludzi, którzy w nastroju powagi wracają, z patriotycznych nabożeństw do rodzinnych domów.

Nie służy pojednaniu demonstracja siły na ulicach miasta, w pobliżu modlących się w kościołach wiernych, czy przywożenie prowokatorów w okolice kościoła, jak to miało miejsce przed miesiącem w naszej dzielnicy.

Nie służy pojednaniu ciągły brak dla młodzieży takich warunków, w których mogłaby ona realizować kształtowanie osobowości według obranych zasad i uczyć się życia społecznego w organizacjach młodzieżowych odpowiadających jej światopoglądowi.

Nie służy pojednaniu posiekane dekretami o stanie wojennym, cenzurowane artykuły, zwłaszcza w prasie prawdziwie katolickiej, takiej jak „Tygodnik Powszechny” „Gość Niedzielny” czy „Niedziela”.

Nie służy pojednaniu dokumenty podpisywane przez magistrów, kierowników kadr, w których jest napisane, że za zorganizowanie nowych związków w zakładzie proponuje się działaczowi „Solidarności” dwukrotnie wyższe zarobki, a kiedy ten chce zostać wierny swojemu sumieniu, otrzymuje pismo, na mocy którego natychmiast jest przeniesiony na niższe stanowisko i wysłany do pracy w zakładzie na przeciwległym krańcu Warszawy. Oto jedno z takich pism.

To, co mówię w tej chwili, nie jest mieszaniną się do polityki. Za tym kryje się cierpienie ojca, zatroskanego o byt materialny kilkusobowej rodziny.

Ale dość przykładów.

Te wszystkie krzywdy wyrządzone narodowi trzeba naprawić i zasiąść przy stole w celu wspólnego poszukiwania dróg wyjścia.

W pojednaniu musi być jeden wspólny cel, dobro Ojczyzny i poszanowanie ludzkiej godności. Trzeba wyciągnąć ręce do pojednania w duchu miłości, ale i w duchu sprawiedliwości, bo jak mówił Ojciec Święty przed pięciu laty, nie może istnieć miłość bez sprawiedliwości. Miłość przerasta sprawiedliwość, a równocześnie znajduje potwierdzenie w sprawiedliwości.

Naród chce pojednania, chce ugody, ale chce gwarancji, nie słownych deklaracji. Chce gwarancji, że znowu nie będzie oszukany, że jego trud i praca nie będą zmarnowane. Chce, by ugoda nie była kapitulacją, rezygnacją z ideałów, tęsknot i wiary w lepszą, godniejszą przyszłość.

Wielki Tydzień i Święta Wielkanocne niech będą czasem modlitwy dla nas, którzy w górę unosimy krzyże naszego cierpienia, krzyże zbawienia, znak zwycięstwa dobra nad złem, życia nad śmiercią, miłości nad nienawiścią.

A dla was, bracia, którzy w sercach chowacie opłakaną nienawiść, niech będzie czasem refleksji, że przemoc nie zwycięża, choć może przez jakiś czas triumfować. Mamy tego najlepszy dowód spod krzyża Chrystusa. Tam również była przemoc, była nienawiść do prawdy. Ale przemoc i nienawiść zostały pokonane przez aktywną miłość Chrystusa.

Bądźmy więc silni miłością, modląc się za braci błędzących, nie potępiając nikogo, ale piętnując i demaskując zło. Prośmy słowami Chrystusa, jako Jego wyznawcy, słowami, które On wypowiedział z krzyża: „Boże, Ojcie. Odpuść im – bo nie wiedzą co czynią” (Łk 23,34). A nam daj, Chryste, większą wrażliwość na działanie miłości niż siły i nienawiści.

Amen.

Przemoc w niemieckiej edukacji i nauce

Wojciech Pillich

Uczestnicy procesu edukacji bywają narażeni na przemoc pod różnymi postaciami. Zakres tego zjawiska w szkołach niemieckich, w zakresie przemocy seksualnej, przedstawiają badania Instytutu ds. Zapobiegania Przemocy (PETZE, gGmbH), przeprowadzone na zlecenie Niezależnej Federalnej Komisji ds. Badania Przemocy Seksualnej wobec Dzieci (UKASK). Wyniki tych badań zawarto w opracowaniu *Przemoc seksualna a szkoła – co nauczyciele powinni wiedzieć*^{1,2}. Ich rezultatem są publikacje, jak np. *Szkoła miejscem zbrodni*³. O dostrzeżeniu powagi tego długoletniego problemu może świadczyć powołanie w 2010 roku przy niemieckim rządzie Niezależnego Federalnego Komisarza ds. Wykorzystywania Seksualnego Dzieci i Młodzieży (UBSKM)⁴, którego urząd w 2025 roku jeszcze ustawowo wzmocniono oraz nadano jego Komisji stały statut⁵. Do roku 2010 przemoc seksualna wobec dzieci i młodzieży w placówkach edukacyjnych przez dziesięciolecia była praktycznie niewidoczna, stanowiła tabu.

Także według niemieckiego Związku Zawodowego Edukacji i Nauki (Gewerkschaft Erziehung und Wissenschaft) – (GEW), wcześniej przemoc seksualna nie miała znaczenia w jego działalności. Jeszcze w 2011 roku, w poradniku GEW pt. *Przemoc ma wiele twarzy: Informacje i praktyczna pomoc dla szkół*⁶, przemocy seksualnej poświęcono 2 strony. Dalej omówione ostatnie raporty federalny i zlecony przez GEW, z badań przemocy seksualnej w szkołach, mają już po 166 i 367 stron. Według poradnika problem przemocy ma załatwić przywołanie ratyfikowanej przez Niemcy w 1992 roku Konwencji ONZ z 1989 roku o prawach dziecka, zobowiązującej szkoły jako instytucje, a także ich personel, „do ochrony dzieci powierzonych ich opiece oraz do wzmacniania ich praw i poczucia własnej wartości”.

W wymienionym poradniku chroni się jednak nauczycieli, zwracając uwagę, że „kadra nauczycielska powinna również odpowiednio przeciwdziałać nieufności i insynuacjom krążącym w szkole”, a ... „nauczyciele mogą skorzystać z szerokiej i różnorodnej oferty licznych instytucji oferujących doradztwo lub wsparcie”. Aby jednak w przypadku podejrzenia nadużycia, nauczyciele nie musieli działać „pod presją czasu i w stresie psychicznym – wskazane są kursy doskonalenia zawodowego dla kadry”. Taki poradnik napisały i zredagowały kobiety z Wydziału Polityki Kobiet Zarządu Głównego GEW.

W niniejszym artykule nowy ogłód na przemoc, omówiono w dwóch oddzielnych zakresach: jako występujący w oświacie oraz w szkolnictwie wyższym i nauce.

Remedium na nadużycia w obszarze edukacji szkolnej ma być uzupełnienie wiedzy pracowników organów nadzoru oświatowego, a także dyrektorów szkół i nauczycieli. Ponieważ aby mogli „rozpoznawać oznaki przemocy, klasyfikować je i działać właściwie, potrzebują oni niezbędnych kompetencji”⁷, co ma wystarczyć, jak twierdzi prof. Edith Glaser – autorka federalnych badań przeprowadzonych na zlecenie UBSKM⁸, zaprezentowanych w grudniu 2025 roku. Tym badaniem objęto osoby, które doświadczyły lub były świadkami przemocy seksualnej w szkołach w latach 1949–2010. Głośnym przykładem było nawet zamknięcie szkoły w Odenwald w Ober-Hambach w Hesji w 2015 roku po wielu dekadach występowania nadużyć. Badania wykazały, że największą grupę sprawców stanowią nauczyciele (w około 95% mężczyźni), a częściej niż przeciętnie nauczyciele wychowania fizycznego. W wyniku „częstego bliskiego kontaktu fizycznego” związanego z nauczaniem, tworzą oni „szczególnie wrażliwą grupę”. Autorom badań jednak nie zgłaszano nagłych napaści, lecz raczej „wcześniej istniejące relacje” z rzekomo „romantyczną” postacią – relacje oparte na zaufaniu, pielęgnowane świadomie przez sprawców. Osoby dotknięte przemocą to w 80% kobiety. Ofiary doświadczyły przemocy seksualnej nie tylko w szkołach (40%), ale także poza szkołą (25%). Generalnie nie były to incydenty odosobnione. Prawie 70% ofiar, których relacje przeanalizowano, podejrzewało, że inne osoby w szkole wiedziały o napaściach seksualnych. Często przedkładano reputację szkoły nad ochronę dzieci i młodzieży. „Mamy nadzieję, że to studium przypadku zachęci lokalne społeczności do zajęcia się problemem przemocy seksualnej wobec dzieci i młodzieży, do przeanalizowania własnej historii szkolnej (...) i wysłuchania osób dotkniętych

przemocą (...) oraz do wyciągnięcia wniosków z tych wszystkich wydarzeń dla dalszego rozwoju systemu szkolnictwa”, stwierdziła prof. Julia Gebrande - przewodnicząca Komisji UBSKM.

Natomiast związek GEW samokrytyczne badania dotyczące oświaty, zlecił dwom instytutom badawczym: Institut für Praxisforschung und Projektberatung (IPP) oraz Institut für Bildung und Forschung e. V. (Dissens). Objęły one dwa zagadnienia:

- W jakim stopniu strategię dyskursu „pedoseksualnego” były tolerowane lub powielane w niektórych częściach GEW?, oraz
- Czy ofiary przemocy seksualnej w strefie działalności GEW otrzymywały wsparcie od organizacji, a jeśli tak, to w jakiej formie? Czy też wsparcie było udzielane przede wszystkim sprawcom, na przykład w formie związkowej ochrony prawnej?

Badania zaowocowały raportem pt. *Analiza naukowa dotycząca sposobu, w jaki GEW radził sobie z przemocą seksualną od 1950 r. do dzisiaj*⁹, który zaprezentowano na konferencji prasowej¹⁰ w Berlinie 1 lipca 2025 roku. Ponadto przedstawiono tam prezentację raportu¹¹ oraz oświadczenie Maike Finnern – przewodniczącej GEW na temat raportu¹². Raport ukierunkowany jest na przemoc seksualną w sferze oddziaływań Związku, lecz także ma znaczenie w ocenie ogólnego odnoszenia się do przemocy seksualnej w niemieckich szkołach.

Omówienia tego obszernego dokumentu pod tytułem *Długa krzywa uczenia się*¹³, podjęły się jego współautorki w *Erziehung & Wissenschaft* – czasopiśmie GEW. Jak stwierdzają, z ponad dwuletnich badań wynika, że przemoc seksualna wobec dzieci i młodzieży praktycznie przez dziesięciolecia była nieobecna w debatach związkowych. Do lat 60. XX wieku dominowało przekonanie, że „nieostrożni koledzy” byli prowokowani przez „uwodzicielskie dziewczęta” do dopuszczania się wobec nich samych przemocy seksualnej, a oskarżenia są „prowokacją” ze strony dzieci. Prawna pomoc GEW koncentrowała się wtedy na obronie oskarżonych nauczycieli, a nie na poszkodowanych dzieciach. Ignorowano nierównowagę sił między pokoleniami, głosy ofiar, także męskich ofiar przemocy seksualnej. Uważano, że zagrożenie dla dzieci i młodzieży znajduje się poza szkołą, a nie w jej obrębie. Następnie w latach 70. i 80. bagatelizowano relacje między dorosłymi a nieletnimi, a niektóre grupy („Bündnis”, AG Schwule Lehrer (Grupa Robocza Nauczycieli Gejów)) domagały się legalizacji takich relacji. Głoszono „wyzwolenie od norm seksualnych”, lekceważono podległość i potrzebą ochrony dzieci. Brakowało struktur wsparcia dla ofiar przemocy seksualnej oraz głosów ofiar w publikacjach związkowych. W latach 90. i 2000. pomijano osąd zjawiska z perspektywy ofiar, brakowało struktury, pozwalającej ofiarom na bezpieczne zgłaszanie doświadczeń, a osoby podnoszące te tematy wewnątrz związku, spotykały się z dezaprobatą i izolacją. Badania wykazały sieciowe powiązania między członkami GEW a organizacjami i podmiotami, które propagowały lub trywializowały kontakty seksualne między dorosłymi a dziećmi i młodzieżą. Wskazano w raporcie na trwającą od dziesięcioleci, wątpliwą prawną ochronę oraz „oczyszczanie z zarzutów oskarżonych członków GEW, a także ich kolegów, kosztem dzieci i młodzieży, które były ofiarą przemocy seksualnej”.

Głównym problemem w wykrywaniu nadużyć ma być brak przejrzystości, ponieważ takie przypadki są często rozpatrywane wyłącznie wewnątrz szkoły. Ponadto brakuje wytycznych dla prowadzenia dochodzenia, kryteriów dla tworzenia dokumentacji nadużyć oraz standardów dla kształcenia odpowiedzialnego personelu. Trudności zmiany sytuacji także wynikają z głębokiego przekonania środowiska, że jesteś „przede wszystkim kolegą, a dopiero w drugiej kolejności obrońcą uczniów” oraz oskarżaniu sygnalizującego nadużycia o błędy proceduralne i przesadną reakcję¹⁴. Przyczyną takiej postawy, ocenianej jako typowa, ma być brak w szkołach „profesjonalnych struktur zajmujących się zapobieganiem przemocy na tle seksualnym”.

Autorzy raportu za konieczną uważają kulturową i edukacyjną reformę w GEW. Stwierdzają, że nie wystarczą zmiany proceduralne. Proponują „głęboką zmianę kultury organizacyjnej”: przeprowadzenie niezależnej, anonimowej ankiety wśród członków, aby poznać ich doświadczenia i potrzeby. Zalecają zmiany w prawie członkowskim - rezygnację z automatycznie przyznawanej pomocy prawnej w przypadku wątpliwości dotyczących winy, prawo do pomocy ofiarom przemocy ze strony innych członków GEW oraz wspieranie edukacji seksualnej i prewencji. Zaleca się szkolenie prawników związkowych w zakresie rozpoznawania i unikania stereotypów dotyczących przemocy seksualnej, krytyczną analizę starszych artykułów i publikacji GEW, zabieranie

przez GEW aktywnego głosu w debacie publicznej na temat ochrony dzieci, edukacji seksualnej i praw dziecka, wychodząc poza ramy związkowe.

GEW wzywa także do utworzenia międzyuczelnianych struktur wsparcia dla osób dotkniętych nieprawidłowościami, zapewniających im profesjonalne wsparcie prawne i psychologiczne. Te struktury powinny być nie tylko uprawnione do udzielania porad, ale także do nakładania sankcji. Przepisy powinny być podobne do tych obowiązujących przy ochronie sygnalistów.

Przykładowy jest głos ekspertki, która sama doznawała przemocy seksualnej, który zatytułowała: *Niestety, moja historia nie jest szczególnie wyjątkowa*¹⁵. Píše ona, że „sprawcy działają celowo i stosują odpowiednie strategie. Wybierają swoje ofiary i dezorientują je. Celowo i systematycznie przekraczają granice. W moim przypadku zawsze wiązało się to z bardzo bliskimi i długotrwałymi uściskami, zabawami polegającymi na dotykaniu i tym podobnymi. Straciłam wycucie co jest „normalne” (...). „Statystycznie w każdej klasie szkolnej jedno lub dwoje dzieci padło ofiarą przemocy seksualnej”. Uważa ona, że „potrzebujemy jednoznacznego uznania, że jakakolwiek aktywność seksualna między nauczycielami a dziećmi, młodzieżą i innymi osobami narażonymi na niebezpieczeństwo, jest z gruntu szkodliwa i niezgodna z naszym etosem zawodowym”.

Podsumowując, autorzy raportu GEW stwierdzają, że: „Niniejszy raport powinien (...) stać się impulsem do dalszych badań (naukowych) nad rozwiązaniem tego problemu i w żadnym wypadku nie powinien oznaczać zakończenia procesu rozliczenia się z przeszłością”. Autorzy formułują około 30 rekomendacji dotyczących stanu osób dotkniętych przemocą, bezpieczeństwa pracy, czasopism i publikacji, ochrony prawnej oraz polityki społecznej.

Przewodnicząca Związku GEW Maike Finnern na konferencji prasowej¹⁶, oświadczyła, że przedstawione badanie nie oznacza zakończenia procesu rozliczeń z przeszłością w GEW. Poglądy i powiązania, które w przeszłości umożliwiały lub trywializowały przemoc seksualną, a nawet nadal występują, muszą zostać poddane refleksji wewnątrz organizacji i wpłynąć na stan obecny. Proponuje się wśród członków i społeczności zawodowej przykładowo podnoszenie świadomości, kwalifikacji w zakresie prewencji i interwencji, prawnych konsekwencji oraz rozszerzenie działań lobbujących i budowanie sojuszy politycznych. Ciągłe kształcenie i podnoszenie świadomości wśród członków społeczności zawodowej, dostosowywanie wytycznych i procedur rozpatrywania wniosków o ochronę prawną.

Przewodnicząca GEW w opublikowanym oświadczeniu do raportu zatytułowanym *Przerwać ciszę, przyjąć odpowiedzialność, wzmocnić ochronę*¹⁷ stwierdza natomiast, że przemoc seksualna w placówkach edukacyjnych wymaga gruntownego zbadania oraz wyciągnięcia realnych konsekwencji i dotyczy to również GEW. Píše o szokującej rzeczywistości, „która ma miejsce w samym sercu naszego społeczeństwa – nawet tam, gdzie bezpieczeństwo, opieka i ochrona powinny być zagwarantowane: w przedszkolach, szkołach, internatach i placówkach opieki społecznej dla młodzieży. Miejsca uważane za bezpieczne schronienia okazały się dla wielu dzieci miejscami zbrodni. Przeróżające szacunki, że mniej więcej co siódmy lub ósmy dorosły w Niemczech doświadczył przemocy seksualnej w dzieciństwie lub okresie dojrzewania, rozdzierają otwartą ranę na naszym wizerunku jako nowoczesnego, oświeconego społeczeństwa”. Analiza ujawniła nie tylko „godne ubolewania incydenty, ale także wzorce strukturalne: wpływ dyskursu mizoginistycznego, kulturę uniewinniania oskarżonych i rażącą ślepotę na perspektywę ofiar”. Jest to „to mroczny rozdział, którego nie da się już zamiatać pod dywan”.

W imieniu GEW (Związku Zawodowego Pracowników Edukacji i Nauki) jego Przewodnicząca Maike Finnern, szczerze przeprosiła wszystkich, „którzy zostali skrzywdzeni, których cierpienie zostało w rezultacie zbagatelizowane lub zaprzeczone”.

Przyjmując zalecenia podane w raporcie, Przewodnicząca w oświadczeniu pisze, że każda organizacja działająca w obszarze edukacji musi zmierzyć się z podejrzeniami, że przemoc mogła występować, a może dalej ma miejsce w jej szeregach. Wartość mają jedynie działania, które idą za wzniosłymi słowami. Potrzebne są „wiążące polityki bezpieczeństwa, szkolenia dla wszystkich pracowników, jednolite i restrykcyjne przepisy dotyczące ochrony prawnej oraz konsekwentne uwzględnianie perspektywy osób dotkniętych przemocą”. Wszyscy

badający zarzuty dotyczące nadużyć, nie mogą kierować się przede wszystkim lojalnością wobec współpracowników, ale muszą wyraźnie stanąć po stronie osób potencjalnie narażonych.

Obecnie GEW angażuje się wypracowywanie wspólnych postaw i koncepcji pedagogicznych. Już na kongresie związku w Berlinie w 2025 roku, w rezolucji *Wspólne kształtowanie przyszłości – postawa pedagogiczna jako fundament udanej edukacji* stwierdzono, że „Dziecko jest w centrum”. A w kolejnej rezolucji kongresu wzywa się do zapisania praw dziecka w Ustawie Zasadniczej (Konstytucji Niemiec). „Zobowiązałoby to polityków do uwzględniania interesów dzieci we wszystkich decyzjach, niezależnie od tego, czy dotyczą one planowania osiedli mieszkaniowych, transportu, czy najlepszych możliwości edukacji, zabawy i wypoczynku”. „Prawa dziecka, są ważnym krokiem w kierunku bardziej sprawiedliwego i pokojowego świata”¹⁸, jak stwierdza dokument.

Atmosfera panująca w oświacie przekłada się na obszar studiów i uczelni. Tolerowanie przemocy seksualnej w szkołach powoduje, że studenci oraz pracownicy uczelni i instytutów naukowych uważają tą przemoc jak i inną przemoc za normę, co wyrażają mówiąc: „myślałem, że to po prostu związane jest z moją pracą”. Taką rzeczywistość właśnie potwierdzają wymienione słowa, w oryginale: *Ich dachte, das gehört einfach dazu*, wybrane jako podtytuł poradnika GEW mającego nawet: *Rozpoznawanie, nazywanie i przeciwdziałanie nadużyciom władzy w szkolnictwie wyższym i badaniach*¹⁹, dotyczącego spraw jak w nazwie. Poradnik został opracowany przez Grupę Roboczą ds. przeciwdziałania nadużyciom władzy w szkolnictwie wyższym i sektorze badań naukowych przy Zarządzie Głównym GEW. Ma on na celu podniesienie świadomości na temat nadużywania władzy w środowisku akademickim, dostarczenie informacji o formach i konsekwencjach nadużywania władzy oraz wskazanie sposobów przeciwdziałania temu zjawisku.

Grupa Robocza stwierdza, że „wszędzie tam, gdzie występują relacje władzy, istnieją również możliwości i sposoby jej nadużywania. System nauki i szkolnictwa wyższego charakteryzuje się wysokim stopniem zależności i dużą asymetrią władzy. Taka struktura sprzyja nadużyciom władzy oraz ich niewykrywaniu i nieściganiu.” Takie oświadczenie otwiera rezolucję *Skuteczne zwalczanie nadużyć władzy w środowisku akademickim* z 30. Zwyczajnego Kongresu GEW, który odbył się w Berlinie w maju 2025 r.

Uniwersytety i instytucje badawcze wykazują szczególnie dużą nierównowagę władzy. W przeciwieństwie do innych instytucji czy firm, w uczelni przełożeni wydają polecenia nie tylko swoim pracownikom, ale także studentom czy doktorantom, a także studenci-pracownicy, są w szczególności uzależnieni od egzaminatorów i promotorów. Co więcej, istnieją wyraźne, nieformalne i subtelne hierarchie pozycji. Mamy do czynienia ze strukturami, które szczególnie ułatwiają nadużywanie władzy – od przywłaszczania własności intelektualnej i żądania niepłatnych nadgodzin czy zastępstw, po upokarzanie, rasistowskie lub seksistowskie obelgi oraz napaści słowne i fizyczne.

Temat zwalczania nadużyć władzy w środowisku akademickim był kontynuowany na Kongresie GEW 11 października 2025 roku. Jego rezultatem jest m.in. rezolucja²⁰, którą przytoczono w obszernych fragmentach. W rezolucji GEW wezwał rząd federalny, rządy krajów związkowych, uczelnie, szpitale uniwersyteckie i pozau uniwersyteckie instytucje badawcze do wywiązywania się ze swoich obowiązków, zniesienia hierarchii i nierównowagi władzy, zapewnienia skutecznego wsparcia osobom poszkodowanym, opracowania skuteczniejszych wariantów nakładania sankcji oraz ich wdrożenia. Stwierdził, że niezbędne jest podnoszenie świadomości na wszystkich szczeblach decyzyjnych, ponieważ pozycje władzy w środowisku akademickim są zróżnicowane, a zależności są wielowymiarowe.

To co tworzy szczególną zależność i ułatwia nadużywanie władzy, według GEW, jest zatrudnienie na czas określony. W prawie pracy ustawodawca federalny musi więc skutecznie ograniczyć możliwość zawierania umów na czas określony i tworzenia bardziej trwałych stosunków pracy.

W przepisach dotyczących szkolnictwa wyższego należy ustanowić regulacje zmniejszające nierównowagę pozycji. W szczególności należy rozdzielić hierarchiczne relacje zawodowe między profesorami a doktorantami lub pracownikami naukowymi ze stopniem doktora, w taki sposób, aby rozdzielić funkcję nadzorczą od oceny pracy nad podnoszeniem kwalifikacji naukowych. Zależności pojawiają się również wobec studentów

zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, stypendystów oraz studentów, także wtedy gdy nie mają oni umowy o pracę.

Na poziomie krajowym należy utworzyć międzyuczelniane struktury wsparcia dla osób dotkniętych nieprawidłowościami, aby zapewnić im profesjonalne wsparcie prawne i psychologiczne. Struktury te oprócz porad i monitorowania powinny mieć możliwość nakładania sankcji. Pełnienie funkcji monitorującej oznacza, że powinny przetwarzać i publikować anonimowe informacje zwrotne, aby decydenci i opinia publiczna mogli być informowani o problematycznych wydarzeniach i na ich podstawie podejmować konkretne działania. Pod tym kątem powinien być dokonany przegląd prawa dyscyplinarnego i jego ewentualna modyfikacja.

Uczelnie i instytuty zostały wezwane do wydania wytycznych mających na celu zapobieganie nadużywaniu władzy oraz do utworzenia wsparcia i doradztwa. Osoby pełniące funkcje kierownicze muszą regularnie uczestniczyć w szkoleniach z zakresu przywództwa.

Oceniając inicjatywy, zauważa się w Niemczech duży wkład pracy w nagłośnienie zjawisk przemocy w edukacji i nauce oraz próby wypracowania administracyjnych sposobów ograniczenia przemocy i nadużywania władzy. Pozostaje jednak otwartym pytanie, czy przedstawione działania komisarza niemieckiego rządu, jak również propozycje GEW, zidentyfikowały wszystkie istotne czynniki sprzyjające stosowaniu przemocy. I wobec tego mogą znacząco zmniejszyć przemoc, zwłaszcza przemoc seksualną towarzyszącą niemieckiej edukacji i nauce. Jako związek zawodowy, GEW ma przecież ograniczone oddziaływanie na środowisko zewnętrzne.

Dalej komentując, raport omawia przemoc seksualną także w kontekście historycznym, od początku XX wieku do dnia dzisiejszego, jak była ona postrzegana i oceniana publicznie, a to różni się znacznie w zależności od dekad i grup społecznych. Zwrócono przy tym uwagę, że „zaangażowanie opinii publicznej i naukowców tym tematem nie jest ciągłym, postępującym procesem, lecz raczej ruchem falowym”. Takie podejście do problemu, może sugerować usprawiedliwianie zjawiska przemocy. Pojawia się chęć sprowadzania problemu do przestrzegania założeń moralnych obowiązujących w danym okresie. W takim ujęciu jest brak odniesienia do podstaw podejmowania decyzji przez uczestników procesu edukacji i badań, niepodważalnego kryterium, odniesienia do nadprzyrodzonej godności osoby.

Jako remedium na przemoc w szkole raczej nie wystarczy zastosowanie zalecanych przepisów administracyjnych, podniesienie jakości procedur i poziomu pomocy prawnej dla poszkodowanych. Jakoś same takie działania realnie w pełni i skutecznie praw dziecka dotychczas nie zabezpieczały, gdyż w dużym zakresie już wcześniej obowiązywały, w tym choćby już na początku przywołanej Konwencji ONZ. Skuteczniejsze w zapobieganiu przemocy może nie być karanie, jego dolegliwość, a odpowiednia zmiana postawy uczestników procesu edukacji. O zapobieganiu przemocy wprawdzie pisze się w poradniku Grupy Roboczej, tylko że jego skuteczność zależy od sposobu zapobiegania.

W analizie zjawiska nie sięgnięto do innych jego głównych przyczyn. Nie analizowano powiązania przemocy seksualnej z kulturą nudystyczną promowaną szczególnie w Niemczech przed i po II wojnie światowej (Freikörperkultur (FKK)), także na obozach dla dzieci, pozbawiającą je ich naturalnej wstydlivosti.

Nie zauważa się wpływu na przemoc seksualną seksualizacji dzieci prowadzonej, od żłobków i przedszkoli poczynając, zgodnie ze *Standardami edukacji seksualnej w Europie*²¹, tzw. „wytycznymi WHO”, naruszającymi granice wstydu i dezorientującymi tożsamość dzieci. Seksualizacja uważana jest za konieczną, gdyż *To są czasy gender*²², a „płeć i seksualność są areną walki politycznej. (...) Feminizm i queerowość podważają powszechne przekonanie o rzekomo wyraźnych biologicznych granicach binarnych ról płciowych i burzą panujące hierarchie płciowe”, jak stwierdza członek Zarządu GEW ds. Kobiet, Równości i Polityki Płciowej, w tekście sąsiadującym z alarmującymi publikacjami o przemocy seksualnej, jak wspomniana wcześniej *Szkoła miejscem zbrodni*. Przeciwdziałanie tej seksualizacji określa się bowiem *Kampanią przeciw gender*²³, preferując w czasopiśmie GEW teksty o występującym w sieciach „szaleństwie genderowym”, pragnącym znieść edukację seksualną w szkołach i zagrażającym studiom gender na uniwersytetach.

Tymczasem w praktyce wytyczne WHO uwzględniające pedofilskie koncepcje eksploracji seksualnej dzieci korelują ze wzrostem liczby napaści seksualnych na dzieci w żłobkach w całym kraju²⁴, co przedstawiono w tym dokumentalnym filmie. Film pokazuje, że w Niemczech wzrosła liczba przypadków wykorzystywania seksualnego dzieci w przedszkolach, a ten wzrost wynika z wytycznych WHO dotyczących edukacji seksualnej, które według analizy francuskiego socjologa Thibaulta Kerlirzina, są silnie inspirowane ideologią pedofilską²⁵. A „dyskurs pedofilski wypacza wykorzystywanie seksualne jako rzekome prawo dzieci do seksualności, propagując akty seksualne dorosłych wobec dzieci jako nieszkodliwe, a nawet korzystne dla rozwoju” – jak pisze osoba wykorzystywana seksualnie jako nastolatka²⁶. Tymczasem takie działania mają być kontynuowane zgodnie z unijną „Strategią Równości LGBTIQ+ na lata 2026–2030”. Ma ona na celu promowanie ideologii transpłciowej w edukacji i szkole, wprowadzenie programów edukacji „inkluzywnej” i „różnorodnej” oraz stworzenie środowisk szkolnych, które „celebrują różnorodność”²⁷.

Czy można zatem mieć nadzieję na gruntowną zmianę opisanej sytuacji za pomocą prezentowanych środków? Istnieją poważne wątpliwości. Zachodzi bowiem fundamentalna sprzeczność: jak wyeliminować przemoc seksualną wobec dzieci i młodzieży, gdy stosuje się wytyczne WHO inspirowane ideologią pedofilską oraz równocześnie wprowadza się zalecane restrykcyjne prawo wobec przemocy seksualnej. Występuje tu równoczesne podgrzewanie i chłodzenie emocji. Powstaje więc chaos, stan charakterystyczny dla rewolucji. Lecz może o to chodzi „zarządzającym porządkiem”.

Czy z zaprezentowanej sytuacji w Niemczech wynikają jakieś wnioski dla polskiej edukacji i nauki, w tym dla Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”? Powinny wynikać. Krajowa Sekcja Nauki już wkrótce po upublicznieniu w Polsce *Standardów edukacji seksualnej w Europie*, protestowała przeciwko ich wprowadzaniu do polskiej szkoły²⁸, także przeciwko wdrożeniu w Polsce zalecanego przez Radę Europy podręcznika *Compass*, którego nową postać obecnie wprowadza Minister Edukacji Narodowej pod hasłem „Kompas Jutra”. Działania przeciwko „standardom deprawacji” już podejmowano w stanowiskach KSN, przedstawionych na przykład w publikacji *Inwazja ideologii gender rozwija się*²⁹ i należy je kontynuować. Temat jest bardzo aktualny, między innymi wobec działań Ministerstwa Edukacji Narodowej, próbującego „nadrobić opóźnienia” w zakresie edukacji seksualnej w Polsce.

Bibliografia:

- 1 Miosga M., Schele U.: Sexualisierte Gewalt und Schule – Was Lehrerinnen und Lehrer wissen müssen. BELTZ-Verlag 2018, 133 S. <https://petze-institut.de/produkt/sexualisierte-gewalt-und-schule-was-lehrerinnen-und-lehrer-wissen-muessen/>
- 2 Glaser E.: Sexualisierte Gewalt und Schule. Unabhängige Kommission des Bundes zur Aufarbeitung sexuellen Kindesmissbrauchs. Berlin, November 2025, 166 S. https://www.aufarbeitungskommission.de/wp-content/uploads/Fallstudie-Sexualisierte-Gewalt-und-Schule_Aufarbeitungskommission_bf_web.pdf
- 3 Goddar J.: Tatort Schule. Erziehung & Wissenschaft E&W, nr 3/2026, s. 30-31. https://www.gew.de/fileadmin/media/publikationen/hv/Zeitschriften/Erziehung_und_Wissenschaft/2026/GEW-EW-03-2026-web.pdf
- 4 Unabhängige Bundesbeauftragte gegen sexuellen Missbrauch von Kindern und Jugendlichen. Bundesministerin für Bildung, Familie, Senioren, Frauen und Jugend. <https://www.bmbfsfj.bund.de/bmbfsfj/ministerium/behoerden-beauftragte-beiraete-gremien/unabhaengige-beauftragte/unabhaengige-bundesbeauftragte-gegen-sexuellen-missbrauch-von-kindern-und-jugendlichen-86324>
- 5 Gesetz zur Stärkung der Strukturen gegen sexuelle Gewalt an Kindern und Jugendlichen Vom 3. April 2025. Bundesgesetzblatt 2025 Nr 107.
- 6 Gewalt hat viele Gesichter. Informationen und Praxishilfen für die Schule. Redaktion: Gützkow F., Jenter A. Gewerkschaft Erziehung und Wissenschaft. Frankfurt, Juni 2011, 50 S. [file:///C:/Users/User/Downloads/GEW_2011_Gewalt-hat-viele-Gesichter%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/GEW_2011_Gewalt-hat-viele-Gesichter%20(1).pdf)
- 7 Goddar J.: Tatort Schule. Erziehung & Wissenschaft E&W, nr 3/2026, s. 30-31. https://www.gew.de/fileadmin/media/publikationen/hv/Zeitschriften/Erziehung_und_Wissenschaft/2026/GEW-EW-03-2026-web.pdf
- 8 Sexualisierte Gewalt und Schule. Fallstudie. Red. Prof. Dr. Glaser E. u.a. Unabhängigen Kommission des Bundes zur Aufarbeitung sexuellen Kindesmissbrauchs. Berlin, November 2025 https://www.aufarbeitungskommission.de/wp-content/uploads/Fallstudie-Sexualisierte-Gewalt-und-Schule_Aufarbeitungskommission_bf_web.pdf
- 9 Wissenschaftliche Aufarbeitung zum Umgang mit sexualisierter Gewalt in der GEW von 1950 bis heute. Institut für Praxisforschung und Projektberatung (IPP), Institut für Bildung und Forschung e. V. (Dissens). Berlin/München, Juni 2025, 367 S. <https://kurz.gew.app/studie-gewalt>
- 10 Aufarbeitungsprozess soll fortgesetzt werden. <https://www.gew.de/aktuelles/detailseite/aufarbeitungsprozess-soll-fortgesetzt-werden>

- 11 Zentrale Ergebnisse der Studie "Wissenschaftliche Aufarbeitung zum Umgang mit sexualisierter Gewalt in der GEW von 1950 bis heute" 02.07.2025 - (pdf - 1.06 MB)
- 12 Statement Maike Finnern zur Veröffentlichung der Studie „Wissenschaftliche Aufarbeitung zum Umgang mit sexualisierter Gewalt in der GEW von 1950 bis heute“ 02.07.2025 - (pdf - 224.08 KB)
- 13 Täubrich M. (Dissens), Dill H. (IPP): Eine lange Lernkurve. Erziehung & Wissenschaft E&W, nr 9/2025, s. 30-33.
https://www.gew.de/fileadmin/media/publikationen/hv/Zeitschriften/Erziehung_und_Wissenschaft/2025/GEW-EW-09-2025-RZ-Web.pdf
- 14 Goddar J.: Tatort Schule. Erziehung & Wissenschaft E&W, nr 3/2026, s. 30-31.
https://www.gew.de/fileadmin/media/publikationen/hv/Zeitschriften/Erziehung_und_Wissenschaft/2026/GEW-EW-03-2026-web.pdf
- 15 Kracht K.: Leider ist meine Geschichte keine besondere. Erziehung & Wissenschaft E&W, nr 9/2025, s. 34-37.
https://www.gew.de/fileadmin/media/publikationen/hv/Zeitschriften/Erziehung_und_Wissenschaft/2025/GEW-EW-09-2025-RZ-Web.pdf
- 16 Aufarbeitungsprozess soll fortgesetzt werden.
<https://www.gew.de/aktuelles/detailseite/aufarbeitungsprozess-soll-fortgesetzt-werden>
- 17 Finnern M.: Schweigen brechen, Verantwortung übernehmen, Schutz stärken. Erziehung & Wissenschaft E&W, nr 9/2025, s. 38-39.
https://www.gew.de/fileadmin/media/publikationen/hv/Zeitschriften/Erziehung_und_Wissenschaft/2025/GEW-EW-09-2025-RZ-Web.pdf
- 18 Hedtke K.: Das Kind steht Im Mittelpunkt. Erziehung & Wissenschaft E&W, nr 9/2025, s. 24-25.
https://www.gew.de/fileadmin/media/publikationen/hv/Zeitschriften/Erziehung_und_Wissenschaft/2025/GEW-EW-09-2025-RZ-Web.pdf
- 19 Machtmissbrauch in Hochschule und Forschung erkennen, benennen und entgegenwirken. Ich dachte, das gehört einfach dazu. Eine Handreichung der GEW. Autor: „AG gegen Machtmissbrauch im Organisationsbereich Hochschule und Forschung“ im Geschäftsführenden Vorstand der GEW. März 2026, 30 S. (Rozpoznawanie, nazywanie i przeciwdziałanie nadużyciom władzy w szkolnictwie wyższym i badaniach. Myślałem, że to po prostu należy do mojej pracy. Poradnik GEW)
[file:///C:/Users/User/Downloads/Machtmissbrauch-HuF-2026-A4-web%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Machtmissbrauch-HuF-2026-A4-web%20(2).pdf)
- 20 Effektiv Machtmissbrauch in der Wissenschaft bekämpfen. 11.10.2025 3.36 Effektiv Machtmissbrauch in der Wissenschaft bekämpfen
- 21 Standardy edukacji seksualnej w Europie. Podstawowe zalecenia dla decydentów oraz specjalistów zajmujących się edukacją i zdrowiem. Biuro Regionalne Światowej Organizacji Zdrowia dla Europy i Federalne Biuro ds. Edukacji Zdrowotnej (BZgA). Wyd. Czelej Sp. Z o.o., Lublin, 2012. <https://whocc.bioeg.de/en/publications/standards-for-sexuality-education/>
- 22 Breidenic h T.: Die Zeiten Gendern sich. Erziehung & Wissenschaft E&W, nr 3/2026, s. 18.
- 23 Hedtke K.: Feldzug gegen Gender. Erziehung & Wissenschaft E&W, nr 3/2026, s. 10-13. .
https://www.gew.de/fileadmin/media/publikationen/hv/Zeitschriften/Erziehung_und_Wissenschaft/2026/GEW-EW-03-2026-web.pdf
- 24 Tatort Kita: Der woke Angriff auf unsere Kinder. (Przedszkole miejscem zbrodni: Atak przebudzonych na nasze dzieci.). Demo für Alle. https://www.youtube.com/watch?v=4glffL9P_jo
- 25 <https://www.lifesitenews.com/news/new-documentary-links-rise-in-german-daycare-sex-abuse-to-who-guidelines-shaped-by-pedophilia/>
- 26 Kracht K.: Leider ist meine Geschichte keine besondere. Erziehung & Wissenschaft E&W, nr 9/2025, s. 34-37.
https://www.gew.de/fileadmin/media/publikationen/hv/Zeitschriften/Erziehung_und_Wissenschaft/2025/GEW-EW-09-2025-RZ-Web.pdf
- 27 Kubacka A.: Szantaż finansowy i ideologiczna indoktrynacja - KE ogłasza nową Strategię. Ordo Iuris, 2025.
<https://ordoiuris.pl/analiza/szantaż-finansowy-i-ideologiczna-indoktrynacja-ke-ogłasza-nowa-strategie/>
- 28 Pillich W.: Krajowa Sekcja Nauki na wojnie cywilizacji. Wiadomości KSN nr 11-12/2013, s. 25-28.
https://www.solidarnosc.org.pl/ksn/bulletin/nr11_12-28212_213-29.pdf
- 29 Pillich W.: Inwazja ideologii gender rozwija się. Wiadomości KSN nr 7-8/2019, s. 20-21.
https://www.solidarnosc.org.pl/ksn/wp-content/uploads/2023/03/nr7-8_280-281.pdf

NADESŁANE PRZEZ CZYTELNIKÓW

Fotorelacja z wydarzeń w Polsce

Otwarcie wystawy Galerii S „EX LIBRIS POLONIAE. Historia, kultura i sztuka znaku książki”
Na wystawę zaprasza Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność” AGH.

EX LIBRIS POLONIAE – kolejna wystawa Galerii S

Po udanej inauguracji działalności reaktywowanej Galerii S, działającej pod patronatem NSZZ „Solidarność” AGH, przyszedł czas na kolejną interesującą inicjatywę prezentowaną w przestrzeni Biblioteki Głównej AGH – wystawę, której celem jest popularyzacja sztuki ekslibrisu.

Wystawa **„EX LIBRIS POLONIAE. Historia, kultura i sztuka znaku książki”** prezentuje wybrane ekslibrisy polskich i zagranicznych twórców, ukazując bogactwo tematyczne oraz różnorodność artystycznych interpretacji tej kameralnej formy grafiki. Te niewielkie dzieła, od wieków związane z kulturą książki, stanowią wyjątkowe świadectwo historii, zainteresowań i tożsamości swoich właścicieli, a jednocześnie ukazują bogactwo polskiej tradycji artystycznej.

Wśród prezentowanych prac szczególne miejsce zajmuje ekslibris przedstawiający Stanisława Staszica – wybitnego uczonego, reformatora, działacza społecznego i jednego z najwybitniejszych przedstawicieli polskiego oświecenia. Jego obecność na wystawie organizowanej w Akademii Górniczo-Hutniczej ma wymiar szczególny. Wizerunek patrona AGH przypomina o wartościach, które pozostają aktualne również dziś: odpowiedzialności za rozwój nauki, służbie społeczeństwu oraz trosce o rozwój człowieka.

Wystawa została przygotowana dzięki uprzejmości pana Jacka Owczarka, który od wielu lat popularyzuje sztukę ekslibrisu w przestrzeni społecznej. Realizacja tej ekspozycji – kolejnej inicjatywy Galerii S – była możliwa dzięki zaangażowaniu oraz organizacyjnemu wsparciu pracowników Biblioteki Głównej AGH.

Wybór tematu nie jest przypadkowy. Galeria S pragnie pozostać miejscem refleksji nad wartościami istotnymi dla człowieka i jego rozwoju. Ekslibris, jako forma sztuki użytkowej, przypomina, że piękno nie musi być oddzielone od codzienności. Przeciwnie – może być obecne w przedmiotach, które nam towarzyszą, wzbogacając je o wymiar duchowy i kulturowy. Jest świadectwem harmonii między funkcjonalnością a twórczością, między potrzebą praktyczną a dążeniem do wartości wyższych.

Nawiązując do słów Cypriana Kamila Norwida:

*„Bo piękno na to jest, by zachwycać,
Do pracy – praca, by się zmartwychwstało”,*

chcielibyśmy, aby prezentowane prace były nie tylko źródłem estetycznego zachwytu, lecz także zachętą do poszukiwania tego, co trwałe i wartościowe. W świecie nieustannych zmian ekslibris pozostaje symbolem przywiązania do książki, wiedzy, tradycji i kultury – wartości, które pomagają człowiekowi rozwijać się „zawsze w górę”.

Uroczysty wernisaż wystawy odbył się 26 czerwca br. w holu wystawowym Biblioteki Głównej AGH.

Wystawę można oglądać do 21 września 2026 roku. Serdecznie zapraszamy wszystkich zainteresowanych historią książki, sztuką graficzną oraz dziedzictwem kulturowym do odwiedzenia ekspozycji i odkrycia niezwykłego świata polskiego ekslibrisu.

Ewa Słobodzian – kurator wystawy

Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność” AGH

Walia – Wielka Brytania

Wyspy Brytyjskie leżą na północno-wschodnim Atlantyku. W skład archipelagu wchodzi dwie główne wyspy: Wielka Brytania i Irlandia oraz ponad 6 tysięcy mniejszych wysp.

Walia jest częścią Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej.

Leży nad Morzem Irlandzkim w południowo-zachodniej części wyspy Wielka Brytania. Przez Walię przebiega pasmo Gór Kambryjskich z najwyższym szczytem – Yr Wyddfa (Snowdon) o wysokości 1085 m n.p.m.

Trzy największe miasta Walii, to stolica Walii Caerdydd/Cardiff {1} (335 tys. mieszk.), Abertawe/Swansea {2} (251 tys.) i Casnewydd/Newport {3} (160 tys.). Nazwy podane są w języku walijskim/ i w języku angielskim.

W 1267 roku Walia weszła w unię personalną z Anglią. W 1967 roku język walijski został prawnie zrównany z językiem angielskim. Stolicą Walii jest Cardiff (nazwa oznacza fort nad rzeką Taff). W XIX w. Cardiff rozwinął się dzięki transportowi węgla kamiennego z lokalnych kopalń. Kopalnia Big, obecnie muzeum, zakończyła wydobycie w 1980 r.

W Walii są 3 parki narodowe: **Park Narodowy Eryri (Snowdonia)** w północnej Walii, **Park Narodowy Bannau Brycheiniog (Brecon Beacons)** w południowej i środkowej Walii oraz **Park Narodowy Pembrokeshire Coast** na wybrzeżu zachodniej Walii.

W epoce lodowej poziom mórz się obniżył o ponad 100 m. Irlandia i Wielka Brytania połączone były lądolodem. Pod koniec epoki lodowej klimat ulegał stałemu ociepleniu, a niższe tereny zalewane były wodą. Wielka Brytania ponownie stała się wyspą ok. 7000 r. przed Chr. Na odsłoniętych terenach rozpoczęła się kolonizacja Gaelów, Brytów i plemion mówiących językami celtyckimi. Potem przybyli tu mnisi, Wikingowie, Normanowie i Anglosasi.

Po Wielkim Głodzie w Irlandii w XIX w. nastąpiła wielka emigracja oraz ekspansja Imperium Brytyjskiego. Irlandia była pod panowaniem brytyjskim. Podczas wojny o niepodległość Irlandii, 6 irlandzkich hrabstw pozostało w Wielkiej Brytanii, tworząc Irlandię Północną.

W pogodny sierpniowy poranek, wyruszamy autokarem z Sosnowca na camping do Panne w Belgii. Po drodze zwiedzamy słynne monolity w Stonehenge oraz krąg w Woodhenge. Zatrzymujemy się na moło w Brighton. Wjeżdżamy do Walii i zwiedzamy Cardiff – stolicę Walii.

1. Zamek Cardiff w miejscu rzymskiego fortu.

2. Wieża zegarowa w zamku Cardiff.

3. Zamek w Cardiff. Lwica.

4. Zamek w Cardiff. Smok Walijski.

5. Posadzka w zamku Cardiff.

6. Witraż w zamku Cardiff.

Jerzy Plantagenet – książę Clarence, brat angielskich królów Edwarda IV i Ryszarda III.

Izabela Neville – angielska arystokratka, córka potężnego Ryszarda Neville'a (hrabiego Warwick) i żona Jerzego.

7. Przy ratuszu w **Cardiff** stoi obelisk i tablica pamiątkowa ku pamięci polskich żołnierzy i marynarzy, którzy oddali życie podczas II Wojny Światowej. Tablicę ufundowali Polacy mieszkający w Walii i ich walijscy przyjaciele.

W 1949 r. na terenie dawnej bazy RAF zbudowano osiedle **Penrhos** dla Polaków, którzy nie mogli wrócić do Ojczyzny.

Obecnie osiedle jest przekształcane i wyburzane. W 2023 r. w osiedlu mieszkały 45 osoby, w tym 30 Polaków.

8. Następnie jedziemy do miasteczka **St David's**, gdzie jest duża anglikańska katedra św. Dawida z Menevii, patrona Walii, biskupa walijskiego, który zmarł w 589 r.

9. Z katedry idziemy szlakiem wzdłuż wybrzeża przez **Park Narodowy Pembrokeshire Coast**.

Oglądamy Fishguard Fort oraz zamki. Zwiedzamy zatopiony las w Borg, zatopiony przez morze pod końcu epoki lodowej. Jedziemy przez Park Narodowy **Snowdonia**. Zwiedzamy Caernanfon, wyspę Anglesey, Conwy i zamek Carlisle oraz oglądamy zaznaczony na ziemi przebieg muru Hadriana.

10. **Zamek Caernanfon**. Przejście między basztami.

11. Zabytkowy **Conwy Suspension Bridge** – jeden z pierwszych wiszących mostów drogowych na świecie, obok zamku Conwy.

Walię odebraliśmy, jako piękny kraj, bogaty w zabytki i oferujący wspaniałe przyrodnicze doznania.

Tekst i zdjęcia z wycieczki w 2012 r.

Antoni Winiarski

WYBRANE WYDARZENIA

styczeń-lipiec 2026

Ewa Sobieszczańska

3 stycznia. Siły zbrojne Stanów Zjednoczonych przeprowadziły nad ranem atak na Wenezuelę, w formie połączonego uderzenia lotniczego. Samoloty bojowe uderzyły na cele w rejonie stolicy Caracas oraz w kilku innych obszarach (m.in. lotniska i systemy obrony powietrznej). W ataku łącznie wykorzystano ponad 150 statków powietrznych USA, w tym bombowce, myśliwce i samoloty rozpoznawcze.

defence24.pl/sily-zbrojne/amerykanskie-uderzenie-na-wenezuele-jakich-sil-uzyto

Amerykanom udało się całkowicie obezwładnić obronę powietrzną Wenezueli. Atak bombowy i rakiety odwrócił uwagę sił obronnych Wenezueli od operacji specjalnej: desantu śmigłowcowego, zakończonego ujęciem prezydenta Wenezueli Nicolasa Maduro i jego żony.

xyz.pl/dzieje-sie/bbc-ujawnia-kulisy-operacji-absolute-resolve-w-wenezueli-1902

Prezydent Maduro i jego żona zostali śmigłowcem przewiezieni do USA i osadzeni w ciężkim areszcie w Nowym Jorku. Mają usłyszeć zarzuty związane m.in. z przestępczością narkotykową i terroryzmem. Źródła rządowe Wenezueli informują o śmierci co najmniej 80 żołnierzy i osób cywilnych, w tym dużej części wenezuelskich i kubańskich ochroniarzy Maduro. Donald Trump na konferencji prasowej przekazał, że nie zginął żaden amerykański żołnierz. Jeden amerykański śmigłowiec został trafiony, ale wrócił do bazy. Reakcje międzynarodowe na operację sił USA w Wenezueli są mocno podzielone. Sekretarz generalny ONZ António Guterres wyraził głęboki niepokój. Szefowa unijnej dyplomacji Kaja Kallas wydała oświadczenie, które poparło 26 państw członkowskich UE, bez Węgier. Unia Europejska wezwała do przestrzegania prawa międzynarodowego i praw człowieka. Poszanowanie woli narodu pozostaje jedynym sposobem na rozwiązanie kryzysu w Wenezueli, podkreślono w oświadczeniu. Szefowa Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen zaznaczyła, że UE „bardzo uważnie śledzi sytuację w Wenezueli”. Rzecznik Prasowy Prezydenta RP Rafał Leśkiewicz nazwał Nicolasa Maduro komunistycznym dyktatorem, który dwukrotnie sfałszował wybory prezydenckie, a realizowany przez niego szmugiel tysięcy kilogramów narkotyków do Stanów Zjednoczonych oraz w inne miejsca na świecie jest faktem. Wicepremier, minister obrony narodowej Władysław Kosiniak-Kamysz podkreślił, że polskie służby „wnikliwie analizują rozwój wydarzeń po atakach sił USA w stolicy Wenezueli”.

pap.pl/aktualnosci/swiat-reaguje-na-sytuacje-w-wenezueli

6 stycznia. Papież Leon XIV zamknął Drzwi Święte Bazyliki św. Piotra. Było to oficjalne zakończenie obchodów Roku Świętego, trwających od 24 grudnia 2024 r. Drzwi Święte zostaną ponownie otwarte za 25 lat. Podczas uroczystości obecny był prezydent Włoch Sergio Mattarella. Za ok. 10 dni od wewnętrznej strony będzie zbudowany mur z cegieł, aby zabezpieczyć Drzwi Święte. W murze zostanie umieszczona, zgodnie z tradycją, metalowa kapsuła, zawierająca protokół zamknięcia, monety wybite podczas Roku Świętego oraz klucze.

pl.aleteia.org/2025/12/30/drzwi-swiete-sie-zamykaja-czy-bog-mowi-to-koniec-laski/

9 stycznia. Prezydent RP Karol Nawrocki zawetował ustawę ACTA 3. W ocenie prezydenta nowe regulacje, w szczególności rozdział dotyczący procedur usuwania treści, mogły spowodować wprowadzenie pozasądowej, administracyjnej cenzury w polskim internecie.

goleniow.net/2026/01/09/prezydent-karol-nawrocki-zawetowal-acta-3-i-bardzo-dobrze/

Państwa Unii Europejskiej zgodziły się na zawarcie umowy handlowej z blokiem państw Ameryki Południowej Mercosur (Argentyną, Brazylią, Paragwajem i Urugwajem). Przeciwno porozumieniu głosowały: Polska, Francja, Irlandia, Węgry i Austria. Belgia wstrzymała się od głosu. Przedstawiciele UE i Mercosuru podpiszą porozumienie w stolicy Paragwaju Asunción 17 stycznia. Główne kontrowersje wokół umowy dotyczą zagrożenia dla europejskiego rolnictwa z powodu nierównej konkurencji. Europejscy rolnicy muszą przestrzegać restrykcyjnych norm unijnego Zielonego Ładu, przepisów dotyczących dobrostanu zwierząt, ochrony klimatu oraz ograniczeń w stosowaniu chemii rolnej. Podnosi to koszty produkcji w Europie. Producenci z Ameryki Południowej nie są obciążeni takimi kosztami i wymogami.

www.agropolska.pl/aktualnosci/polska/mercotur-co-to/

19 stycznia. Prezydent Karol Nawrocki rozpoczął wizytę w Szwajcarii, gdzie po raz pierwszy weźmie udział w 56. Światowym Forum Ekonomicznym w Davos – spotkaniu gromadzącym co roku liderów światowej polityki i gospodarki. Wśród tematów rozmów dominować będą sprawy bezpieczeństwa i kwestie gospodarcze.
prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/prezydent-rp-davos,113501

21 stycznia. PE przyjął rezolucję w sprawie skierowania umowy UE-Mercosur do TSUE, co oznacza, że ratyfikacja porozumienia jest wstrzymana. Rezolucję poparło 334 europarlamentarzystów, 324 głosowało przeciw, a 11 wstrzymało się od głosu.

31 stycznia. Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz, była ambasadorka w Rosji i obecna minister funduszy i polityki regionalnej, została wybrana na przewodniczącą Polski 2050. O przejęcie sterów w partii rywalizowała z Pauliną Hennig-Kłoską, która zdobyła ponad 40 głosów mniej. Uprawnionych było ponad 800 członków partii, a w głosowaniu wzięło udział 659 osób.

3 lutego. Z powodu niskiej temperatury we wtorek zajęcia odwołano w 549 szkołach. Najwięcej w województwach mazowieckim (213) i pomorskim (153) - przekazał resort edukacji.

10 lutego. Sędzia Dariusz Łubowski, który w grudnia 2025 r. zdecydował o uchyleniu Europejskiego Nakazu Aresztowania (ENA) b. wiceministra sprawiedliwości Marcina Romanowskiego, wskazując w uzasadnieniu m.in. na „łamanie przez władzę wykonawczą praw człowieka i wolności obywatelskich”, został odwołany z funkcji kierownika Sekcji Postępowania Międzynarodowego ds. z zakresu prawa karnego ze stosunków międzynarodowych w Sądzie Okręgowym w Warszawie.

prawo.pl/prawnicy-sady/sedzia-dariusz-lubowski-odwolany-z-funkcji-kierownika-sekcji-i-bez-dodatku,1538342.html

13 lutego. Sejmowa większość przegłosowała ustawę wdrażającą zaciągnięcie kredytu na 43,7 mld euro z Unii Europejskiej w ramach programu SAFE. Jest to pożyczka zaciągana przez UE na rynkach finansowych z długim okresem spłaty (do 45 lat) i zmiennym oprocentowaniem, w br. przewiduje się 3–4%. Środki z SAFE mają być przeznaczone na wzmocnienie bezpieczeństwa Polski, minimum 65% środków z pożyczki musi zostać wydane na sprzęt i usługi pochodzące od producentów z krajów Unii Europejskiej. W głosowaniu nad zaciągnięciem pożyczki wzięło udział 439 posłów. Za przyjęciem ustawy zagłosowało 236 posłów, przeciw – 199. Cztery osoby wstrzymały się od głosu. Przeciwko głosowały kluby PiS i Konfederacji. Debatę o SAFE obserwował ambasador Niemiec Migeul Berger. Europoseł Konfederacji Anna Bryłka wskazała osiem punktów, które budzą co najmniej wątpliwości jeśli chodzi o to, jak program przedstawiany jest przez przedstawicieli rządu, a co zawiera w rzeczywistości.

dorzeczy.pl/opinie/845477/brylka-podsumowuje-kredyt-z-safe-przyjrza-sie-szczegolom.html

28 lutego. Siły zbrojne Izraela i Stanów Zjednoczonych rozpoczęły bombardowanie celów w Iranie. 200 myśliwców dokonało nalotu na 500 różnych obiektów, m.in. w Teheranie, Isfahanie i w Tebrizie. W ataku zniszczone zostały m.in. pałac prezydencki i budynek Rady Bezpieczeństwa Narodowego. Państwowe media potwierdziły, że najwyższy przywódca Iranu, ajatollah Ali Chamenei, zginął w swoim biurze.

Reżim w Teheranie przeprowadza uderzenia odwetowe na Izrael, amerykańskie bazy, a także sąsiednie kraje nad Zatoką Perską. wpolityce.pl/swiat/relacja-usa-i-izrael-zaatakowaly-iran-chamenei-zginal,88946

12 marca. W wygłoszonym orędziu Prezydent Karol Nawrocki poinformował, że nie podpisze ustawy, która pozwala na zaciągnięcie przez Polskę pożyczki SAFE. – To jest mechanizm, w którym Bruksela poprzez tak zwaną zasadę warunkowości może arbitralnie wstrzymać finansowanie, a nasze państwo i tak nadal będzie musiało spłacać ten dług. Dlatego trzeba powiedzieć jasno: bezpieczeństwo pod warunkiem nie jest bezpieczeństwem. Bezpieczeństwo Polski nie może zależeć od obcych decyzji.

prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/oredzie-prezydenta-rp,116869

Prezydent skierował równocześnie do Sejmu projekt ustawy o Polskim Funduszu Inwestycji Obronnych: „Polski SAFE 0%”, który ma być oparty na finansowaniu wydatków obronnych z zysków i gospodarowania rezerwami Narodowego Banku Polskiego (NBP) bez konieczności zaciągania zagranicznych oprocentowanych pożyczek. prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/spotkanie-ws-polskiego-safe-0,116695

Marszałek Sejmu Włodzimierz Czarzasty poinformował, że po wstępnej analizie sejmowego Biura Legislacyj-

nego oraz Biura Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji projekt prezydencki nie otrzyma sejmowego numeru druku i nie będzie procedowany. rp.pl/polityka/art43989441-czarzasty-nie-nadalem-numeru-projektowi-polskiego-safe-0-proc

Papież Leon XIV mianował kardynała Konrada Krajewskiego, papieskiego jałmużnika, nowym arcybiskupem w Łodzi. Zastąpi na tym stanowisku kardynała Grzegorza Rysia, który w grudniu ubiegłego roku objął archidiecezję krakowską. Znany jest ze swojej bezkompromisowej postawy i bezpośredniego działania na rzecz ubogich. vaticannews.va/pl/watykan/news/2026-03/kard-krajewski-nowym-arcybiskupem-lodzi.html

13 marca. Na piątkowym, nadzwyczajnym posiedzeniu rząd przyjął uchwałę ws. programu Polska Zbrojna, która upoważnia dwóch ministrów do podpisania umowy dotyczącej unijnego programu SAFE. Jest ona odpowiedzią na decyzję prezydenta Karola Nawrockiego, który poinformował, że nie podpisze rządowej ustawy wdrażającej unijny mechanizm SAFE. W piątek po południu uchwała Rady Ministrów została opublikowana w Monitorze Polskim. rmf24.pl/fakty/polityka/news-rzad-dziala-szybko-wazna-uchwala-juz-w-monitorze-polskim,nld,8072072

Umowa pożyczki z programu SAFE to umowa międzynarodowa, a Konstytucja w art. 89 ust. 1 pkt 4 wskazuje, że ratyfikacji w formie ustawy wymagają umowy międzynarodowe dotyczące "znacznego obciążenia państwa pod względem finansowym". Jeżeli coś jest "znacznym obciążeniem", to właśnie pożyczka idąca w miliardy euro. Taka pożyczka na podstawie uchwały rządu będzie niezgodna z Konstytucją – ocenia konstytucjonalista prof. Ryszard Piotrowski.

Sejm wybrał sześcioro sędziów TK. Sam wybór sędziów przez Sejm nie oznacza objęcia urzędu sędziego TK. Niezbędne jest złożenie ślubowania wobec Prezydenta. Na zaproszenie prezydenta Karola Nawrockiego tylko dwoje z nich – Magdalena Bentkowska i Dariusz Szostek – 1 kwietnia złożyło ślubowanie w Pałacu Prezydenckim. Pozostałych czworga sędziów – Krystiana Markiewicza, Macieja Taborowskiego, Anny Korwin-Piotrowskiej i Marcina Dziurdy – Prezydent nie zaprosił na ślubowania z powodu, że od objęcia przez niego urzędu prezydenta, w Trybunale powstały dwa wakaty. W grudniu 2025r. w stan spoczynku przeszła sędzia Krystyna Pawłowicz oraz sędzia Michał Warciński. pap.pl/aktualnosci/dwoje-sedziow-tk-zlozylo-slubowania-w-obecnosci-prezydenta

14 marca. Wojna na Bliskim Wschodzie trwa już 15 dzień. Izrael prowadzi ofensywę w Libanie, Stany Zjednoczone informują o zniszczeniu celów wojskowych na irańskiej wyspie Chark. Napływają doniesienia o irańskich atakach z Bahrajnu, Iraku, Arabii Saudyjskiej. Iran grozi atakami na ZEA.

pl.euronews.com/2026/03/14/wojna-na-bliskim-wschodzie-15-dzien-atakow-usa-i-izraela-atak-na-wyspe-chark

9 kwietnia. Podczas uroczystości w sejmowej Sali Kolumnowej czworo sędziów, których Prezydent nie zaprosił na ślubowanie w dniu 1 kwietnia do Pałacu Prezydenckiego – Krystian Markiewicz, Maciej Taborowski, Anna Korwin-Piotrowska i Marcin Dziurda – złożyło ślubowanie z formułą, że robią to "wobec prezydenta", podczas gdy Prezydent był nieobecny na sali sejmowej. Prezes TK Bogdan Świączkowski nie uznał ślubowania w Sejmie jako ślubowania wobec prezydenta i nie dopuścił tych sędziów do orzekania – sytuacja czworga sędziów pozostaje przedmiotem sporu.

13 kwietnia. Papież Leon XIV rano wyruszył do Algierii – kraju, w którym nigdy wcześniej nie było papieża, a w którym Ojciec Święty podąży śladami św. Augustyna. W kolejnych dniach uda się do Kamerunu, Angoli i Gwinei Równikowej. Trzecia zagraniczna podróż apostolska Papieża będzie trwać do 23 kwietnia.

vaticannews.va/pl/papiez/news/2026-04/leon-xiv-papiez-podroz-apostolska-do-algierii-afryki.html

15 kwietnia. Mateusz Morawiecki powołał zapowiadane wcześniej Stowarzyszenie Rozwój Plus. Choć polityk zapewnia, że nie będzie to konkurencja dla PiS, władze Prawa i Sprawiedliwości nie ukrywają, że są niechętne inicjatywie byłego premiera, obawiając się rozłamu w partii. – Naszym celem jest tworzenie dodatkowej przestrzeni do dialogu, wymiany doświadczeń oraz inicjowania działań wspierających rozwój społeczny i gospodarczy Polski – przekonywał Morawiecki, cytowany przez Wirtualną Polskę.

dorzeczy.pl/kraj/874066/morawiecki-zalozyl-wlasne-stowarzyszenie-oto-lista-czlonkow.html

17 kwietnia. Minister sprawiedliwości Waldemar Żurek poinformował, że Prokuratura Regionalna w Katowicach wszczęła postępowanie karne w sprawie giełdy kryptowalut Zondacrypto, jednej z największych w naszej części Europy. „Śledztwo prowadzone jest w sprawie oszustwa i prania brudnych pieniędzy. Mamy coraz wię-

cej zgłoszeń polskich obywateli, którzy nie mogą odzyskać swoich środków. Zakresem śledztwa objęto zachowania podejmowane na terenie całego kraju w okresie od 2022 roku. Podstawą wszczęcia śledztwa były zawiadomienia osób pokrzywdzonych oraz doniesienia medialne” – powiedział.

gov.pl/web/pr-katowice/sledztwo-w-sprawie-zondacrypto

23 kwietnia. W wypadku drogowym zginął 36-letni polityk Nowej Lewicy poseł Łukasz Litewka (fot. TV Republika /Zrzut ekranu) . Podczas jazdy rowerem został śmiertelnie potrącony przez samochód. Do wypadku doszło po godzinie 13.00 na ul. Kazimierzowskiej w Dąbrowie Górniczej. Bezpośrednią przyczyną śmierci były rozległe obrażenia kończyn dolnych, które doprowadziły do wykrwawienia. Łukasz Litewka prowadził bardzo aktywną działalność charytatywną – inicjował akcje społeczne, w szczególności mające pomóc dzieciom z niepełnosprawnościami oraz porzuconym zwierzętom. Uroczystości pogrzebowe, w których uczestniczyło kilka tysięcy osób odbyły się 29 kwietnia w Sosnowcu i miały charakter państwowy. W pogrzebie wzięli udział m.in. prezydent Karol Nawrocki, marszałek Sejmu Włodzimierz Czarzasty oraz premier Donald Tusk. Podczas mszy w kościele św. Joachima w Sosnowcu odczytano postanowienie prezydenta o odznaczeniu Łukasza Litewki Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski „za wybitne zasługi w działalności publicznej i społecznej”.

Profesor Sławomir Cenckiewicz poinformował, że złożył rezygnację ze stanowiska szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego. – Wobec bezprawnych działań rządu Donalda Tuska, który nie szanuje prawomocnych wyroków sądów i bezpodstawnie odbiera mi prawo dostępu do informacji niejawnych, na ręce prezydenta Karola Nawrockiego w dniu 22 kwietnia 2026 r. złożyłem rezygnację ze stanowiska sekretarza stanu – szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego. Od teraz będę wspierał Pana Prezydenta w zupełnie innej roli. Mojemu następcy – gen. Andrzejowi Kowalskiemu i wszystkim moim współpracownikom z BBN udzielam poparcia, dziękuję i życzę powodzenia” – napisał w serwisie X.

25 kwietnia. Zmarł Andrzej Olechowski. Urodził się w 1947 r. w Krakowie. Był ministrem finansów w rządzie Jana Olszewskiego oraz ministrem spraw zagranicznych w rządzie Waldemara Pawlaka, współzałożyciel Platformy Obywatelskiej.

fot. olechowski.pl

28 kwietnia. Po ponad pięciu latach spędzonych w białoruskim więzieniu uwolniony został polski dziennikarz Andrzej Poczobut. „Ten dzień nie byłby możliwy bez prezydenta Donalda Trumpa, jego decyzji i jego specjalnego wysłannika” - przekazał wicepremier, szef MSZ Radosław Sikorski. Białoruska agencja państwowa BelTA podała, że do wymiany pięciu więźniów na pięciu innych doszło na granicy białorusko-polskiej. „Wydarzenie to było zwieńczeniem skomplikowanego i długotrwałego procesu negocjacyjnego między KGB Białorusi a polską Agencją Wywiadu, prowadzonego na bezpośrednie polecenie Prezydenta Białorusi” – czytamy. Jak dodano, w negocjacjach ostatecznie uczestniczyły służby wywiadowcze z siedmiu krajów. Prezydent USA Donald Trump 10 maja napisał na platformie Truth Social, że Andrzej Poczobut został uwolniony z białoruskiego więzienia dzięki wysiłkom jego i prezydenta RP Karola Nawrockiego.

2 maja. Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej (nie jest dniem wolnym od pracy). W ten dzień Polacy z dumą eksponują flagi na zewnątrz.

4 maja. Rozpoczyna się tegoroczny egzamin maturalny, do którego przystąpi około 344 840 zdających, którzy ukończyli szkołę ponadpodstawową w roku szkolnym 2025/2026. Przystąpią oni do ok. 711 365 egzaminów w części ustnej oraz ok. 1 853 760 egzaminów w części pisemnej. Wyniki egzaminu poznamy 8 lipca.

5 maja. Rozległy pożar lasów Roztocza (w powiatach biłgorajskim, zamojskim i tomaszowskim). Przez trudne warunki pogodowe i silny wiatr ogień rozprzestrzenił się na obszarze kilkuset hektarów. Zajmuje kolejne obszary leśne, w tym część Puszczy Solskiej, gdzie znajdują się rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary sieci Natura 2000 oraz pomniki przyrody. W akcji gaśniczej bierze udział kilkuset strażaków. Podczas działań z powietrza rozbił się samolot gaśniczy typu Dromader. Zginął 65-letni doświadczony pilot. Według wstępnych ustaleń, do wypadku samolotu mogły przyczynić się trudne warunki atmosferyczne, w tym silny wiatr i duże zadymienie. Okoliczności wypadku będą wyjaśniane przez Państwową Komisję Badania Wypadków Lotniczych oraz prokuraturę.

6 maja. Prezydent RP Karol Nawrocki wspólnie z Prezydentem Republiki Litewskiej Gitanasem Nausėdą w okolicach miejscowości Kamień na Litwie obserwowali współdziałanie wojsk z Polski, Litwy, Stanów Zjednoczonych i Portugalii w ramach ćwiczeń „Brave Griffin 26-II”. Celem ćwiczenia jest przygotowanie pododdziałów do przemieszczenia oraz realizacji działań obronnych we współpracy z sojusznikami z NATO, a także planowanie działań taktycznych, prowadzenie działań rozpoznawczych i natarcia.

prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/litwa-cwiczeniach-brave-griffin-26ii,119852

7 maja. Premier Donald Tusk odwiedził Watykan na zaproszenie Papieża Leona XIV, z którym odbył rozmowę w cztery oczy. „Ojciec Święty przypominał o potrzebie pokoju, pojednania i jednoczenia ludzi dobrej woli na całym świecie. Zwrócił się do Polaków, by nie tracili nadziei i łączyli się wokół pozytywnych wartości.”. Prezes Rady Ministrów potwierdził zaproszenie Papieża do Polski, które Ojciec Święty przyjął z radością.

gov.pl/web/premier/premier-w-watykanie--rozmowa-z-papiezem-o-pokoju-i-jednosci-swiatea

Premier Donald Tusk spotkał się w Rzymie z szefową włoskiego rządu Giorgią Meloni. „Polska i Włochy są gotowe do poważnych negocjacji, które powinny zakończyć się nowym traktatem. Nasze dwa kraje zasługują na relacje na najwyższym możliwym poziomie” – ocenił Premier.

gov.pl/web/premier/donald-tusk-i-giorgia-meloni-zapowiadaja-nowy-etap-wspolpracy-polski-i-wloch

Prezydent Karol Nawrocki złożył do Senatu wniosek o rozpisanie ogólnokrajowego referendum ws. europejskiej polityki klimatycznej. To jeden z punktów umowy programowej, którą Karol Nawrocki podpisał z Komisją Krajową NSZZ „Solidarność” jako kandydat na prezydenta. Podczas dzisiejszego posiedzenia senatorowie głosowali nad prezydenckim wnioskiem. Za przyjęciem wniosku głosowało 32 senatorów, przeciw – 57. Jedna osoba wstrzymała się od głosu. Senat wniosek odrzucił.

8 maja. Prezydent RP Karol Nawrocki postanowieniem z dnia 7 maja 2026 r. na podstawie art. 26 ust. 3 ustawy o obronie Ojczyzny wyznaczył Bartosza Grodeckiego – dyplomatę, urzędnika państwowego i eksperta ds. bezpieczeństwa – na stanowisko Sekretarza Stanu w Biurze Bezpieczeństwa Narodowego – Szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego. prezydent.pl/aktualnosci/nominacje/bartosz-grodecki-nowym-szefem-bbn,120013

11 maja. Prezydent RP Karol Nawrocki wręczył 162 akty powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego. Nowo powołani sędziowie złożyli wobec Prezydenta RP ślubowanie. Karol Nawrocki zaznaczył, że powaga urzędu sędziego wykracza zdecydowanie ponad spory polityczne w polskim państwie.

prezydent.pl/aktualnosci/nominacje/uroczystosc-wreczenia-nominacji-sedziowskich,120114

Prezydent RP Karol Nawrocki zawetował ustawę z dnia 17 kwietnia 2026 r. o koordynacji działań antykorupcyjnych oraz o likwidacji Centralnego Biura Antykorupcyjnego.

bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/10380,Prezydent-zdecydowal-o-zawetowaniu-ustawy-likwidujacej-CBA.html

12 maja. Bogdan Świączkowski ogłosił decyzję Trybunału Konstytucyjnego. Trybunał orzekł, że dokonany w marcu wybór sześciorga nowych sędziów Trybunału przez Sejm był niekonstytucyjny. „Procedura nie może wynikać z Regulaminu Sejmu i opierać się na uchwale. Zapisy powinny być zawarte w ustawie. Sam wybór sędziów przez Sejm nie oznacza objęcia urzędu sędziego TK. Niezbędne jest złożenie ślubowania wobec Prezydenta” – wyjaśniono.

polsatnews.pl/wiadomosc/2026-05-12/trybunal-konstytucyjny-podjal-decyzje-chodzi-o-sedziow-slubowanych-w-sejmie/

Zmarła Stanisława Celińska, wybitna polska aktorka teatralna i filmowa oraz wokalistka. Miała 79 lat. Przełomem była rola w filmie „Krajobraz po bitwie” w reżyserii Andrzeja Wajdy, która otworzyła jej drzwi do wielkiej kariery.

fot. Sławek / Wikimedia Commons / CC BY-SA 2.0

20 maja. Ponad 100 tysięcy osób przeszło ulicami Warszawy w zorganizowanym przez NSZZ „Solidarność” marszu pod hasłem „Razem dla Polski i Polaków”. Demonstranci wyruszyli w samo południe z Placu Zamkowego pod Sejm, zatrzymując się po drodze przed Pałacem Prezydenckim. Głównym celem manifestacji był sprzeciw wobec unijnej polityki klimatycznej oraz żądanie przeprowadzenia ogólnokrajowego referendum w tej sprawie.

25 maja. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Karol Nawrocki, postanowieniem z dnia 25 maja 2026 r. powołał z dniem 27 maja 2026 r. Zbigniewa Kapińskiego na stanowisko Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego.

Podstawą prawną decyzji był art. 183 ust. 3 Konstytucji, a wyboru dokonano spośród pięciu kandydatów przedstawionych przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego.

prezydent.pl/aktualnosci/nominacje/zbigniew-kapinski-pierwszym-prezesem-sadu-najwyzszego,121008

27 maja. Premier Donald Tusk oraz szef brytyjskiego rządu Keir Starmer podpisali Traktat o Partnerstwie w Dziedzinie Bezpieczeństwa i Obronności w wojskowej bazie lotniczej Northolt. „Chcemy bronić bezpiecznej Polski i Wielkiej Brytanii oraz chronić nasze wartości. Warszawa i Londyn wyniosły relacje dwustronne na najwyższy poziom. Traktat z Northolt przewiduje współdziałanie w obszarze wojskowości, przemysłu zbrojeniowego oraz cyberbezpieczeństwa. Celem obu państw jest skuteczne odstraszenie potencjalnego agresora – Rosji. To kolejne strategiczne porozumienie zawarte przez nasz kraj, po podpisaniu w 2025 roku podobnego traktatu z Francją” – powiedział premier.

29 maja. Płonie las w powiatach wołomińskim i mińskim na Mazowszu. Ogień objął już ponad 300 hektarów powierzchni. Wielki pożar, który wybuchł wczoraj, gasi kilkuset strażaków. Do akcji wkraczają też żołnierze wojsk obrony terytorialnej. Ewakuowano okolicznych mieszkańców.

rmf24.pl/regiony/warszawa/news-ogromny-pozar-lasu-kolo-warszawy-setki-strazakow-i-wojsko-w-,nld,8088294

4 czerwca. Boże Ciało. Ulicami miasta, w Myszyńcu na Kurpiach, przeszła Procesja Bożego Ciała, która od lat należy do najważniejszych wydarzeń w regionie. Uczestnicy uroczystości dają świadectwo wiary oraz przywiązania do kurpiowskiej tradycji. Tegoroczne obchody miały szczególną rangę. Tradycja Bożego Ciała w Myszyńcu została wpisana na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

moja-ostroleka.pl/news/uroczysta-procesja-bozego-ciala-w-myszyncu-kurpiowska-procesja-przeszla-ulicami-miasta-zdjecia-wideo

YouTube/zrzut ekranu

5 czerwca. Od 30 maja do 5 czerwca na szczecińskim odcinku Odry i Regalicy wyłowiono łącznie 200 kg śniętych ryb. Przyczyną była tzw. przyducha (niedotlenienie wody), typowa dla sezonu wiosenno-letniego. Dodatkowo wystąpiło zjawisko „cofki, do której dochodzi najczęściej podczas sztormów oraz silnych wiatrów północnych i północno-wschodnich. Badania wykazały, że w wodzie jest za mało tlenu i za dużo soli.

9 czerwca. Dziennikarz Leszek Kraskowski został decyzją Sądu Rejonowego w Piasecznie tymczasowo aresztowany na 3 miesiące pod zarzutem kierowania gróźb karalnych wobec komendanta powiatowego policji w Piasecznie i nielegalnego posiadaniem bron. Sprawa wywołała duże poruszenie, ponieważ Leszek Kraskowski zajmował się sprawą Polnordu i posła Romana Giertycha. Zarzucał prawnikowi przestępstwa popełniane wobec spółki Polnord i krytykował umorzenie śledztwa w tej sprawie. Leszek Kraskowski to były dziennikarz śledczy – między innymi "Rzeczpospolitej", "Wprost", "Super Expressu" i "Dziennika". Obecnie swoje materiały publikuje na własnym portalu internetowym i kanale na platformie YouTube.

dorzeczy.pl/kraj/899497/szukajace-kulisy-aresztu-kraskowskiego-co-mowi-prawnik.html

12 czerwca. W dniach 6-12 czerwca Papież Leon XIV odbył czwartą zagraniczną podróż apostolską, do Hiszpanii, pielgrzymując do Madrytu, Barcelony oraz na Wyspy Kanaryjskie. W Madrycie, w Boże Ciało – które jest obchodzone w Hiszpanii w niedzielę – we Mszy św. i procesji Bożego Ciała z Leonem XIV uczestniczyło 1,2 miliona ludzi. vaticannews.va/pl/papiez/news/2026-06/histeryczna-podroz-apostolska-do-hiszpania-papiez-leon-xiv.html

15 czerwca. Ministerstwo Finansów i Gospodarki zdecydowało o stopniowym ograniczeniu programu CPN (Ceny Paliwa Niżej), jako przyczynę wskazując zmieniającą się sytuację na Bliskim Wschodzie. Obniżona stawka podatku VAT na wskazane paliwa będzie obowiązywała do 30 czerwca 2026 r., natomiast 16 czerwca br. przestaną obowiązywać obniżone stawki akcyzy na wybrane paliwa silnikowe. Jak wynika z szacunków resortu, obniżka akcyzy na paliwa kosztowała budżet 700 mln zł miesięcznie, a obniżka VAT – 900 mln zł.

17 czerwca. Parlament Europejski zatwierdził w środę ustawę, która ma przyspieszyć odsyłanie migrantów niemających prawa pobytu w UE.

pl.euronews.com/europa/2026/06/17/parlament-europejski-zatwierdza-najostrzejsze-w-historii-prawo-migracyjne

19 czerwca. Magdalena Sobkowiak-Czarnecka została powołana na stanowisko wiceminister obrony narodowej. Wcześniej była pełnomocniczką rządu ds. programu SAFE.

rmf24.pl/fakty/polska/news-mon-ma-nowa-wiceminister-magdalena-sobkowiak-czarnecka-powol,nld,8090887

Dziennikarze portalu Zero.pl 17 czerwca ujawnili kulisy przyjmowania na SOR w Szpitalu Południowym w Warszawie polityków Koalicji Obywatelskiej i ich bliskich poza kolejką. Działacze partyjni mieli wykonywane badania niemal bezpośrednio po dokonaniu rejestracji, kierowano ich również do specjalnie wydzielonego komfortowego pomieszczenia nazywanego „salonikiem VIP. Specjalną kolejkę koordynował 28-letni lekarz w trakcie specjalizacji Dawid Kacprzyk, radny Koalicji Obywatelskiej, który pełniąc w szpitalu funkcję koordynatora Szpitalnego Oddziału Ratunkowego zarobił w 2025 roku 1,6 mln złotych. Jak się później okazało, D. Kacprzyk, który był również radnym warszawskiej dzielnicy Ursus i działaczem Koalicji Obywatelskiej, nie stawiał się na części dyżurów, za które pobierał wynagrodzenie. Naczelna Izba Lekarska złożyła 15 czerwca zawiadomienie do rzecznika odpowiedzialności zawodowej w sprawie D. Kacprzyka. Zarzut dotyczy opuszczenia dyżuru medycznego. D. Kacprzyk został zwolniony z pracy w szpitalu. Sam zrezygnował z członkostwa w KO i z mandatu radnego. Podczas konferencji prasowej poświęconej sytuacji w Szpitalu Południowym, która odbyła się 19 czerwca 2026 roku prezydent Warszawy Rafał Trzaskowski zapowiedział, że wszelkie nieprawidłowości ujawnione przez trwający audyt oraz kontrolę Najwyższej Izby Kontroli będą skutkowały konsekwencjami personalnymi i organizacyjnymi. Zdymisjonowano kierownictwo i radę nadzorczą Szpitala Południowego, a dwie wiceprezydentki stolicy złożyły rezygnacje z urzędu.

wydarzenia.interia.pl/kraj/news-afery-w-szpitalu-poludniowym-nik-opublikowala-raport,nld,23514410

30 czerwca. W Warszawskim Szpitalu Południowym prowadzono biznes pogrzebowy, czego zakazuje prawo. Szef prosektorium Artur Habowski promował zakład należący do swojej spółniczki z innej firmy i utrudniał odbieranie ciał zmarłych osób, gdy rodzina chciała skorzystać z usług konkurencji. Publikował też w internecie drastyczne zdjęcia ludzkich ciał. Prokuratura Okręgowa w Warszawie około miesiąc temu wszczęła śledztwo w sprawie nieprawidłowości, do których miało dochodzić w w tej placówce.

zero.pl/news/afery-w-szpitalu-poludniowym-w-prosektorium-szpitala-zrobiono-prywatny-biznes

6 lipca. Remont ponadstuletniej zapory Pilchowice na Dolnym Śląsku i ekstremalne upały doprowadziły do masowego śnięcia ryb oraz pogorszenia jakości wody. Zbiornik był opróżniany od kilku miesięcy. Osady denne spłynęły do rzeki Bóbr, niszcząc cenny ekosystem. Mieszkańcy są oburzeni, wędkarze przypominają, że ostrzegali przed takim scenariuszem, a zlecniodawca remontu, firma Tauron twierdzi, że działano w odpowiedni sposób. Z rzeki Bóbr i Jeziora Pilchowickiego wyłowiono łącznie około 15 ton martwych ryb.

national-geographic.pl/przyroda/katastrofa-ekologiczna-na-jeziorze-pilchowickim-i-rzece-bobry-tysiace-ryb-umieraly-w-meczarniach/

11 lipca. Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej. W tym roku przypada 83. rocznica tzw. krwawej niedzieli, podczas której w ok. 100 miejscowościach na Wołyniu doszło do największej fali mordów na Polakach. W imieniu Prezydenta RP Karola Nawrockiego przedstawiciele Kancelarii Prezydenta RP wzięli udział w uroczystych obchodach Narodowego Dnia Pamięci o Polakach – Ofiarach Ludobójstwa dokonanego przez OUN i UPA na ziemiach wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej.

prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/uroczystosci-w-83-rocznice-zbrodni-wozynskiej-aktywnosci-przedstawicieli-kprp,123276

28 lipca. Nowo wybrany przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwałą z dnia 11 czerwca 2026 r. sędzia Trybunału Konstytucyjnego Sławomir Patyra złożył wobec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Karola Nawrockiego ślubowanie.

Prezydent RP Karol Nawrocki wręczył akty powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego. Nowo powołani sędziowie złożyli wobec Prezydenta RP ślubowanie.

Do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego zostali powołani: Paweł Buczeń, Paweł Chmielnicki, Andrzej Michałowicz i Tomasz Szczurowski

29 lipca. Były premier Mateusz Morawiecki ogłosił utworzenie nowego klubu parlamentarnego przez 40 posłów i senatora. Klub ma być politycznym forum działania stowarzyszenia „Rozwój Plus”. PiS staje się nową, większą Solidarną Polską, my tego nie chcemy – powiedział. pap.pl/aktualnosci/morawiecki-postanowilismy-zalozyc-klub-parlamentarny-forum-do-dzialania-stowarzyszenia

W dniach 19-20 września br. odbędzie się coroczna Pielgrzymka Ludzi Pracy na Jasną Górę.

**44. OGÓLNOPOLSKA
PIELGRZYMKA LUDZI
PRACY**

**Jasna Góra
19-20.09.2026**

19 WRZEŚNIA

15:00 otwarcie punktu informacyjnego przy Sali Papieskiej
17:00 złożenie kwiatów pod pomnikiem bł. ks. Jerzego Popiełuski
19:00 Msza Święta na Szczycie
21:00 Apel Jasnogórski
21:30 Droga Krzyżowa na Walach

20 WRZEŚNIA

9:30 koncert w wykonaniu Chóru Piastuny
10:10 Różaniec na Szczycie
10:30 przywitanie pielgrzymów przez Przeora Jasnej Góry; wystąpienie Przewodniczącego KK NSZZ „Solidarność” Piotra Dudę
11:00 uroczysta Msza Święta

**NSZZ
Solidarność
KOMISJA KRAJOWA**

**NSZZ
Solidarność
REGION CZĘSTOCHOWSKI**

**KRAJOWE DUSZPASTERSTWO
LUDZI PRACY**

PARTNERZY:
Wrocław (miasto spotkań)
centrum historii (zjazdów)

*Jasnogórska Matko,
naucz nas kochać Kościół,
który jest naszym domem*

Redakcja zastrzega sobie prawo do wprowadzenia poprawek, skracania oraz rezygnacji z opublikowania pracy bez podania przyczyn. Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” i Redakcja „Wiadomości KSN” nie ponoszą odpowiedzialności za treść prac i osobiste poglądy autorów. Polemika z autorami możliwa jest przez przesłanie listu do Redakcji.

„Wiadomości KSN” Biuletyn Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”

Redaguje zespół: Małgorzata Kaczyńska, Wojciech Pillich, Maria Sapor, Ewa Sobieszczańska, Krzysztof Weiss.

Korektor: Elżbieta Kniecicka

Redaktor naczelny: Małgorzata Kaczyńska

Adres redakcji: Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność”, ul. Waryńskiego 12, 00-631 WARSZAWA

Nr konta: Krajowy Sekretariat Nauki i Oświaty, KSN NSZZ „Solidarność”

92 1020 1068 0000 1102 0000 2733

tel/fax (0-22) 825 73 63, tel. (0-22) 234 98 78, kom. 0 605 222 296

e-mail: info.ksn@solidarnosc.org.pl ; strona www: <http://www.solidarnosc.org.pl/ksn>

„Wiadomości KSN” są dostępne on-line na stronie internetowej KSN pod adresem: <http://www.solidarnosc.org.pl/ksn>